

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KOCAELİ VE KİLİS'TEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SURİYELİ
MÜLTECİLERE KARŞI TUTUMLARI VE İLİŞKİLİ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

Esra IŞIK

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEL LİSANS) TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ
2015

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KOCAELİ VE KİLİS'TEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SURİYELİ
MÜLTECİLERE KARŞI TUTUMLARI VE İLİŞKİLİ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

Esra IŞIK

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEL LİSANS) TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ
2015

EK 3. Kabul ve Onay Sayfası Örneği

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Tez Adı: *Kocaeli ve Kilis'teki Üniversite Öğrencilerinin Sürigeli Mükremlere Karşı Tutumu ve İlişkili Özelliklerin İncelenmesi*

Tez yazarı: *Esra Yık*

Tez savunma tarihi: *22.06.2015*

Tez Danışmanı: *A. Tamer Akar*

Bu çalışma, sınav kurulumuz tarafından *Psikiyatri* Anabilim Dalında BİLİM UZMANLIĞI / DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

SINAV KURULU ÜYELERİ		İMZA
ÜNVANI	ADI SOYADI	
BAŞKAN	<i>Prof. Dr. Tamer Akar</i>	<i>[Signature]</i>
ÜYE(DANIŞMAN)	<i>Prof. Dr. Tamer Akar</i>	<i>[Signature]</i>
ÜYE	<i>Yrd. Doç. Dr. Cem Cevdet</i>	<i>[Signature]</i>
ÜYE	<i>Doç. Dr. Baki Yılmaz</i>	<i>[Signature]</i>
ÜYE		

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... /.... /2015

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ

KOÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Kocaeli ve Kilis'teki Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumları ve İlişkili Özelliklerin İncelenmesi

Amaç: Son yıllarda Suriye'de yaşanan savaş ortamı nedeniyle Türkiye'ye önemli sayıda insan göç etmek zorunda kalmıştır. Kısa sürede gerçekleşen büyük göçün toplumsal ve ruhsal sonuçları olmaktadır. Bu sonuçları sadece göç edenler değil, göçü kabul eden topluluklar da yaşamaktadır. İki topluluğun birbirleriyle karşılaşması karşılıklı tutum ve uyum sorunlarını da gündeme getirmiştir. Bu çalışmanın amacı Kocaeli ve Kilis'te yaşayan üniversite öğrencilerinin Suriyeli mültecilere karşı tutumunu ve tutumu etkileyen etkenleri belirlemektir.

Yöntem: Çalışmaya Kocaeli ve Kilis Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi öğrencisi 217 katılımcı katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 18 – 27, ortalaması ise 21.4'tür. Araştırmada öğrencilerin Suriyeli mültecilere karşı tutumları ve temas/etkileşim, gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı düzeyi, uyum beklentisi, cinsiyet, güvenlik algısı, etnik köken, aile göç öyküsü ve travma yaşantısı değişkenlerinin tutum üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen sosyodemografik form, tutum anketi, uyum beklentisi anketi ve etkileşim anketi kullanılmıştır.

Bulgular: Kilis üniversitesi öğrencilerinin tutum anketi puanları Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin puanlarından daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Mevcut çalışmada Kilis'te yaşayan insanların Kocaeli'nde yaşayanlara göre Suriyeli mültecilere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Olumsuz tutumlar kadın cinsiyet, gerçekçi tehdit algısı, düşük temas kalitesi, yüksek uyum beklentisi, gruplar arası kaygı, olumsuz güvenlik algısı ve olumsuz metasterotipler ile birlikte gözlenmiştir. Ailede göç öyküsüne sahip olma, Suriyeli akrabaya sahip olma ve azınlık olma daha olumlu tutumlar ile birlikte görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Mülteci, Tutum, Uyum beklentisi, Gerçekçi tehdit, Temas, Gruplar arası kaygı, Metasterotip

ABSTRACT

Attitudes of Collage Students Living in Kocaeli and Kilis Provenances towards Syrian Refugees and Evaluation of the Related Factors

Objective: A large number of people had to immigrate to Turkey because of the ongoing civil war in Syria. There are some social and psychological consequences of this large-scale immigration. These consequences are experienced not only by immigrants but also by the host community. The encounter of the two group of people has revealed reciprocal attitude and adaptation problems. The objective of the current study is to determine the attitudes and the related factors of college students living in Kocaeli and Kilis provenances.

Method: Students from Kocaeli and Kilis Universities, Science and Literature Faculties, participated in the study (N=217). Age range of the participants is 18 - 27, with the mean of 21.4. In the study attitudes of students towards Syrian refugees and its relationship with the variables of contact, realistic threat perception, intergroup anxiety, acculturation expectation, gender, security perception, ethnicity, history of family immigration and experience of traumatic event were investigated. In order to measure attitudes and the related variables the surveys of attitude, acculturation expectations and contact, developed by the researcher, was used.

Results: Students of Kilis University had higher scores on attitude surveys than students from Kocaeli University ($p < 0.05$).

Conclusion: Participants from Kilis are found to hold more negative attitudes towards Syrian refugees than participants from Kocaeli. Negative attitudes are found to be related with female sex, realistic threat perception, poor quality of the contact, high acculturation expectations, intergroup anxiety, negative security perception and negative metastereotypes. On the other hand, history of family immigration, having a Syrian relative and being an ethnic minority are found to be predictors of relatively positive attitudes.

Key words: Refugee, Attitude, Acculturation expectations, realistic threat, contact, intergroup anxiety, Metastereotype

TEŞEKKÜR

Tezimi hazırlarken bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren, tez danışmanım Prof. Dr. A. Tamer Aker'e,

Yüksek lisans dönemimin en büyük kazancı olduğunu düşündüğüm sevgili dönem arkadaşlarıma,

Desteklerini her zaman yanımda hissettiğim, beni çok seven ve çok sevdiğim sevgili aileme,

Teşekkürlerimi sunarım.

TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ

Tezimde başka kaynaklardan yararlanılarak kullanılan yazı, bilgi, çizim, çizelge ve diğer malzemeler kaynakları gösterilerek verilmiştir. Tezimin herhangi bir yayından kısmen ya da tamamen aşırma olmadığını ve bir İntihal Programı kullanılarak test edildiğini beyan ederim.

21 /07 / 2015

Esra IŞık

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	xiv
ÇİZELGELER DİZİNİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1 Kavramsal Çerçeve	1
1.1.2 Göç	1
1.1.3 Göçmen	1
1.1.4 Sığınmacı	2
1.1.5 Mülteci	2
1.2 Göç ve Türkiye	2
1.3 Suriye İç Savaşı ve Türkiye.....	3
1.3.1 Suriye İç Savaşı	3
1.3.2 Suriyelilerin Türkiye'ye Gelişi	4
1.4 Göçmenlere ve Mültecilere Karşı Tutum	7
1.4.1 Mültecilere Karşı Tutum.....	8
1.4.2 Göçmenlere Karşı Tutum ve Önyargı	9
1.4.2.1 Temas Hipotezi.....	9
1.4.2.2 Kültürel Uyum	10
1.4.2.3 Bütünleşmiş Tehdit Teorisi.....	11
1.4.3 Metasterotip	12
1.4.4 Güvenlik Algısı	13
1.5 Çalışmanın Kapsamı.....	13
1.5.1 Hipotezler	14
2. AMAÇ.....	15
3. YÖNTEM	17
3.1 Araştırmanın Tipi	17
3.2 Araştırma Yerinin Seçimi	17
3.3 Araştırma Evreni ve Örnekleme	17
3.4 Grupların Özellikleri.....	19

3.5 Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerinin belirlenmesi	19
3.6 Araştırmada Kullanılan Terim, Sınıflandırma, Yöntem ve Ölçütler	20
3.7 Araştırmada Kullanılan Araç - Gereçler	21
3.7.1 Sosyodemografik Form	21
3.7.2 Tutum Anketi.....	21
3.7.3 Uyum Anketi.....	22
3.7.4 Etkileşim Anketi.....	22
3.8 Etik Kurul Onayının Yeri ve Numarası.....	22
3.9 Veri Çözümlemesi, Kullanılan İstatistiksel Testler ve Hesaplamalar	22
3.10 Uygulama	23
4. BULGULAR	24
4.1 Katılımcıların Travmatik Yaşantı ve Hastalık Bilgileri.....	24
4.2 Tutum Verilerinin Değerlendirilmesi.....	25
4.2.2 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi.....	26
4.2.3 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi	27
4.2.4 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Etnik Kökenlere Göre Farkının İncelenmesi.....	28
4.2.5 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Aile Göç Öyküsüne Göre Farkının İncelenmesi.....	29
4.2.6 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Travmatik Yaşantıya göre Farkının İncelenmesi	30
4.2.6.1 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Doğal Yollarla Ortaya Çıkan Travmatik Yaşantı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	31
4.2.6.2 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile İnsan Elinden Kasıtlı Olarak Çıkan Travmatik Yaşantı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	32
4.2.7 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	33
4.2.8 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Uyum Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	34
4.2.9 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Gerçekçi Tehdit Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	35
4.2.10 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	36
4.2.11 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	37
4.2.12 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Akrabalık İlişkisine Göre Farkının İncelenmesi	38
4.2.13 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Arkadaşlık-Komşuluk İlişkisine Göre Farkının İncelenmesi	39
4.2.14 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum İle Tanışıklık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	40
4.3 Uyum Beklentisi Verilerinin Değerlendirilmesi	41
4.3.1 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisinin Yaşanılan ile Göre Farkının İncelenmesi	41
4.3.2 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisinin Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi	42
4.3.3 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Gerçekçi Tehdit Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	43

4.3.4 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	44
4.3.5 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
4.3.6 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	46
4.4 Gerçekçi Tehdit Algısı Verilerinin Değerlendirilmesi	47
4.4.1 Gerçekçi Tehdit Algısının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi	47
4.4.2 Gerçekçi Tehdit Algısının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi	48
4.4.3 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	49
4.4.4 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	50
4.4.5 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	51
4.5 Gruplar Arası Kaygı Verilerinin İncelenmesi.....	52
4.5.1 Gruplar Arası Kaygının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi.....	52
4.5.2 Gruplar Arası Kaygının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi.....	53
4.5.3 Gruplar Arası Kaygı ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	54
4.5.3 Gruplar Arası Kaygı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	55
4.6 Güvenlik Algısı Verilerinin İncelenmesi	56
4.6.1 Güvenlik Algısının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi	56
4.6.2 Güvenlik Algısının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi	57
4.6.3 Güvenlik Algısı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	58
4.7 Metasterotip Verilerinin İncelenmesi	59
4.7.1 Olumsuz Metasterotip ile Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	59
4.7.2 Olumsuz Metasterotip ile Yaşanılan İl Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	60
5. TARTIŞMA.....	61
5.1 Katılımcıların Özellikleri.....	61
5.2 Katılımcıların Tutuma İlişkin Özellikleri	62
5.2.3 Uyum Beklentisi.....	64
5.2.4 Gerçekçi Tehdit Algısı	64
5.2.5 Gruplar Arası Kaygı.....	65
5.2.6 Güvenlik Algısı	65
5.2.7 Metasterotip	65
5.3 Kadınların Tutuma İlişkin Özellikleri	65
5.4 Farklı Etnik Kökenler ve Kültürlerin Tutuma İlişkin Özellikleri.....	67
5.5 Travmatik Yaşantıların Tutum ile İlişkisi	67
5.6 Çalışmanın Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	67
5.7 Sınırlılıklar.....	69

6. SONUÇ ve ÖNERİLER	70
6.1 Sonuçların Özeti	70
6.2 Öneriler	70
KAYNAKLAR	72
ÖZGEÇMİŞ	80
EK 1. Araştırma Anketleri	81
EK 2. Araştırmaya Katılım Onam Formu.....	88

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

APA: American Psychological Association

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

İK: İskan Kanunu

UN-DESA: United Nations - Department of Economic and Social Affairs

UNHCR: United Nations High Commission for Refugees

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1.1. Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar.....	4
Çizim 4.1. Kocaeli ve Kilis Üniversiteleri öğrencilerinin tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	26
Çizim 4.2. Kadın ve erkek katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması	27
Çizim 4.3. Kendisini Türk ve diğer etnik kökenlere ait olarak tanımlayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	28
Çizim 4.4 Ailesinde göç öyküsü olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	29
Çizim 4.5 Travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	30
Çizim 4.6. Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	31
Çizim 4.7. İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	32
Çizim 4.8. Olumsuz metasterotip sahibi olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	33
Çizim 4.9. Tutum ve uyum puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	34
Çizim 4.10. Tutum ve gerçekçi tehdit algısı puanları arasındaki ilişkinin Pearson ilişki katsayısı testi ile incelenmesi.....	35
Çizim 4.11. Tutum ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	36
Çizim 4.12. Tutum ve güvenlik algısı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	37
Çizim 4.13. Akrabalık ilişkisine göre tutum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	38
Çizim 4.14. Arkadaşlık-komşuluk ilişkisine göre katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	39
Çizim 4.15. Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mülteci tanıdığı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	40
Çizim 4.16. Kocaeli'nde ve Kilis'te yaşayan katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	41
Çizim 4.17. Kadın ve erkek katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	42
Çizim 2.18. Uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	43
Çizim 4.19. Uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	44
Çizim 4.20. Uyum beklentisi ve gruplar arası güvenlik algısı ilişkisinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	45

Çizim 4.21. Uyum beklentisi ve Metasterotip puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	46
Çizim 4.22. Kilis ve Kocaeli’nde yaşayan katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	47
Çizim 4.23. Kadın ve erkek katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	48
Çizim 4.24. Gruplar arası kaygı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	49
Çizim 4.25. Güvenlik algısı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	50
Çizim 4.26. Gerçekçi tehdit algısı ve Metasterotip puanlarının bağımsız değişkenler t testi ile karşılaştırılması.....	51
Çizim 4.27. Yaşanılan ile göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	52
Çizim 4.28. Cinsiyete göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	53
Çizim 4.29. Güvenlik algısı ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	54
Çizim 4.30. Metasterotipe göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	55
Çizim 4.31. Yaşanılan ile göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	56
Çizim 4.32. Cinsiyete göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	57
Çizim 4.33. Metasterotipe göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	58
Çizim 4.34. Cinsiyete göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması.....	59
Çizim 4.35. Yaşanılan ile göre Metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması.....	60

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Konteynır ve çadır kentlerde yaşayan Suriyeli göçmenler.....	5
Çizelge 1.2. İllere göre Suriyeli göçmen dağılımı.....	5
Çizelge 4.1. Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum çalışmasının katılımcıların sosyodemografik özellikleri.....	22
Çizelge 4.2. Katılımcıların travmatik yaşantı ve hastalık bilgileri.....	24
Çizelge 4.3. Katılımcıların kendilerinin raporladıkları Suriyeli mültecilere karşı genel tutumları.....	25
Çizelge 4.4 Kocaeli ve Kilis Üniversiteleri öğrencilerinin tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	26
Çizelge 4.5. Kadın ve erkek katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	27
Çizelge 4.6. Kendisini Türk ve diğer etnik kökenlere ait olarak tanımlayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	28
Çizelge 4.7. Ailesinde göç öyküsü olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	29
Çizelge 4.8 Travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	30
Çizelge 4.9. Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	31
Çizelge 4.10. İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	32
Çizelge 4.11. Olumsuz metasterotip sahibi olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	33
Çizelge 4.12. Tutum ve uyum puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	34
Çizelge 4.13. Tutum ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Pearson İlişki Katsayısı testi ile incelenmesi.....	35
Çizelge 4.14. Tutum ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	36
Çizelge 4.15. Tutum ve güvenlik puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	37
Çizelge 4.16. Akrabalık ilişkisine göre tutum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	38
Çizelge 4.17. Arkadaşlık-komşuluk ilişkisine göre katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	39

Çizelge 4.18. Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mülteci tanığı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	40
Çizelge 4.19. Kocaeli’nde ve Kilis’te yaşayan katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	41
Çizelge 4.20. Kadın ve erkek katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	42
Çizelge 4. 21. Uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısı puanlarının Spearman’s rho testi ile incelenmesi.....	43
Çizelge 4.22. Uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı puanlarının Spearman’s rho testi ile incelenmesi.....	44
Çizelge 4.23. Uyum beklentisi ve gruplar arası güvenlik algısı ilişkisinin Spearman’s rho testi ile incelenmesi.....	45
Çizelge 4.24. Uyum beklentisi ve Metasterotip puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	46
Çizelge 4.25. Kilis ve Kocaeli’nde yaşayan katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	47
Çizelge 4.26. Kadın ve erkek katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması.....	48
Çizelge 4.27. Gruplar arası kaygı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	49
Çizelge 4.28. Güvenlik algısı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	50
Çizelge 4.29. Gerçekçi tehdit algısı ve Metasterotip puanlarının bağımsız değişkenler t testi ile karşılaştırılması.....	51
Çizelge 4.30. Yaşanılan ile göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	52
Çizelge 4.31. Cinsiyete göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	53
Çizelge 4.32. Güvenlik algısı ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi.....	54
Çizelge 4.33. Metasterotipe göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	55
Çizelge 4.34. Yaşanılan ile göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	56
Çizelge 4.35. Cinsiyete göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	57
Çizelge 4.36. Metasterotipe göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması.....	58

Çizelge 4.37. Cinsiyete göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması.....	59
Çizelge 4. 38. Yaşanılan ile göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması.....	60

1. GİRİŞ

Son yıllarda Suriye’de yaşanan savaş ortamı nedeniyle Türkiye’ye önemli sayıda insan göç etmek zorunda kalmıştır. Kısa sürede gerçekleşen büyük göçün toplumsal ve ruhsal sonuçları olmaktadır. Bu sonuçları sadece göç edenler değil, göçü kabul eden topluluklar da yaşamaktadırlar. İki topluluğun birbirleriyle karşılaşması karşılıklı tutum ve uyum sorunlarını da gündeme getirmiştir. Bu tezin konusu ev sahibi topluluğa ait iki farklı ildeki öğrencilerin Suriyeli göçmenlere ilişkin tutumlarını ve ilişkili özelliklerini değerlendirmektir. Bu ilişkili özellikler temas, kültürel uyum beklentisi, gerçekçi tehdit algısı, güvenlik algısı, gruplar arası kaygı, metastero tipler ve cinsiyettir.

1.1 Kavramsal Çerçeve

1.1.2 Göç

Kişilerin yaşam şartlarını iyileştirmek amacıyla buldukları yerden başka bir yere taşınmalarına göç denmektedir. Göç kavramı temelde ikiye ayrılmaktadır. Ülke içerisinde yapılan yer değiştirmelere iç göç adı verilir. Ülkeler arası yapılan yer değişimine ise dış göç adı verilmektedir. Göç eyleminin sebepleri kişilere ve yaşadıkları ülkenin şartlarına göre değişkenlik gösterebilir. Genel geçer sebepler şu şekilde sıralanabilir;

- Genel olarak hayat şartlarını iyileştirmek
- Ekonomik sebepler (örn. daha iyi bir iş aramak)
- Ailevi sebepler (örn ayrı kalınan aile üyeleri ile tekrar bir araya gelmek)
- Etnik, dini veya siyasi kimliklerden dolayı ayrımcılığa ve/veya yaşamsal tehdide maruz kalmak
- Savaş ve/veya terör yaşantısından dolayı korunmaya gereksinim duymak (American Psychological Association, 2012).

1.1.3 Göçmen

Göçmenlik Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'nin tanımına göre hayat şartlarını iyileştirmek amacıyla yabancı bir ülkeye uzun süreli olarak taşınmış kişileri kapsayan geniş kapsamlı bir kavramdır. Türk hukukunda İskan Kanunu'na göre ise göçmenler Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanlardır (İskan Kanunu (İK), 2006: Madde 3). Birleşmiş Milletler verilerine göre 2013 yılı itibari ile dünya çapında ki göçmen nüfusu 232 milyonu aşmıştır (UN-DESA, 2013).

1.1.4 Sığınmacı

Kendi ülkesini terk eden ve sığınma talebi gidilen ülke tarafından değerlendirme aşamasında olan kişidir. Türk hukukunda ise "Türkiye'de yerleşmek maksadıyla olmayıp bir zaruret ilcasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara sığınmacı denir" ((İK), 2006: Madde 3).

1.1.5 Mülteci

BMMYK' nın tanımına göre "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişilere mülteci denmektedir. Mültecilik ve sığınmacılığın farkı ise sığınma talebinin kabul durumudur. Gidilen ülkeye sığınma talebinde bulunan kimseye sığınmacı, bu talebi kabul olana ise mülteci denmektedir. Mülteciliğin ve sığınmacılığın göçmenlikten farkı ise kişilerin ülkelerini terk etme zorunluluğundan dolayı zorunlu göç kategorisinde değerlendirilmeleridir.

Günümüzde de açıkça gözlenebildiği gibi mültecileri göç etmeye zorlayan nedenler BMMYK' nın tanımında belirtilenlerden daha fazladır. İç savaşlar, yoğun terör olayları ve insan hakları ihlalleri sebebiyle yabancı ülkelere göç eden kişilerin sayısında zaman içinde artış görülmüştür. 1984 yılında kabul edilen Cartagena Bildirgesi ile mültecilik yeniden tanımlanmıştır. Buna göre "mülteci, yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı yaşamları, güvenlikleri ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişilerdir".

2013 yılı itibari ile dünyada 15 milyonu aşkın mülteci, bir milyonu aşkın sığınmacı bulunmaktadır (UNHCR, 2014). Son yıllarda Ortadoğu ve Afrika'da yaşanan iç savaşlar ve terör olayları sebebiyle bu sayının günümüz itibariyle çok fazla arttığı düşünülmektedir.

1.2 Göç ve Türkiye

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine dayanarak cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişi,
- 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişi,

- 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişi,
- 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişi,
- 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişi,
- 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi,
- 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişi,
- 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi,
- Nisan 2011- Eylül 2013 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 500 bin kişinin Türkiye'ye gelmiştir.

Özetle, Türkiye tarihi boyunca 2.5 milyondan fazla dış göç almıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dahil edildiğinde ise son 13 yılda toplam 2.442.159 yabancıların ikamet izni aldığı görülmüştür.

1.3 Suriye İç Savaşı ve Türkiye

1.3.1 Suriye İç Savaşı

“ArapBaharı” olarak adlandırılan, Arap ülkelerinde hüküm süren diktatör rejimlere karşı meydana gelen halk isyanları ve protestolar, Tunus'ta başlamış ve tüm bölgeye yayılmıştır. Suriye'de 18 Mart 2011 tarihinde başlayan çatışmalar bugün itibari ile beşinci yılına girmiş bulunmaktadır. İç savaşın sonuçlarına dair resmi kurumlar tarafından yayınlanan herhangi bir rapor yoktur. Suriye Dernekler Platformu çatısında bir araya gelen 25 Suriye derneğinin, Suriye'deki iç savaşla ilgili Fatih'teki Ali Emir Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdikleri basın açıklamasına göre geride kalan dört yılın bilançosu şu şekildedir:

- 15 bini çocuk, 16 bini kadın olmak üzere 300 bin kişi hayatını kaybetmiştir.
- Yaklaşık 300 bin insan yaralanmış ve sakat kalmıştır.
- 35 bini öğrenci olmak üzere 265 bin 85 tutuklu cezaevlerinde gayri insani şartlar altında yaşamaktadır.
- 102 bin 595 kişi kayıp olarak kayıtlara geçmiştir.
- 4 milyon insan savaştan kaçarak farklı ülkelere göç etmiştir.
- 8 milyon 180 bin insan Suriye'de yerini terk edip başka şehirlere göç etmiştir.
- Savaştan toplam etkilenen insan sayısı ise 12 milyon 738 kişidir.

1.3.2 Suriyelilerin Türkiye'ye Gelişi

Türkiye – Suriye sınırı 877 km uzunluğunda olup, Türkiye kara sınırlarının % 31,8'ini oluşturmaktadır (Atasoy ve ark., 2013). Dolayısıyla Suriye'de yaşanan iç savaşın Türkiye'yi etkilemesi kaçınılmazdır. Savaştan kaçan Suriyeliler başta Lübnan ve Türkiye olmak üzere komşu ülkelere sığınmışlardır.

İlk olarak Nisan 2011'de 250 Suriyeli savaştan kaçarak Hatay sınırından Türkiye'ye giriş yapmıştır. Türkiye, uyguladığı “Açık Kapı Politikası” çerçevesinde giriş yapan hiçbir Suriyeliyi geri göndermemiş, onlara geçici koruma statüsü verilmiştir. Her ne kadar Suriyeli mülteciler olarak anılsalar da Türkiye'de Suriyelilere mülteci statüsü verilmemektedir. AFAD'ın verilerine göre Mayıs 2015 itibari ile Türkiye'de 1,7 milyondan fazla Suriye vatandaşı yaşamaktadır.

Çizim 1.1. Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar, Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Suriyeli sığınmacıların 259.078'i Başbakanlık AFAD'ın 10 ilde kurduğu ve yönettiği 25 barınma merkezinde yaşamaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yüzde 36'sı Türkiye'deki 10 kentte bulunan 20 kampa yerleştirilmiştir ve yüzde 64'ü kampların bulunduğu 10 kent de dâhil olmak üzere çeşitli kentlerde kamplar dışında yerleşmiştir. Bu 10 kent, ülkemizin güney ve güneydoğusundadır ve Suriye-Türkiye sınırına yakındır. Dağılım şu şekildedir:

Çizelge 1.1. Konteynır ve çadır kentlerde yaşayan Suriyeli göçmenler Kaynak: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

İL	GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ	BARINMA TİPİ	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
HATAY	Altınözü 1 Çadırkenti	263 bölme	1.390 Suriyeli	15.017
	Altınözü 2 Çadırkenti	622 çadır	2.790 Suriyeli	
	Yayladağı 1 Çadırkenti	236 çadır 310 bölme	2.816 Suriyeli	
	Yayladağı 2 Çadırkenti	510 çadır	3.058 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1.181 konteyner	4.963 Suriyeli	
GAZİANTEP	İslahiye 1 Çadırkenti	1.898 çadır	9.342 Suriyeli	51.145
	İslahiye 2 Çadırkenti	2.364 bölme	9.630 Suriyeli	
			9.286 Iraklı	
	Karkamış Çadırkenti	1.686 çadır	7.188 Suriyeli	
	Nizip 1 Çadırkenti	1.858 çadır	10.639 Suriyeli	
Nizip 2 Konteynerkenti	938 konteyner	5.060 Suriyeli		
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	4.771 çadır	18.646 Suriyeli	101.928
	Akçakale Çadırkenti	5.000 çadır	27.797 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.000 konteyner	14.032 Suriyeli	
	Viranşehir Çadırkenti	4.100 çadır	17.474 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7.000 çadır	23.979 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	2.063 konteyner	12.457 Suriyeli	36.350
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3.592 konteyner	23.893 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti	1.300 çadır	2.993 Suriyeli	15.078
			2.520 Iraklı	
	Nusaybin Çadırkenti	3.270 bölme	3.715 Iraklı	

	Derik Çadırkenti	2.100 bölme	5.850 Suriyeli	
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Çadırkenti	3.347 çadır	17.105 Suriyeli	17.105
OSMANİYE	Cevdetiye Çadırkenti	2.012 çadır	9.171 Suriyeli	9.171
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.292 çadır	9.825 Suriyeli	9.825
ADANA	Sarıçam Çadırkenti	2.162 çadır	11.298 Suriyeli	11.298
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	2.083 konteyner	7.682 Suriyeli	7.682

Çizelge 1.2. İllere göre Suriyeli göçmen dağılımı, Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Şehir	Suriyeli Sayısı
İstanbul	330.000
Gaziantep	220.000
Hatay	190.000
Şanlıurfa	170.000
Mardin	70.000
Adana	50.000
Kilis	49.000
Mersin	45.000
Konya	45.000
Kahramanmaraş	44.000
Ankara	30.000
Bursa	20.000
Batman	20.000

Şırnak	19.000
Kocaeli	15.000
İzmir	13.000
Osmaniye	12.000
Antalya	10.000
Kayseri	9.500
Diyarbakır	5.000
Adıyaman	2.500
Samsun	1.230
Niğde	1.100
Aydın	1.000

1.4 Göçmenlere ve Mültecilere Karşı Tutum

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2010). Diğer bir tanım ile tutum herhangi bir varlığı bir hoşnutluk derecesi ile değerlendirme eğilimidir (Eagly ve Chaikan, 1998). Tutumlar genellikle çok olumludan çok olumsuzu giden bir aralıkta değerlendirilmektedir.

İlgili yazında göçmen ve mültecilere karşı tutum çalışmalarının genellikle göçmenler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Sadece mültecilere yönelik tutumu inceleyen çalışmalar sayıca çok azdır. Bunun sebebi ise araştırmacıların bu iki grubun genellikle aynı deneyimleri yaşıyor olduklarını varsaymalarıdır (Schwietzer ve ark., 2006).

Konu toplumsal sınıflamalar ve tutum olduğu zaman araştırmaların kategorilerdeki değişkenlikleri incelemesi faydalı olabilir çünkü önyargı ve ayrımcılık farklı şekillerde kendilerini gösterebilirler (Ko ve ark., 2006). Bu konuda yapılan az

sayıda çalışmada farklı göçmen gruplarına karşı tutumların farklı olabileceği gözlenmiştir (örn. Murray ve Marx, 2013). Buradan yola çıkarak gönüllü olarak göç eden kişilere karşı tutum ile zorunlu olarak göç etmiş, yerinden edilmiş kişilere karşı tutumların farklılaşabileceği sonucuna varılabilir (Verkuyten, 2005). Bunun yanı sıra göçün çeşidi ve ilişkili göç öncesi yaşantılar gelinen ülkeye uyum ve adaptasyonu etkileyebilir. Bu yüzden göçmenlere karşı tutum çalışılırken farklı göç kategorilerinin birbirlerinden ayrılması son derece önemlidir.

Ayrıca yerel halkın göçmenlere karşı tutumları incelenirken ülkeye özgü koşulların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Göçmen sayısı, göçmen grubun yapısı, ülkenin büyüklüğü ve ülkenin tarihsel ve politik arka planı, ekonomik gelişmişlik, kişi başına düşen milli gelir gibi etkenler tutumları etkileyebilmektedir (Rustenbach, 2010).

1.4.1 Mültecilere Karşı Tutum

İlgili yazında mültecilere karşı tutumu inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birkaçı aşağıda verilmiştir.

Güney Afrika ülkelerinde yapılan bir çalışmada (Crush ve Pendleton, 2004) göçmenlere ve mültecilere karşı tutum incelenmiştir. Vatandaşlar genellikle göçmen ve mültecileri bir problem olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Çalışmada ülkeler arası farklar da tespit edilmiştir. Güney Afrika, Namibiya ve Botswana'da tutumlar çok olumsuz iken Swaziland, Mozambik ve Zimbabwe'de tutumların daha olumlu olduğu görülmüştür. Birinci gruptaki ülkelerde olumsuz tutumlar o kadar yoğun görülmüştür ki neredeyse her profilden insanın yabancı düşmanlığına sahip olduğu gözlenmektedir. İkinci olarak işsiz ve niteliksiz, meslek sahibi olmayan kişiler diğerlerine göre daha olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Çalışmanın diğer bir sonucu ise vatandaşların çoğunluğunun göçmen ve mültecileri ekonomiye tehdit olarak görüyor olmalarıdır. Birçok kişi bu insanların ekonomik katkı yapmadıklarını aksine iş imkanlarını çaldıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın en çarpıcı sonucu ise olumsuz tutumların yoğun olduğu bölgelerdeki vatandaşların sınırların elektrikli tellerle çevrilmesini desteklemiş olmasıdır.

Avustralya'da üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada (Schweitzer ve ark., 2005) mültecilere karşı önyargı ölçülmüştür. Katılımcıların yaklaşık %60' ının önyargılı tutum puanı ortalamasının üzerine çıkmıştır. Yüksek önyargı puanını etkileyen etkenlerin gerçekçi ve sembolik tehdit algısı olduğu gözlenmiştir. Özellikle gerçekçi tehdit algısına sahip kişiler, yani mültecileri ekonomi, sağlık gibi kaynaklara tehdit olarak görenlerin

önyargı puanı daha fazla çıkmıştır. Bunun yanı sıra bu çalışmada kadın-erkek tutum farkı çok belirgindir. Erkeklerin kadınlara göre daha önyargılı oldukları görülmüştür.

Başka bir çalışmada (McKay ve Pittam, 1994) Anglo-Avusturyalıların Vietnamlı mültecilere karşı tutumları incelenmiştir. Bunun için iki yerleşim bölgesi seçilmiştir; Vietnamlı mültecilerin yoğun olarak yaşadığı ve göreceli olarak daha az yaşadıkları yerler. Sonuçlara göre Avusturyalıların Vietnamlı mültecilere karşı diğer göçmenlere olduklarından daha önyargılı oldukları gözlenmiştir. Günlük etkileşimin fazla olduğu Vietnamlıların daha yoğun yaşadığı bölgelerde yaşayan insanlar ise diğerlerine göre daha olumlu bir tutuma sahiptir. Bu çalışmada da yine kadınların erkeklere oranla daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Britanya’da yapılan başka bir çalışmada (Crawley ve ark., 2013), 30 yıllık tutum verileri incelenmiştir. Bu süre içerisinde göçmen ve mülteci sayısının artmasıyla birlikte yerel halkın göçmen ve mültecilere karşı tutumları daha olumsuz bir hale gelmiştir. Eğitimli olmanın ve etnik azınlık bir gruba mensup olmanın daha olumlu tutumla ilişkili olduğu görülmüştür.

Mültecilere karşı tutum yazınından elde edilen bilgiler, bir bilimsel çalışma tasarlayıp, uygulayabilmek için yeterli değildir. Bu yüzden göçmenlere karşı tutum ve genel bir tutum-önyargı yazınının da incelenmesi gerekmektedir.

1.4.2 Göçmenlere Karşı Tutum ve Önyargı

Göçmenlere karşı tutum zaman içerisinde hem ekonomik hem de ekonomik olmayan faktörlerden etkilenerek form değiştirebilir (Mayda, 2006). Bugüne kadar yapılan çalışmalar dışlama ve önyargılı tutumun ev sahibi topluluğun ekonomik, kültürel ya da dini çıkarları tehdit edilince ortaya çıktığını göstermiştir (Ceobanu ve Escandell, 2010).

Göçmenlere karşı tutum konusunda yapılan bilimsel çalışmalar temas hipotezi, kültürel uyum ve bütünleşmiş tehdit teorisi üzerine kurgulanmıştır.

1.4.2.1 Temas Hipotezi

Gruplar arası temas teorisi olarak da bilinen temas hipotezi Gordon W. Allport (1954) tarafından geliştirilmiştir. Allport’a göre önyargı genellemelerin ve aşırı indirgemeciliğin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Önyargının azaltılabilmesi için de grupların birbirlerini tanımaları gerekmektedir. Bu da ancak temas ile mümkün olmaktadır. İki grup birbirleri ile etkileşim halinde oldukları zaman kalıp yargıların, genelleşmiş

düşüncelerin ve önyargının üstesinden gelinebilmektedir. Fakat yapılandırılmamış bir temas önyargıyı azaltmada etkili olmayabilir. Temasın önyargıyı azaltabilmesi için belli şartları sağlaması gerekmektedir. Bu şartlar; eşit durum, ortak hedefler, gruplar arası iş birliği, otorite, kanun ve gelenek desteği ve kişisel etkileşimdir.

Eşit durum: İki grubun üyeleri de aynı arka plan, nitelik ve özelliklere sahip olmalıdırlar. Bu alanlardaki farklılık algıları en aza indirilmelidir.

Ortak hedefler: İki grubun üyelerinin ancak birlikte çalıştıklarında başarılı olabilecekleri ortak bir hedef doğrultusunda çalışmalarını gerekmektedir.

Gruplar arası iş birliği: Çalışma aynı hedef için yarışmadan birbirleri ile iş birliği içerisinde sürdürülmelidir.

Otorite, kanun ve gelenek desteği: Gruplar arası temas otoriteler, kanunlar ve gelenekler ile desteklenmelidir.

Kişisel etkileşim: İki grubun üyeleri birbirleriyle sürekli kişisel etkileşim içerisinde olmalıdırlar.

Pettigrew ve Tropp (2006) temas hipotezini test eden 515 çalışmanın incelendiği bir meta-analiz çalışması yürütmüşlerdir. Çalışmalar temasın önyargıyı düşürdüğünü göstermiştir (örn. Eller ve Abrams, 2003; Levin ve ark., 2003; Voci ve Hewstone, 2003, Van Dyk, 1990; Crain ve Wiesman, 1972). Öte yandan incelenen çalışmaların sadece %19'u yukarıda belirtilen şartları sağlamaktadır. Bazı çalışmalarda ise şartlardan hiç biri bulunmamaktadır. Bu çalışmalarda dahi temasın önyargıyı düşürdüğü gözlenmiştir. Buradan yola çıkılarak şartların önyargıyı düşürmek için gerekli olmadığı fakat daha iyi sonuçlar almak adına etkili olabileceği söylenebilir.

1.4.2.2 Kültürel Uyum

Dil, kültürel kimlik, tutum ve değerler, müzik ve yemek tercihleri, medya kullanımı, etnik övünç, etnik sosyal ilişkiler, kültürel alışkanlıklar ve gelenekler başta olmak üzere göçmenlerin hayatlarının her alanında değişikliği içeren çok boyutlu sürece kültürel uyum denmektedir (APA, 2012). Süreç iki adımda işlemektedir. Birinci adım göçmenlerin buldukları yerin dilini öğrenmeleridir. Dil öğrenimi başladığında uyum süreci başlamış olmaktadır. Ev sahibi topluluğun kültürüne davranışsal katılım ise ikinci adımdır.

Göçmenler farklı uyum biçimlerini benimseyebilirler. Bunu kendi kültürlerini devam ettirme isteğini ve diğer kültürün bireyleri ile temas etme isteğini temel alarak yapmaktadırlar (Berry, 2001). Buradan yola çıkarak dört temel uyum biçimi

tanımlanmıştır: bütünleşme, asimilasyon, ayrılma ve ötekileşme. Bütünleşme kendi kültürlerini devam ettirme ve diğer kültürün insanları ile temasta olmayı isteyenlerin tercih ettiği uyum biçimidir. Asimilasyon kendi kültürünü devam ettirmeyi istemeyip diğer kültürün bireyleri ile temasta olmayı isteyenlerin tercih ettiği uyum stilidir. Ayrılma kendi kültürünü devam ettirip, diğer kültürün insanları ile temasta olmamayı isteyenlerin tercih ettiği uyum biçimidir. Son olarak ötekileşme ise ne kendi kültürünü devam ettirmeyi ne de diğer kültürün insanları ile temasta olmayı isteyenlerin tercih ettiği uyum biçimidir.

Ev sahibi topluluğun göçmenlere karşı tutumu da göçmenlerin hangi uyum biçimini tercih ettiklerinden etkilenmektedir (Navas ve ark., 2011; Phelps ve ark., 2013; Zagefka ve Brown, 2002; Zagefka ve ark., 2007). Yapılan çalışmalarda bütünleşme bekleyen ev sahibi topluluğun mensuplarının, asimilasyon, ayrılma ve ötekileşme bekleyenlere göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu görülmüştür (örn. Montreuil ve Bourhis, 2004).

1.4.2.3 Bütünleşmiş Tehdit Teorisi

Bütünleşmiş tehdit teorisi Walter G. Stephan tarafından 2000 yılında geliştirilmiştir. Dört ana bileşenden oluşmaktadır; gerçekçi tehditler, sembolik tehditler, gruplar arası kaygı ve olumsuz kalıp yargılar. Kuram bu dört etkeni kültürler arası önyargının sebebi olarak kabul etmektedir (Stephan ve ark., 1999; Stephan ve ark., 1998).

Kurama göre gruplar arası tehdit bir grup diğer grubu kendilerine zarar verebilirmiş gibi algıladığında ortaya çıkmaktadır. Tehdit algısının önemi ise gruplar arası ilişkileri önemli ölçüde etkiliyor olmasıdır. Gruplardan biri ya da ikisi tarafından tehdit algılandığı zaman bunun etkisi gruplar arası ilişki için son derece yıkıcı olabilmektedir.

Gerçekçi tehdit fiziksel zarar ya da kaynakların kaybı ile ilişkili olan kaygıya denmektedir (Stephan ve ark., 2000). İç grubun ya da üyelerinin varlığına, politik ve ekonomik gücüne ve fiziksel bütünlüğüne dair tehdit algılarını kapsamaktadır (Stephan ve ark., 2009). Yapılan çalışmalarda gerçekçi tehdit algısının önyargılı tutum ile birlikte görüldüğü gözlenmiştir (Segovia ve DeFever, 2010; Islam ve Jahjah, 2001; Schwarzwald ve Tur-Kaspa, 1997; Stephan, Ybarra ve Bachman, 1999; Stephan ve ark., 1994, Murray ve Marx, 2013; Bizman ve Yinyon, 2001; Shimoni ve Schwarzwald, 2003).

Sembolik tehditler ise iç grubun anlam sistemindeki bütünlüğü ile ilgili kaygılara denmektedir (Stephan ve ark., 2000). İki grup arasında ahlaki ve yaşamsal değerler, normlar, standartlar, inançlar ve tutumlar arasında farklılık görüldüğü zaman sembolik tehdit algısı ortaya çıkmaktadır (Stephan ve ark., 2009). Yapılan çalışmalarda sembolik tehdit algısının önyargılı tutum ile birlikte görüldüğü gözlenmiştir (Pereira ve ark., 2010;

Sears ve Henry, 2003; Ybarra ve Stephan, 1994; Gonzalez ve ark., 2008; Tausch, 2007).

Göçmenlere karşı önyargılı tutumlar incelendiği zaman ise gerçekçi tehdit algısının sembolik tehdit algısına göre olumsuz tutumlarla daha güçlü bir ilişkisi olduğu görülmüştür. (Mayda, 2006; Schweitzer ve ark., 2005; Wlodarczyk ve ark., 2014).

Gruplar arası kaygı iletişimde yaşanabilecek sıkıntılardan kaynağını almaktadır. Gruplar arası iletişimde kişiler utanma, reddedilme, alay edilme veya suiistimal edilme korkusuyla kişisel olarak tehdit edilmiş hissedebilirler (Stephan ve Stephan, 1985). Eğer grupların birbirlerine karşı önceden düşmanca tutumları varsa, çok fazla temasları yoksa, etnomerkezci bir yaklaşıma sahipse, iç grup dış gruptan farklı algılıyorsa, ve diğer grup hakkında az bilgiye sahipse kaygı daha da fazla olmaktadır (Stephen ve ark., 1999). Doksan beş araştırmanın incelendiği bir meta-analiz çalışmasında gruplar arası kaygı düzeyi arttıkça olumsuz tutumların arttığı görülmüştür (Riek ve ark., 2006).

Olumsuz kalıp yargılar genellikle dış grup üyelerinden kaçınmaya, davranışlarını açıklarken olumsuz karakter özellikleri ile ilişkilendirmeye ve kendi ayrımcılıklarını gerekçelendirmeye öncülük eden unsurlardır (Stephen ve ark., 1999). Bunun sonucunda da olumsuz kalıp yargılar önyargılı ve olumsuz tutumlarla birlikte görülmektedirler (Stephen ve ark., 1994; 2000; Rutland ve Brown, 2001; Verkuyten, 1997; Eagly ve Mladinic, 1989; Spencer-Rodgers ve McGovern, 2002).

Daha sonra kuramın ana bileşenleri ikiye düşürülmüştür. Olumsuz kalıp yargılar ve gruplara arası kaygı ilk önceleri ayrı bir tehdit kategorisi olarak belirtilmiştir. Fakat daha sonra bu iki bileşenin de tehdit unsuru taşıdığı kanaatine varılmıştır. Etkileşim sırasında ki kaygı da olumsuz kalıp yargılar da etkileşimin sonucunun olumsuz olacağı bilisine dayanmakta ve bu biliş tehdit algısına sebep olduğu düşüncesiyle bu bileşenler tehdit algılarının içinde değerlendirilmeye başlanmıştır.

1.4.3 Metasterotip

Gruplar arası ilişkiler iki grubun birbirlerine karşı olan kalıp yargılarına dayanmaktadır (Gomez, 2002). İç grubun üyeleri dış grubun kendileri hakkında ne tür yargılara sahip oldukları üzerinde bir fikre sahiptirler. Buna metasterotip denmektedir. Bir başka deyişle metasterotip bir grubun diğer grubun kendilerini nasıl gördüklerine dair sahip oldukları kalıp yargılardır. (Gomez 2002; Vorauer ve ark., 1998). Metasterotipi olumlu ya da olumsuz yapan iki bileşen vardır. Birincisi içeriği, ikincisi ise nasıl değerlendirildiğidir. Aslında metasterotip iç grubun ve dış grubun bakış açılarının kendi grupları içerisinde ayrılmasıdır. Dolayısıyla grup ilişkilerinin şekillenmesinde diğer grubun

iç grup hakkında sahip olduğu sanılan yargılar önemli bir yer tutmaktadır. Bunun da tutumları etkilemesi beklenebilir. Tutum çalışmaları gözden geçirildiğinde çok az sayıda araştırmanın metasterotipleri incelediği görülmüştür. Bu da yazında bu noktada bir boşluk olduğu anlamına gelmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde de olumsuz metasterotiplerin daha olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu görülmüştür (Vorauer ve Kumhyr, 2001; Matera ve ark., 2011; 2015; Kim ve Oe, 2009; Owuamalam ve ark., 2013).

1.4.4 Güvenlik Algısı

Tüm bu etkenler dışında güvenlik algısı da tutum üzerinde etkili olabilir. Kamu güvenliğinin göç ile birlikte azaldığı düşüncesi ve yaşanan yerin artık daha az güvenli bir yer haline dönüşmesi algısı göçmenlere karşı tutumu olumsuz etkileyebilecek bir etken olabilir (Jakobsson ve Blom, 2014). İlgili yazında güvenlik algısı ile tutum ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu da yazında bu anlamda bir boşluk olduğunu göstermektedir.

1.5 Çalışmanın Kapsamı

Mevcut çalışma Kocaeli ve Kilis'te yaşayan yerel halka mensup üniversite öğrencilerinin Suriyeli mültecilere karşı tutumunu belirlemek için yürütülmüştür. Üniversite öğrencileri çalışma evreni olarak seçilmiştir. Çalışmada şu konular incelenmiştir:

- Üniversite öğrencilerinin Suriyeli mültecilere karşı genel tutumları.
- Gerçekçi tehdit algıları.
- Güvenlik algıları.
- Mülteciler hakkındaki metasterotipler.
- Gruplar arası kaygı düzeyi.
- Uyum beklentileri.
- Etkileşimin ve cinsiyetin özellikle genel tutum ve tüm bu değişkenler üzerine etkisi.
- Gerçekçi tehdit algısı, güvenlik algısı, metasterotip ve uyum beklentisinin genel tutum üzerine etkisi.

Gerçekçi tehdit algısının tutumları sembolik tehdit algısından daha iyi tahmin ettiği bilgisinden yola çıkılarak sembolik tehdit algısı bu çalışmanın kapsamından çıkarılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin iç göç oranı yüksek olan bir ülke olması ve coğrafi ve

siyasi konumundan dolayı travmatik yaşantılara açık olması sebebiyle aile göç öyküsü ve travmatik yaşantıların tutum üzerine etkisi de incelenecektir.

1.5.1 Hipotezler

1. Kilis'te yaşayan katılımcıların Suriyeli mültecilere karşı tutumları Kocaeli'nde yaşayan katılımcılara göre daha olumludur.
2. Uyum beklentisi yüksek olan kişilerin Suriyeli mültecilere karşı tutumları uyum beklentisi düşük olanlara göre daha olumsuzdur.
3. Gerçekçi tehdit algısı yüksek olanların Suriyeli mültecilere karşı tutumları düşük olanlara göre daha olumsuzdur.
4. Yüksek gruplar arası kaygı düzeyi Suriyeli mültecilere karşı daha olumsuz tutum ile ilişkilidir.
5. Suriyeli göçmenlerin kamu güvenliğine tehdit oluşturduğunu düşünenlerin tutumları diğerlerine göre daha olumsuzdur.
6. Suriyeli mülteciler hakkında olumsuz metasterotipe sahip kişilerin tutumları daha olumsuzdur.
7. Kadınların Suriyeli mültecilere karşı tutumları erkeklere göre daha olumludur.
8. Kendisini Türk'ten başka bir etnik kökene mensup olarak nitelendiren kişilerin Suriyeli mültecilere karşı tutumları daha olumludur.

2. AMAÇ

Bu çalışmanın birincil amacı Türkiye’de mültecilerle ilgili ruhsal ve toplumsal çalışma boşluğunu doldurmaya katkı yapmaktır. Dört yıldır aralıksız süren göç dalgaları ve iki milyona yakın Suriyeli mültecinin ülkemizde yaşıyor olması bu konuda araştırmalar yapılmasını, sorunları ve çözüm önerilerinin saptanmasını zorunlu kılmıştır. İlgili yazın tarandığında ise Suriyeli mültecilere karşı yerel halkın tutumu ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla yazındaki bu boşluğun doldurulması ve alana katkı yapılması hedeflenmektedir.

2011 yılından bu yana neredeyse iki milyon mülteci Türkiye’ye gelmiş ve buraya yerleşmiştir. Mülteciler sadece kamplarda değil, şehirlerin içinde yerel halk ile birlikte yaşamaktadırlar. Gerek sosyal gerekse ticari faaliyetleriyle ülkemizde yerel hayatın bir parçası haline gelmişlerdir. Dolayısıyla bir uyum (adaptasyon) ve bütünleşme (entegrasyon) sürecine de girmişlerdir. Bu süreci etkileyen en önemli faktörlerden biri de ev sahibi topluluğun mültecilere karşı tutumlarıdır. Bu noktada tutumları belirlemek kritik bir önem taşımaktadır. Tutumlar belirlendikten sonra gerekli görülen yerlerde iyileştirici müdahaleler yapılarak mültecilerin uyum süreçleri kolaylaşıp, hızlanabilir. Böylece iki topluluğun bütünleşmesi sağlanarak toplumsal huzur artırılmış olacaktır.

Bugüne kadar yapılmış tutum çalışmaları incelendiğinde tutumu etkileyen birçok faktör olduğu tespit edilmiştir. Bazı durumlar, bilişler ve şartlar olumlu tutum ile ilişkili iken bazıları olumsuz tutum ile ilişkili olabilmektedirler. Tutum profili çıkartılırken bu tip değişkenlerin tutum üzerine etkisi de saptanmalıdır. Bu yüzden bu çalışmada olumlu ve olumsuz tutumu etkileyen etkenleri de saptamak da hedeflenmiştir.

Bazı şehirlerde mülteci sayısı çok yoğun iken bazılarında bu sayı göreceli olarak daha azdır. Mültecilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde diğer bölgelere nazaran yerel halk – mülteci teması daha fazladır. İnsanlar birbirleri ile komşuluk, arkadaşlık yapmakta, alışveriş etmekte; bir arada yaşamaktadırlar. Bazı şehirlerde ise mülteci sayısı az olduğundan dolayı birçok kişinin mültecilerle sokakta görmekten başka hiçbir teması bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir çalışma yürütülürken temasın niceliğinin tutum üzerine etkisini görmek diğer bir amaçtır. Bu amaçla Kocaeli ve Kilis gibi farklı özellikleri olan şehirler seçilmiştir.

Cinsiyetler arasındaki farklılıklar birçok sosyal çalışmada göze çarpmaktadır. Tutum söz konusu olduğunda da ilgili yazı n kadın erkek farkını açıkça ortaya

koymaktadır. Bu çalışmada da hedeflerden biri kadın ve erkeklerin tutum farklılıklarını ortaya koymaktır.

Göç eylemi söz konusu olduğunda toplumsal yaşamı etkileyen önemli etkenlerden biri uyumdur. Göç eden topluluk ile yerel halkın bütünleşmesinin sağlanabilmesi için önce adaptasyon ve uyumun sağlanması gerekmektedir. Uyum sadece göç eden topluluğun içinden geçtiği bir süreç gibi görülse de, ev sahibi topluluğun beklentilerinden etkilenmekte ve çoğunlukla ona göre şekillenmektedir. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi uyum beklentisi tutumu belirleyen önemli etkenlerden biridir. Bu sebeplerden dolayı Türkiye’de yaşayan yerel halkın Suriyeli mültecilerden uyum beklentilerini belirlemek ve bu beklentinin tutum ile nasıl etkileştiğini saptamak hedeflenmektedir.

Göçmenlere karşı tutum ile ilgili yapılan çalışmalarda gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı düzeyi, metasteroitler ve güvenlik algısı tutumu etkileyen önemli faktörler olarak ortaya çıkmışlardır. Mevcut çalışmada da bu faktörlerin yerel halkın tutumu ile ilişkisini saptamak diğer bir amaçtır.

Bir başka amaç ise gelecekte yapılacak olan daha ayrıntılı tutum çalışmalarına zemin hazırlamaktır.

Son olarak bu çalışmanın amacı tutum gibi toplumsal yaşamı birçok boyutu ile etkileyen önemli bir etkeni görünür kılarak mültecilerle ilgili politika geliştirme çalışmalarına katkı yapmaktır.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Tipi

Çalışma 1 – 15 Mayıs 2015 tarihleri arasında Kocaeli ve Kilis Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin Suriyeli mültecilere karşı tutumları üzerine yapılmıştır. Çalışmanın türü kesitsel araştırmadır.

3.2 Araştırma Yerinin Seçimi

Araştırmanın amaçları doğrultusunda Kocaeli ve Kilis illeri araştırma yerleri olarak seçilmişlerdir.

Kocaeli ilinde doğu ve güneydoğu illerine oranla daha az sayıda Suriyeli göçmen yaşamaktadır. Bu yüzden katılımcılar günlük hayatlarında çok az sayılarda göçmenle temas etmektedirler. Günlük hayattaki temasın tutum üzerine etkisi araştırılırken karşılaştırma yapmak adına Kocaeli ili araştırma yerlerinden birisi olarak seçilmiştir.

Nüfusa oranla en çok Suriyeli göçmenin yaşadığı şehirlerden birisi Kilis'tir. Resmi rakamlara göre 49.000 Suriyeli Kilis'te barınmaktadır. Resmi olmayan verilere göre ise bu sayının çok daha fazla olduğu ve neredeyse yerel halk ve göçmen nüfusunun yarı yarıya olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Kilis'te yaşayan halk günlük hayatta çok fazla sayıda Suriyeli göçmen ile temas etmektedir. Bu sebepten dolayı karşılaştırma yapmak için uygun bir il olan Kilis bir diğer araştırma ili olarak seçilmiştir.

3.3 Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma evreni üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem Kocaeli ve Kilis Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakülteleri öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem oluşturmak için herhangi bir örnekleme tekniği kullanılmamıştır.

Toplamda 221 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Dört katılımcının verileri bilgi yetersizliğinden dolayı çalışmadan dışlanmıştır. Katılımcılara ilişkin sosyodemografik özellikler Çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum çalışmasının katılımcıların sosyodemografik özellikleri (N=217)

Özellik	Sayı	Yüzde (%)
Yaşanılan il		
Kocaeli	87	40.1

Kilis	130	59.9
Cinsiyet		
Kadın	152	70
Erkek	65	30
Medeni hal		
Bekar	217	100
Evli	0	0
Etnik köken		
Türk	158	72.81
Kürt	47	21.65
Arap	3	1.38
Çerkez	2	0.92
Azeri	1	0.46
Laz	1	0.46
Gürcü	1	0.46
Arnavut	1	0.46
Makedon	1	0.46
Sırp	1	0.46
Eve giren toplam aylık gelir		
0 – 1.000 TL	84	38.71
1.000 – 3.000 TL	120	55.3
3.000 – 6.000 TL	9	4.15
6.000 – 9.000 TL	3	1.38
9.000 TL ve üzeri	1	0.46

Katılımcıların %70'i kadın (N=152). % 30'u (N=65) erkektir . Yaş aralığı 18 – 27, ortalaması ise 21.4'tür.

Kocaeli Üniversitesi'nden 87 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların 68'i kadın, 19'u erkektir. Yaş aralığı 20 – 27, ortalaması ise 21.8'dir.

Kilis Üniversitesi'nden 130 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların 84'ü kadın, 46'sı erkektir. Yaş aralığı 18 - 26, ortalaması ise 21.1'dir.

Katılımcıların tümü bekârdır.

Etnik kökenler incelendiğinde; katılımcıların %72.8'inin Türk (N=158), %21.6'inin Kürt (N=47), %1.38'inin Arap (N=3), %0.92'sinin Çerkez (N=2), %0.46'sinin Laz (N=1), %0.46'sinin Arnavut (N=1), %0.46'sinin Azeri (N=1), %0.46'sinin Gürcü (N=1), %0.46'sinin Makedon (N=1) ve %0.46'sinin Sırp (N=1) oldukları gözlenmiştir.

Katılımcıların eve giren aylık gelirleri incelendiğinde %38.71 'nin 0 -1000 TL (N=84), %55.3'ünün 1000 – 3000 TL (N=120), %4.14'ünün 3000 – 6000 TL (N=9), %1.38'inin 6000 – 9000 TL (N=3), %0.46'sinin 9000 TL ve üstü (N=1) aralıklarında olduğu gözlenmiştir.

3.4 Grupların Özellikleri

Her iki grupta üniversitelerin Fen Edebiyat fakülteleri öğrencilerinden oluşmaktadır. Yaş aralıkları, sosyoekonomik statüleri gibi sosyodemografik verileri birbirleri ile örtüşmektedir. Yaşadıkları yer ve göçmenlerle temas etme sıklıkları ise farklılık göstermektedir.

3.5 Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerinin belirlenmesi

Bağımlı değişkenler:

- Suriyeli mültecilere karşı tutum.

Bağımsız değişkenler:

- Etkileşim-Temas.
- Kocaeli veya Kilis'te yaşıyor olmak.
- Cinsiyet.
- Etnik köken.
- Suriyeli göçmenlerle akrabalık.

- Ailede göç öyküsü.
- Travma yaşantısı.
 - Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantılar.
 - İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantılar.
- Suriyeli göçmenlerle arkadaşlık/komşuluk etmek.
- Daha önceden tanışıklık.
- Uyum beklentisi.
- Gruplar arası kaygı.
- Gerçekçi tehdit algısı.
- Güvenlik algısı.
- Metasterotipler.

3.6 Araştırmada Kullanılan Terim, Sınıflandırma, Yöntem ve Ölçütler

Tutum: Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.

Temas: İki grubun birbirleri ile olan etkileşimine temas denmektedir.

Uyum beklentisi: Ev sahibi topluluğun göçmenlerden bekledikleri kültürel uyumdur.

Gerçekçi tehdit algısı: Fiziksel zarar ya da kaynakların kaybı ile ilişkili olan kaygıya denmektedir.

Güvenlik algısı: Kişilerin kamu güvenliği ile ilgili algılarıdır.

Metasterotip: Bir grubun diğer grubun kendilerini nasıl gördüklerine dair sahip oldukları kalıp yargılardır.

Gruplar arası kaygı: Gruplar arası iletişimde kişilerin utanma, reddedilme, alay edilme veya suiistimal edilme korkusuyla kişisel olarak tehdit edilmişlik hissidir.

3.7 Araştırmada Kullanılan Araç - Gereçler

Araştırmada sosyodemografik form, tutum anketi, uyum beklentisi anketi ve etkileşim anketi kullanılmıştır.

3.7.1 Sosyodemografik Form

Sosyodemografik form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form 23 soru ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sosyodemografik özellikleri; yaş, cinsiyet, medeni durum, etnik köken, din/mezhep, aile göç öyküsü, çalışma durumu ve toplam aylık gelir sorgulanmıştır. İkinci bölüm doğal afet, trafik kazası gibi travmatik yaşantılara maruziyet durumu, herhangi bir şiddete tanık olma veya maruz kalma durumu ve daha önce yaşanan ruhsal veya bedensel sorunları sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Son bölüm ise Suriyeli göçmenlere karşı genel tutumu sorgulayan tek bir sorudan oluşmaktadır.

3.7.2 Tutum Anketi

Çalışmada geçerliliği ve güvenilirliği olan bir ölçek kullanılmamıştır. Tutum anketi araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bunun sebebi araştırılan grubun çok özgül özellikler taşıyor olmasıdır. Yazına bakıldığında çalışmaların yapıldığı ülkelerde mülteci sayılarının az olduğu ve çok çeşitli milletlere mensup mültecilere karşı tutumun ölçüldüğü görülmektedir. Türkiye'de ise bu durum farklıdır. Yaklaşık iki milyon Suriyeli mülteci yaşamaktadır ve bazı illerde nüfusun neredeyse yarısını mülteciler oluşturmaktadır. Ayrıca mültecilerin Türkiye'ye gelişi diğer ülkelere kıyasla çok yenidir. Gelişin üzerinden belli bir zaman geçmediğinden dolayı eşit hak talepleri gibi sorular anlamsız kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı mültecilerle yapılan çalışmalarda kullanılan ölçekler kullanılmamıştır. Ayrıca mültecilerle yapılan çalışmalarda genellikle önyargı ölçekleri kullanılmıştır. Bu araştırmada önyargı ile birlikte genel bir tutum belirlemek de amaçlanmıştır. Dolayısıyla ekonomi, güvenlik ve sosyal devlet sistemi gibi konuları içeren soruların da anketin içinde olması gerekmektedir.

Anket tutum belirten 27 cümleden oluşmaktadır. Katılımcıların bu cümleleri 5'li likert (kesinlikle katılmıyorum=1,..., kesinlikle katılıyorum=5) ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Anket içerisinde farklı temalardan cümleler bulunmaktadır. Bu temalar; genel tutum, gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı, metasterotip ve güvenlik algısıdır. Anket 27 ila 135 puan arasında değer alabilmektedir. Düşük puan olumlu tutuma işaret ederken, daha yüksek puan daha olumsuz tutuma işaret etmektedir.

3.7.3 Uyum Anketi

Uyum anketi katılımcıların Suriyeli mültecilerden uyum beklentisini saptamak için kullanılmıştır. Çalışmada geçerliliği ve güvenilirliği olan bir ölçek kullanılmamıştır. Anket araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Anket uyum beklentisine işaret eden dört cümleden oluşmaktadır. Katılımcıların bu cümleleri 5'li likert (kesinlikle katılmıyorum=1,..., kesinlikle katılıyorum=5) ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Cümlelerin temaları dil ve kültür öğrenimi, kültüre göre yaşam ve yerel medya takibidir. Anket dört ila 20 puan arasında değer alabilmektedir. Düşük puan düşük uyum beklentisine işaret ederken, yüksek puan yüksek uyum beklentisine işaret etmektedir.

3.7.4 Etkileşim Anketi

Etkileşim anketi katılımcıların Suriyeli mülteciler ile temaslarının niteliğini saptamak için kullanılmıştır. Çalışmada geçerliliği ve güvenilirliği olan bir ölçek kullanılmamıştır. Anket araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Anket etkileşimi ölçen 8 sorudan oluşmaktadır. Suriyeli göçmenlerle akrabalık, arkadaşlık, komşuluk, önceki tanışıklık, toplu taşıma araçlarında karşılaşma ve alışveriş anketin temalarıdır. 1., 2., 5., 7. Ve 8. sorular evet – hayır ile değerlendirilmektedir. Üçüncü soru açık uçludur. Dördüncü soru ise 5'li likert (Çok kötü=1,..., Çok iyi=5) ile değerlendirilmektedir.

3.8 Etik Kurul Onayının Yeri ve Numarası

Etik kurul onayının yeri: Kocaeli Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Etik kurul onayının numarası: KOU KAEK 2015/140

3.9 Veri Çözümlemesi, Kullanılan İstatistiksel Testler ve Hesaplamalar

Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 13.0 for Windows programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Demografik bilgilerin değerlendirilmesinde ortalama, yüzde ve yaygınlık değerleri kullanılmıştır.

İki bağımsız grubun ortalamaları karşılaştırılırken eğer veriler normal dağılım ölçütlerini karşılıyor iseler Bağımsız Değişkenler t Testi, karşılamıyor iseler Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Sürekli değişkenlerin ilişki analizlerinde ise eğer veriler normal dağılım ölçütlerini

karşılıyor iseler Pearson ilişki katsayısı r testi, eğer karşılamıyor ise Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı testi kullanılmıştır.

Kategorik değişkenlerin analizinde ise ki-kare testinden faydalanılmıştır.

3.10 Uygulama

Çalışmanın yürütülebilmesi için Kocaeli ve Kilis Üniversiteleri Fen – Edebiyat Fakülteleri dekanlıklarından izin alınmıştır. Daha sonra fakülte öğretim görevlileri ile görüşülmüş ve anketlerin derslerin ilk 20 dakikasında uygulanabilmesi için izin istenmiştir. İzin alınan sınıflara girildiğinde önce çalışma tanıtılmış ve katılımının gönüllü olduğu vurgulanmıştır. Katılmak isteyen öğrencilere ilk olarak çalışmaya katılım bilgi formu ve onam formu (EK-2) verilmiş ve gönüllü katıldıklarına dair yazılı onamları alınmıştır. Daha sonra tutum, uyum beklentisi ve etkileşim anketleri dağıtılmıştır. Anketler sınıflarda araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde Kocaeli Üniversitesi ve Kilis Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültelerinin öğrencilerinden elde edilen veriler bulunmaktadır. Toplamda 221 öğrenciye ulaşılmış ancak soru formlarından dört tanesi eksik bilgi girişinden dolayı çalışmadan dışlanmıştır. Toplam katılımcı sayısı 217'dir.

4.1 Katılımcıların Travmatik Yaşantı ve Hastalık Bilgileri

Çizelge 4.2. Katılımcıların travmatik yaşantı ve hastalık bilgileri (N=217)

Özellik	Sayı	Yüzde (%)
Travma yaşantısı		
Doğal yollarla gelişen travmatik olaylar	160	73.7
İnsan elinden kasıtlı çıkan travmalar	64	29.5
Toplam	165	76.03
Aile göç öyküsü		
Var	90	41.5
Yok	127	58.5
Psikiyatrik hastalık öyküsü		
Var	9	4.1
Yok	208	95.9
Fiziksel hastalık öyküsü		
Var	20	9.2
Yok	197	90.8

Katılımcıların %76'sı (N=165) bir veya daha fazla travmatik yaşantı rapor etmişlerdir. Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik olay yaşayanların oranı %73.7 (N=160) iken insan elinden kasıtlı çıkan travmatik olayları deneyimlemiş olanların oranı %29.5 tir (N=64).

Aile göç öyküsü incelendiğinde katılımcıların %41.5'inin (N=90) ailesinde göç öyküsü olduğu. %58.5'inin (N=158) ise olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların %4.1'inin (N=9) psikiyatrik hastalık öyküsü varken. 95.9'unun (N=208) yoktur.

Katılımcıların %9.2'sinin (N=20) fiziksel hastalık öyküsü varken. 90.8'inin (N=197) yoktur.

4.2 Tutum Verilerinin Değerlendirilmesi

Çizelge 4.3. Katılımcıların kendilerinin raporladıkları Suriyeli mültecilere karşı genel tutumları

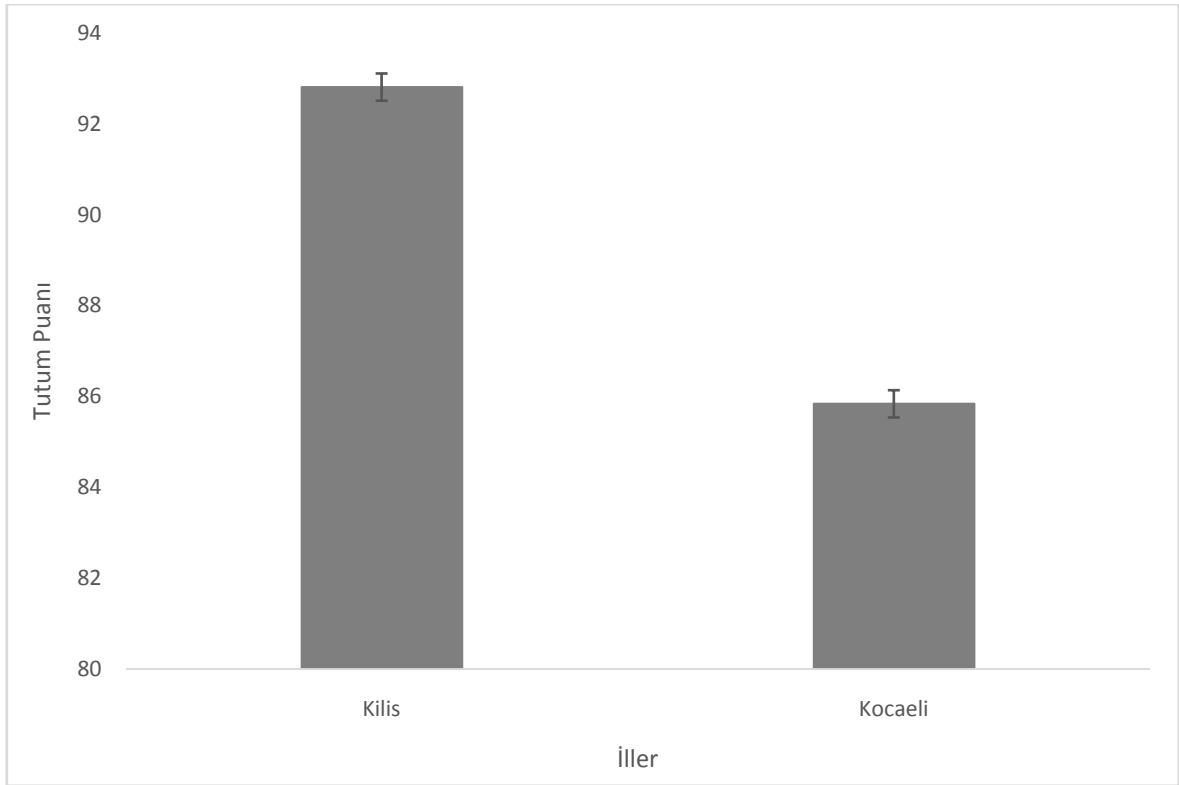
	Sayı	%
Olumlu	37	17.1
Kararsız	76	35
Olumsuz	104	47.9

Katılımcıların % 17.1'i olumlu (N=37), %35'i kararsız (N=76) ve % 47.9'u olumsuz (N=104) tutum bildirmişlerdir.

4.2.2 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.4 Kocaeli ve Kilis Üniversiteleri öğrencilerinin tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Kilis	130	92.81	14.693	3.129	0.003
Kocaeli	87	85.94	17.416		

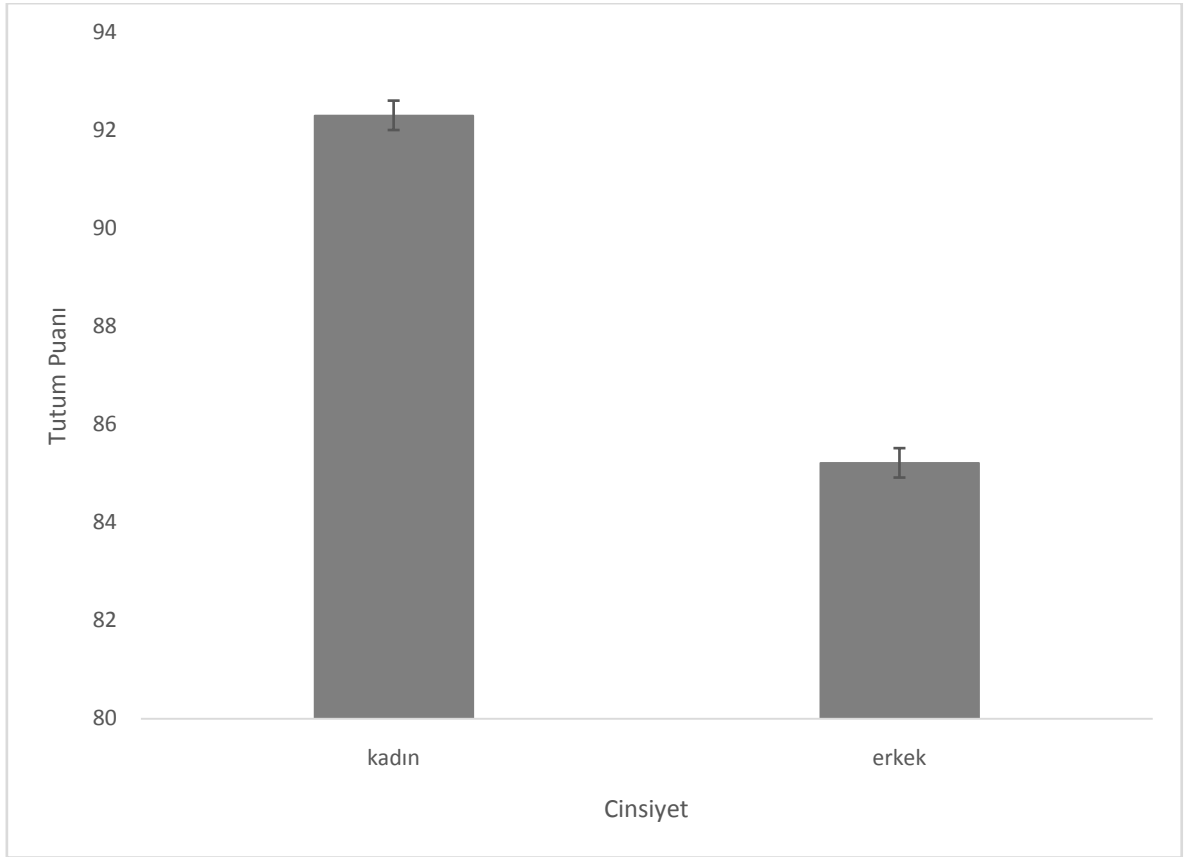
Çizim 4.1. Kocaeli ve Kilis Üniversiteleri öğrencilerinin tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Kilis'te yaşayan katılımcıların tutumlarının Kocaeli'nde yaşayan katılımcılara göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(214)=3.129$, $p=0.03$).

4.2.3 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.5. Kadın ve erkek katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Kadın	152	92.31	15.345	3.023	0.004
Erkek	64	85.22	16.655		

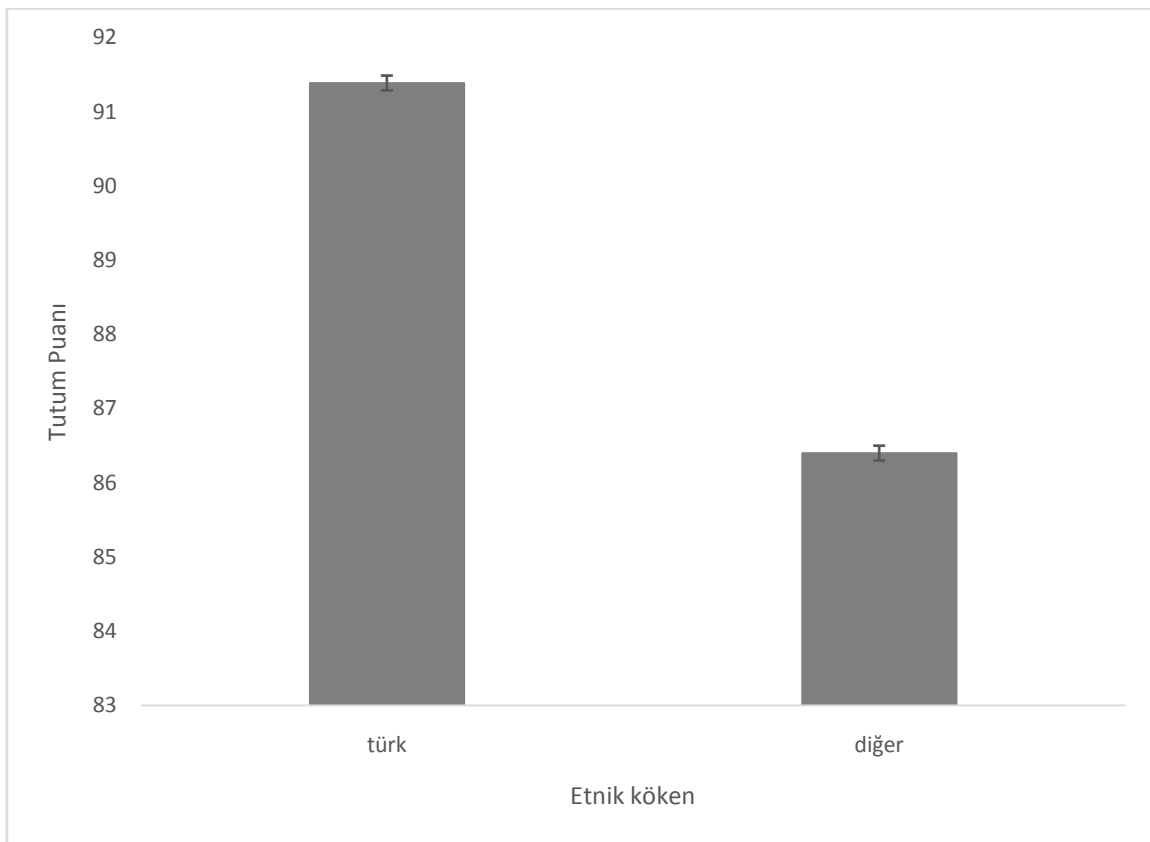
Çizim 4.2. Kadın ve erkek katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Kadın katılımcıların tutumlarının erkek katılımcılara göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(124)= 3.023$, $p=0.004$).

4.2.4 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Etnik Kökenlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.6. Kendisini Türk ve diğer etnik kökenlere ait olarak tanımlayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Türk	158	91.39	16.010	2.021	0.045
Diğer	58	86.40	16.271		

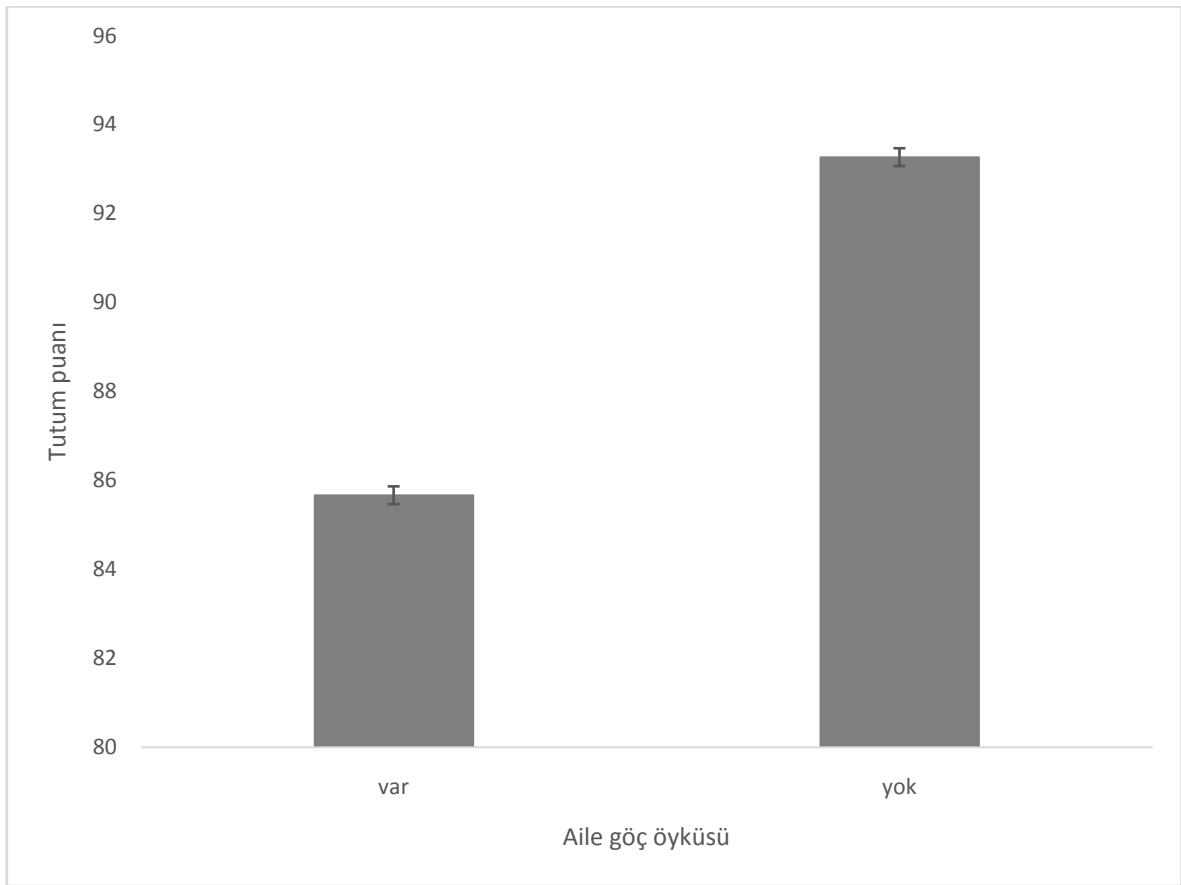
Çizim 4.3. Kendisini Türk ve diğer etnik kökenlere ait olarak tanımlayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Türk kökenli katılımcıların tutumlarının diğer etnik kökene mensup katılımcılara göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(214)=2.021$, $p=0.048$).

4.2.5 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Aile Göç Öyküsüne Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.7. Ailesinde göç öyküsü olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Var	90	85.67	16.847	-3.492	0.001
yok	126	93.27	14.965		

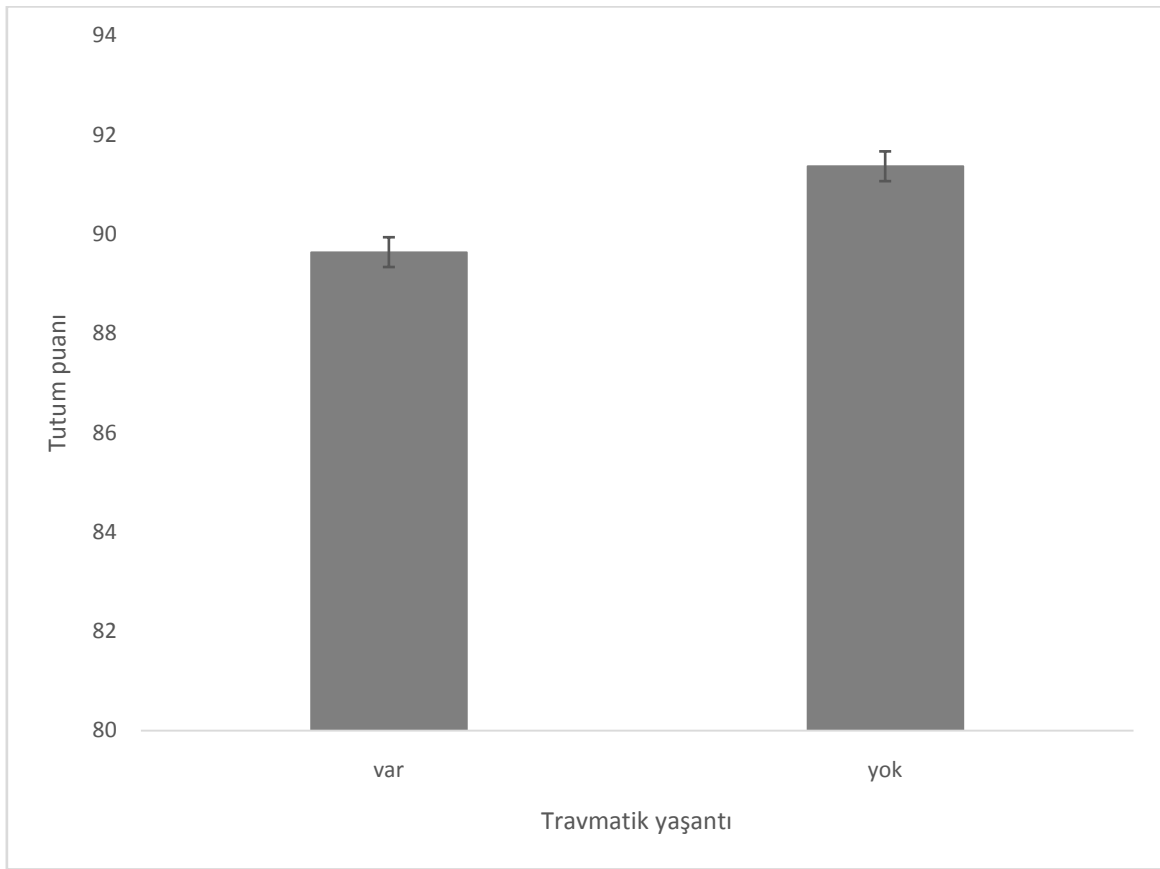
Çizim 4.4 Ailesinde göç öyküsü olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Ailesinde göç öyküsü olan katılımcıların tutumlarının ailesinde göç öyküsü olmayan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(214) = -3.492$, $p = 0.001$).

4.2.6 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Travmatik Yaşantıya göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.8 Travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
var	165	89.64	16.125	0.670	0.504
yok	52	91.37	16.349		

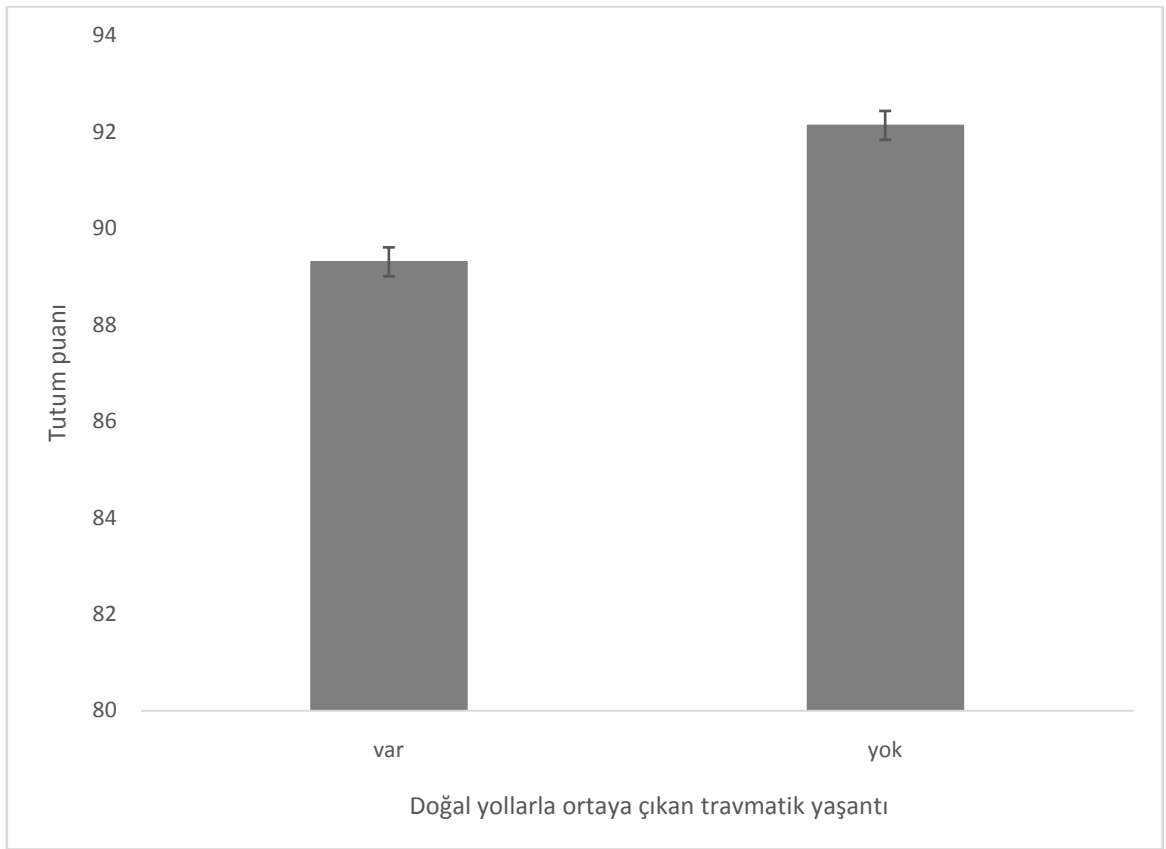
Çizim 4.5 Travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Travmatik yaşantıya maruz kalmış katılımcıların tutumlarının diğer katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(215)=0.670$. $p>0.05$).

4.2.6.1 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Doğal Yollarla Ortaya Çıkan Travmatik Yaşantı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.9. Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Var	160	89.31	16.014	1.135	0.257
Yok	57	92.14	16.519		

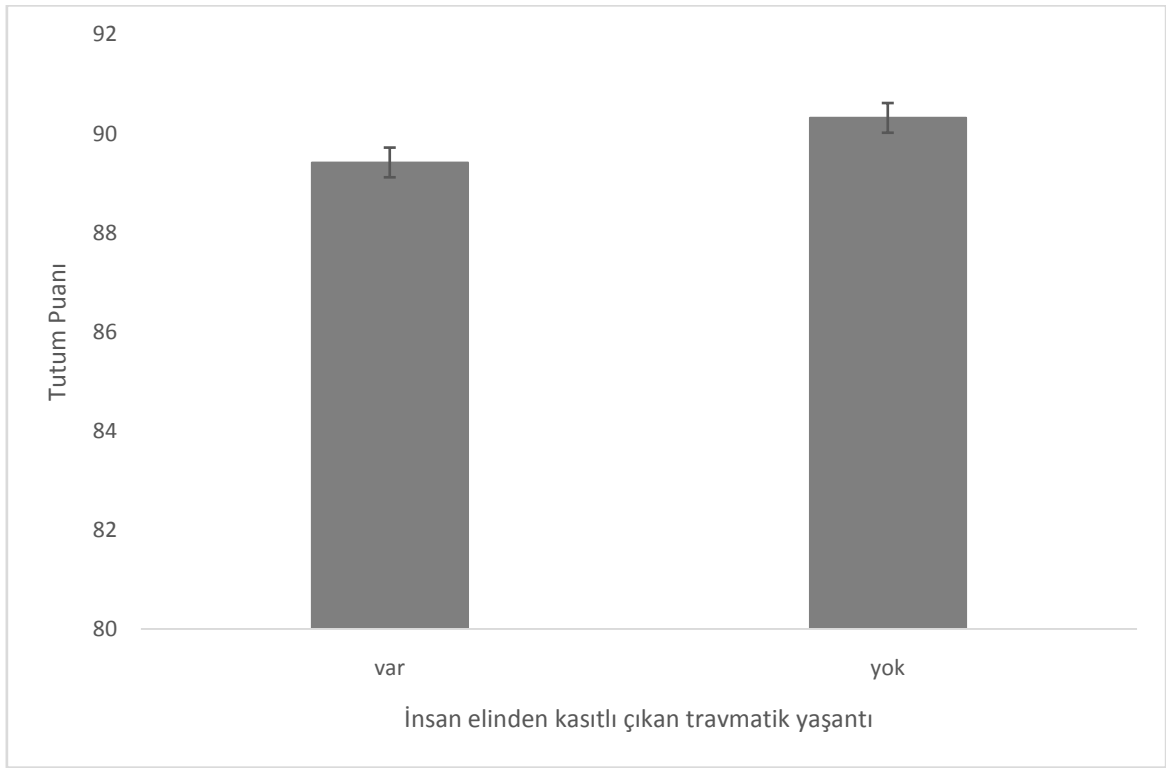
Çizim 4.6. Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Doğal yollarla ortaya çıkan travmatik yaşantıya maruz kalmış katılımcıların tutumlarının diğer katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(215)= 1.135$, $p> 0.05$).

4.2.6.2 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile İnsan Elinden Kasıtlı Olarak Çıkan Travmatik Yaşantı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.10. İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Var	64	89.42	15.827	0.373	0.710
Yok	153	90.32	16.338		

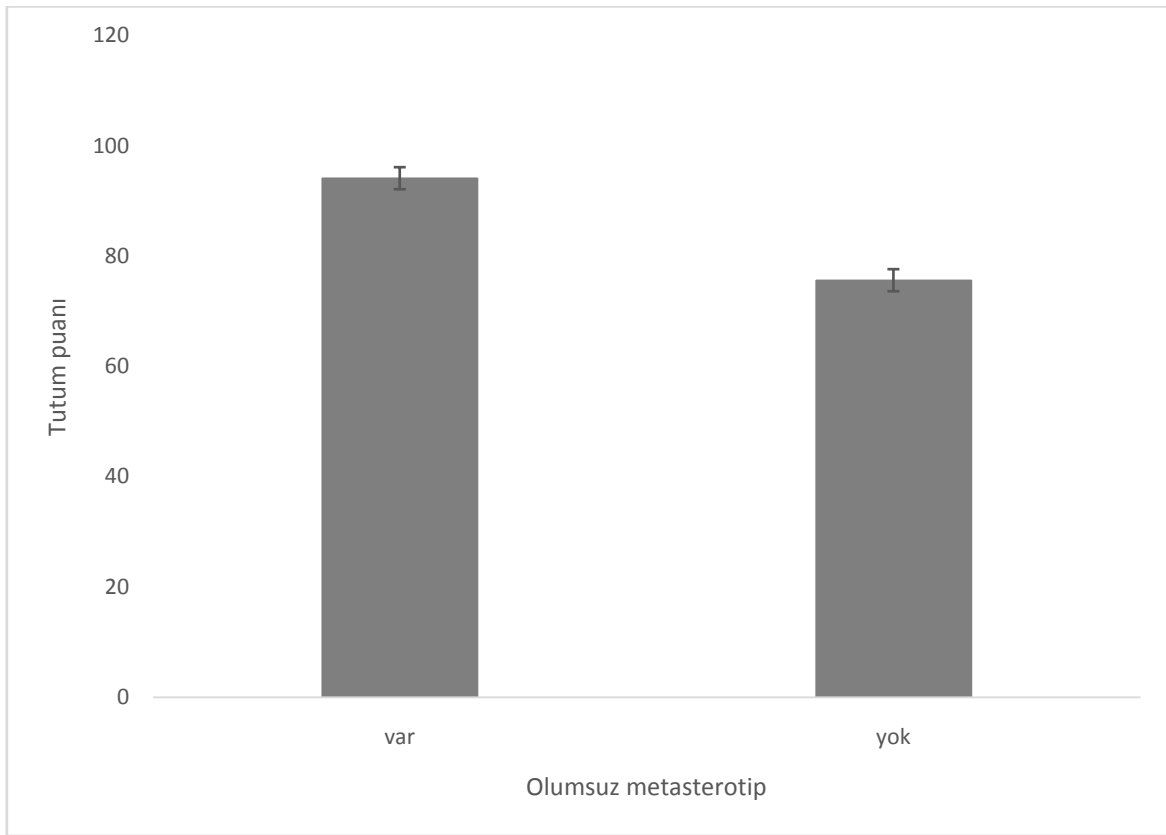
Çizim 4.7. İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantısı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

İnsan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantıya maruz kalmış katılımcıların tutumlarının diğer katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(215)= 0.373$, $p>0.05$).

4.2.7 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.11. Olumsuz metasterotip sahibi olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Olumsuz	169	94.15	14.078	7.944	0.000
Olumlu	48	75.65	14.802		

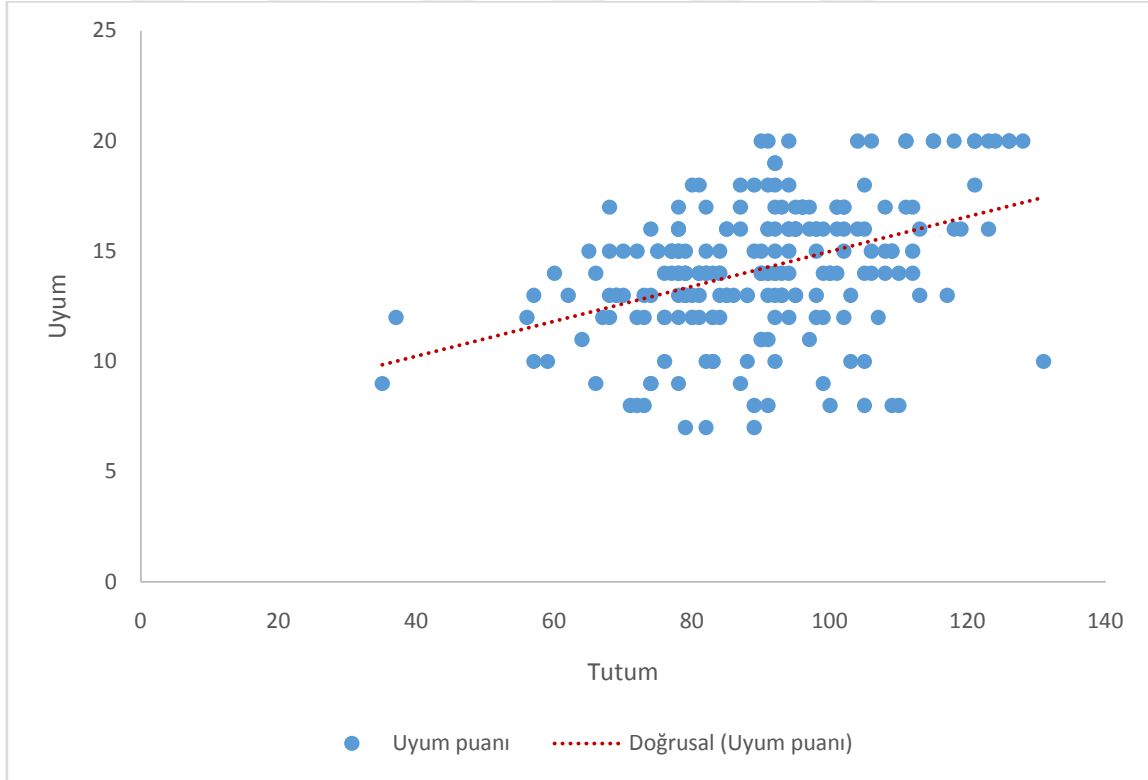
Çizim 4.8. Olumsuz metasterotip sahibi olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Suriyeli göçmenler hakkında olumsuz metasterotipe sahip olan katılımcıların tutumlarının, diğer katılımcılara göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(215)=7.944$, $p=0.000$).

4.2.8 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Uyum Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.12. Tutum ve uyum beklentisi puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho	Tutum puanı	Korelasyon	1.000	0.402
		p	.	0.000
		N	217	217
	Uyum puanı	Korelasyon	0.402	1.000
		p	0.000	.
		N	217	217

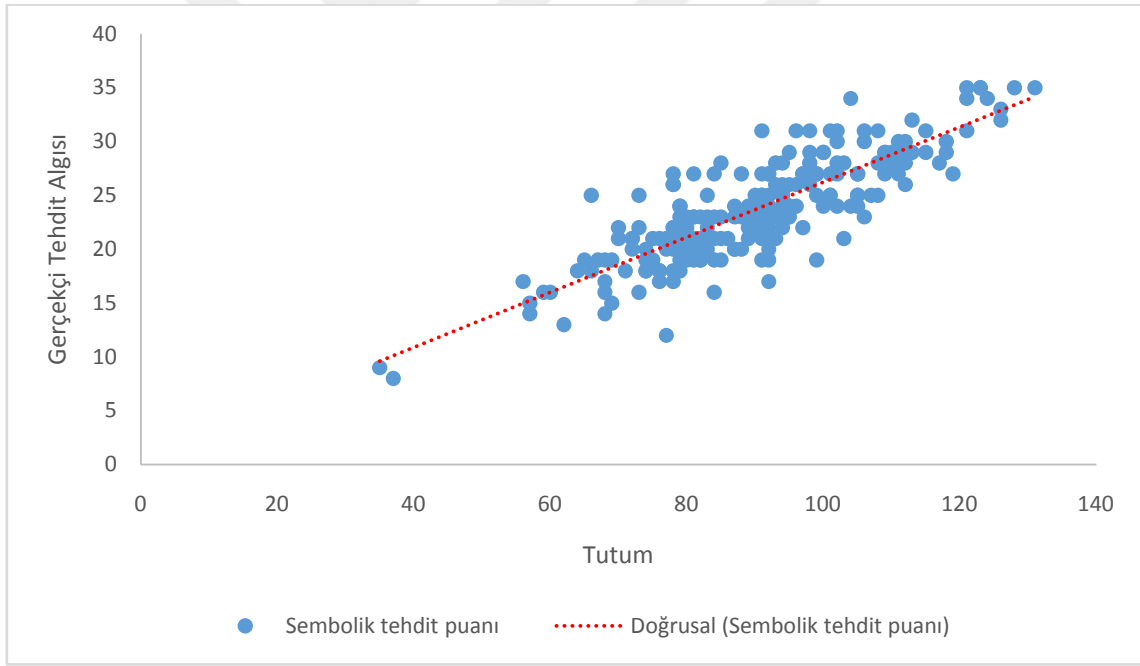
Çizim 4.9. Tutum ve uyum beklentisi puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Tutumlar olumsuzlaştıkça (tutum puanları arttıkça) uyum beklentisi puanlarının da arttığı görülmüştür (Spearman's rho= 0.402. p=0.000). İki değişken arasında orta düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Uyum beklentisi puanları yüksek olanların tutum puanları da nispeten daha yüksektir.

4.2.9 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Gerçekçi Tehdit Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.13. Tutum ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Pearson İlişki Katsayısı testi ile incelenmesi

r			Tutum puanı	Gerçekçi tehdit puanı
	Tutum puanı	Korelasyon		1
p			.	0.000
N			217	217
Gerçekçi tehdit puanı	Korelasyon		0.840	1
	p		0.000	.
	N		217	217

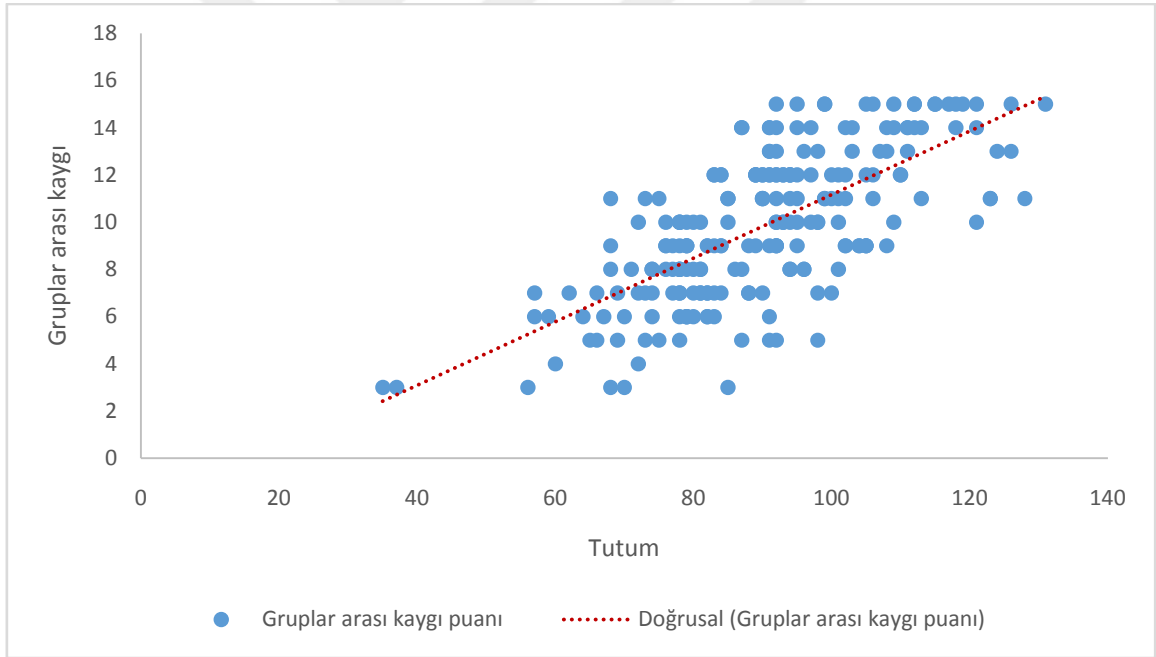
Çizim 4.10. Tutum ve gerçekçi tehdit algısı puanları arasındaki ilişkinin Pearson ilişki katsayısı testi ile incelenmesi

Tutum olumsuzlaştıkça gerçekçi tehdit puanlarının da arttığı görülmüştür ($r(215)=0.840$, $p=0.000$). İki değişken arasında yüksek düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Tutum puanları yüksek olanların gerçekçi tehdit algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.2.10 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.14. Tutum ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho			Tutum puanı	Gruplar arası kaygı puanı
	Tutum puanı	Korelasyon	1.000	0.692
		p	.	0.000
		N	217	217
	Gruplar arası kaygı puanı	Korelasyon	0.692	1.000
		p	0.000	.
N		217	217	

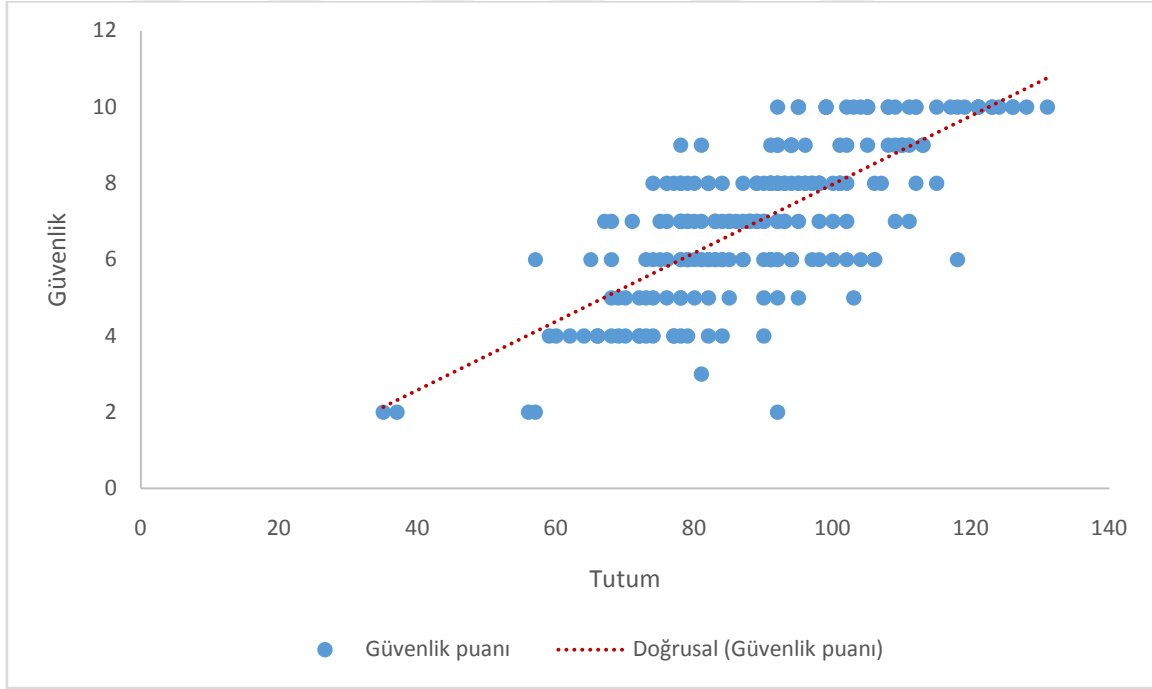
Çizim 4.11. Tutum ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Tutum olumsuzlaştıkça gruplar arası kaygı puanlarının da arttığı görülmüştür (Spearman's rho= 0.692. p=0.000). İki değişken arasında orta düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Tutum puanı yüksek olanların gruplar arası kaygı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.2.11 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.15. Tutum ve güvenlik puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho			Tutum puanı	
	Tutum puanı	Korelasyon	1.000	0.704
		p	.	0.000
		N	217	217
		Korelasyon	0.704	1.000
		p	0.000	.
N		217	217	

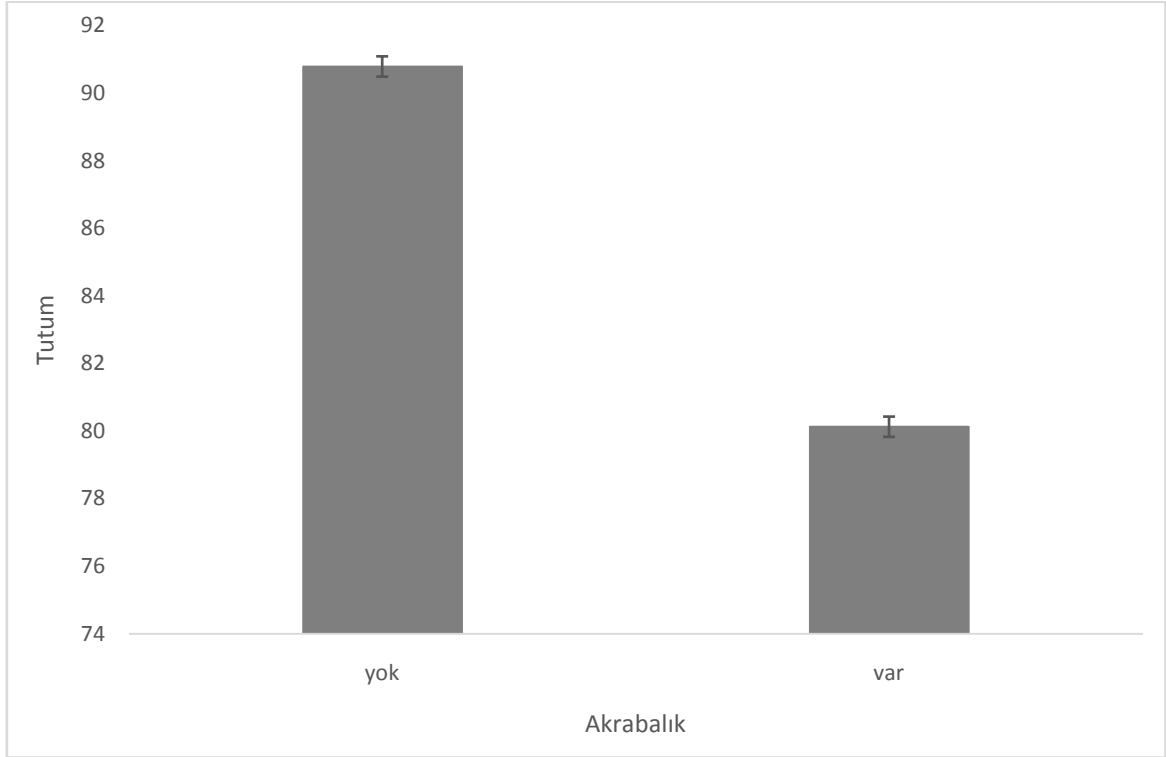
Çizim 4.12. Tutum ve güvenlik algısı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Tutum olumsuzlaştıkça güvenlik puanlarının da arttığı görülmüştür (Spearman's rho= 0.704. p=0.000). İki değişken arasında yüksek düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Tutum puanı yüksek olanların güvenlik algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.2.12 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Akrabalık İlişisine Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.16. Akrabalık ilişkisine göre tutum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Akrabalık	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Yok	202	111.32	8587	1047	1167	1.995	0.046
Var	15	77.8	15066				

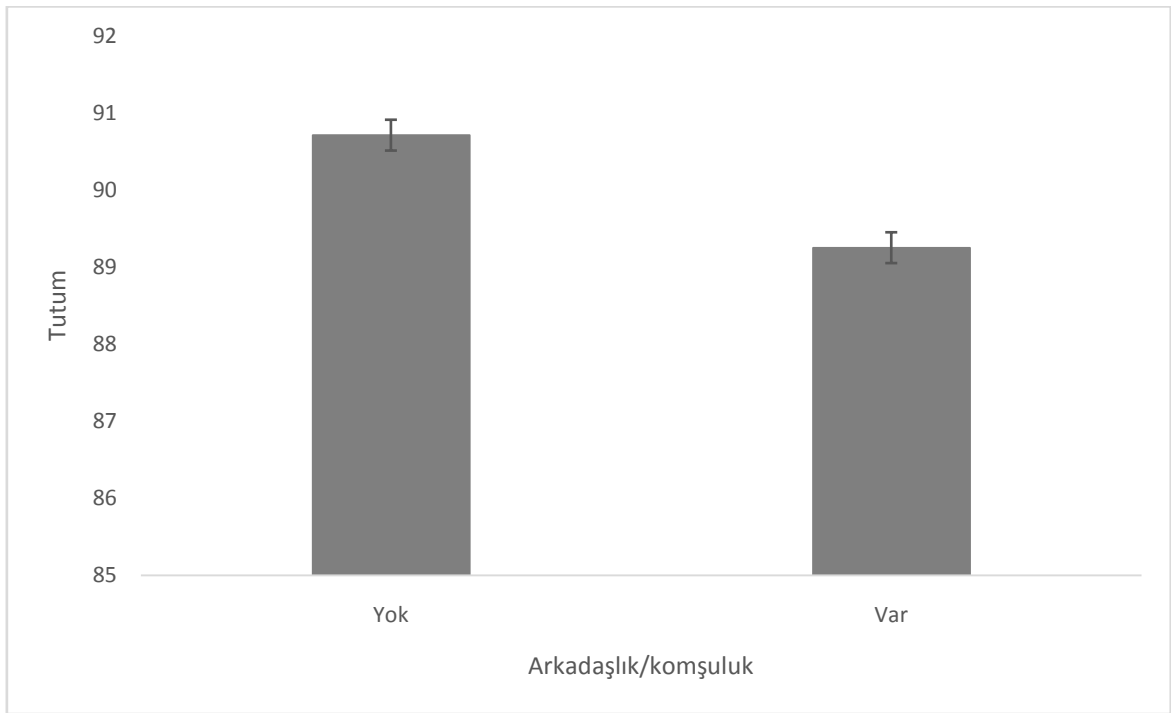
Çizim 4.13. Akrabalık ilişkisine göre tutum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Suriyeli akrabası olan katılımcıların tutumlarının olmayan katılımcılara göre daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z = -1.995$, $p = 0.046$).

4.2.13 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutumun Arkadaşlık-Komşuluk İlişkisine Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.17. Arkadaşlık-komşuluk ilişkisine göre katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Arkadaşlık Komşuluk	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Yok	120	90.71	15.709	0.661	0.509
Var	97	89.25	16.743		

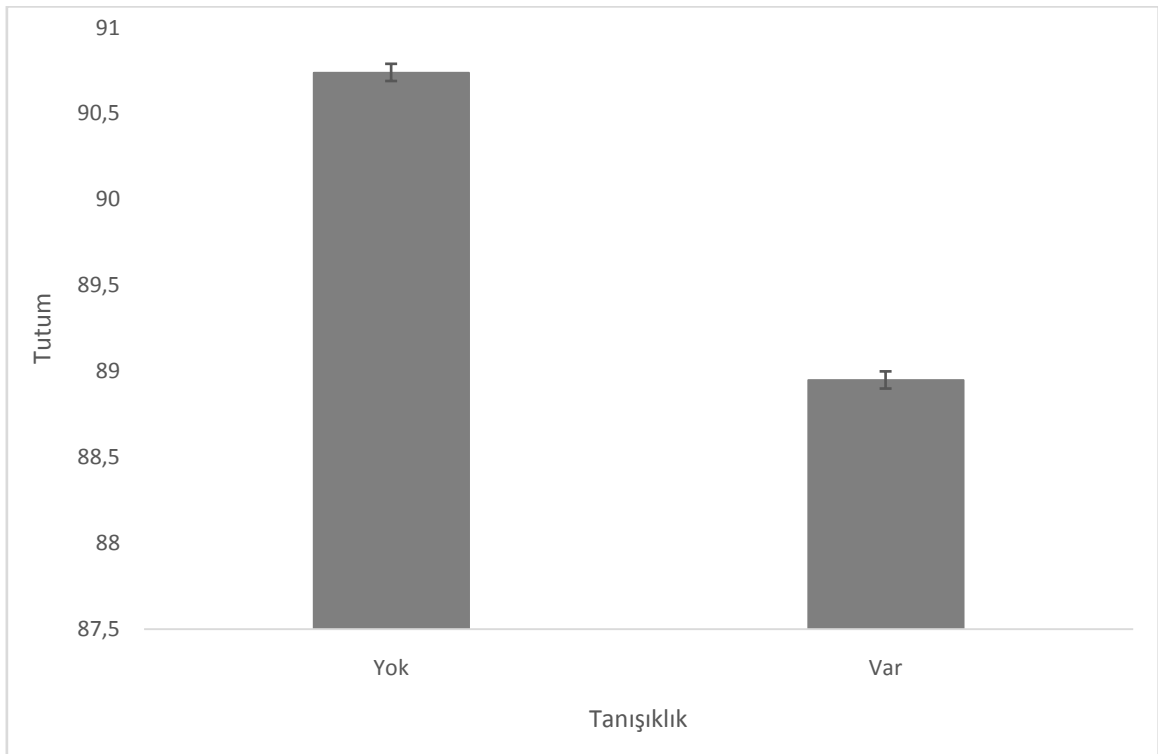
Çizim 4.14. Arkadaşlık-komşuluk ilişkisine göre katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Suriyeli mültecilerle arkadaşlık/komşuluk eden katılımcıların tutumlarının diğer katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(214) = 0.661$, $p > 0.05$).

4.2.14 Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum İle Tanışıklık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.18. Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mülteci tanıdığı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Tanışıklık	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Yok	134	90.74	16.312	0.791	0.430
Var	83	88.95	15.941		

Çizim 4.15. Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mülteci tanıdığı olan ve olmayan katılımcıların tutum puanlarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

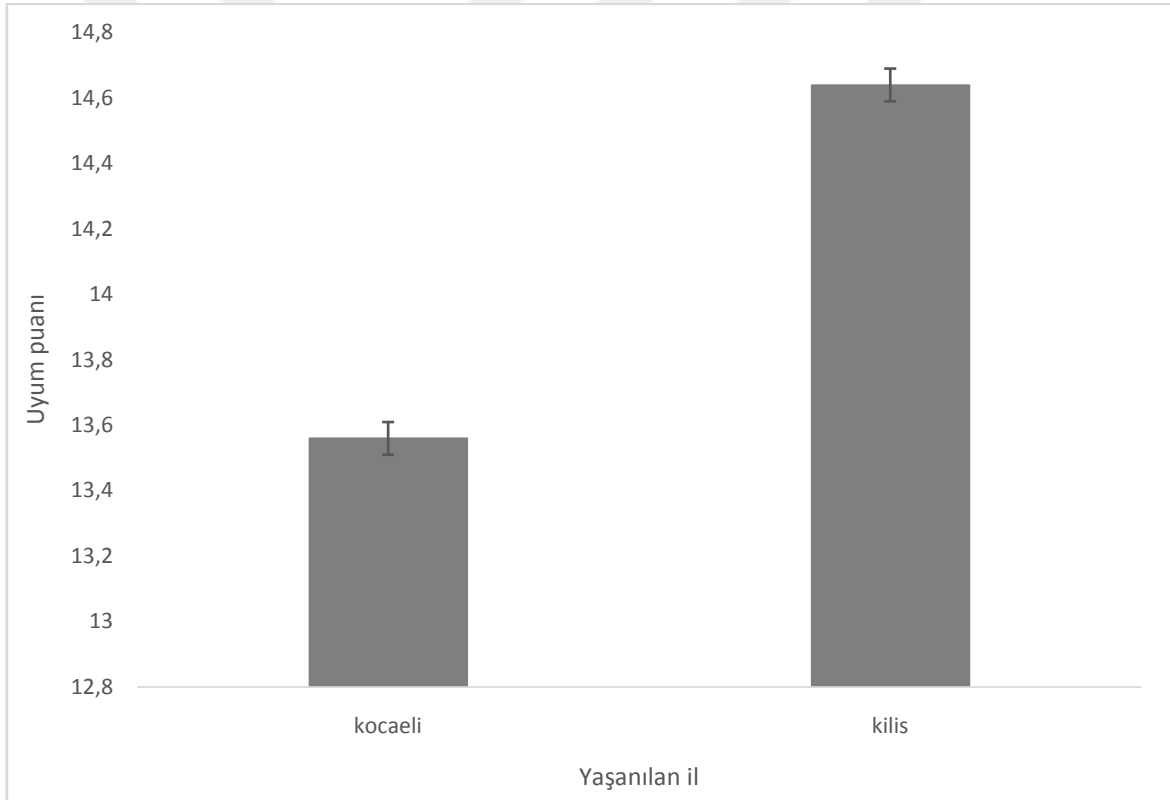
Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mültecilerle tanıdığı olan katılımcıların tutumlarının diğer katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(214) = 0.791$, $p > 0.05$).

4.3 Uyum Beklentisi Verilerinin Değerlendirilmesi

4.3.1 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisinin Yaşanılan ile Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.19. Kocaeli’nde ve Kilis’te yaşayan katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

İl	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Kocaeli	87	96.35	8383	4555	8383	-2.44	0.014
Kilis	130	117.46	15270				

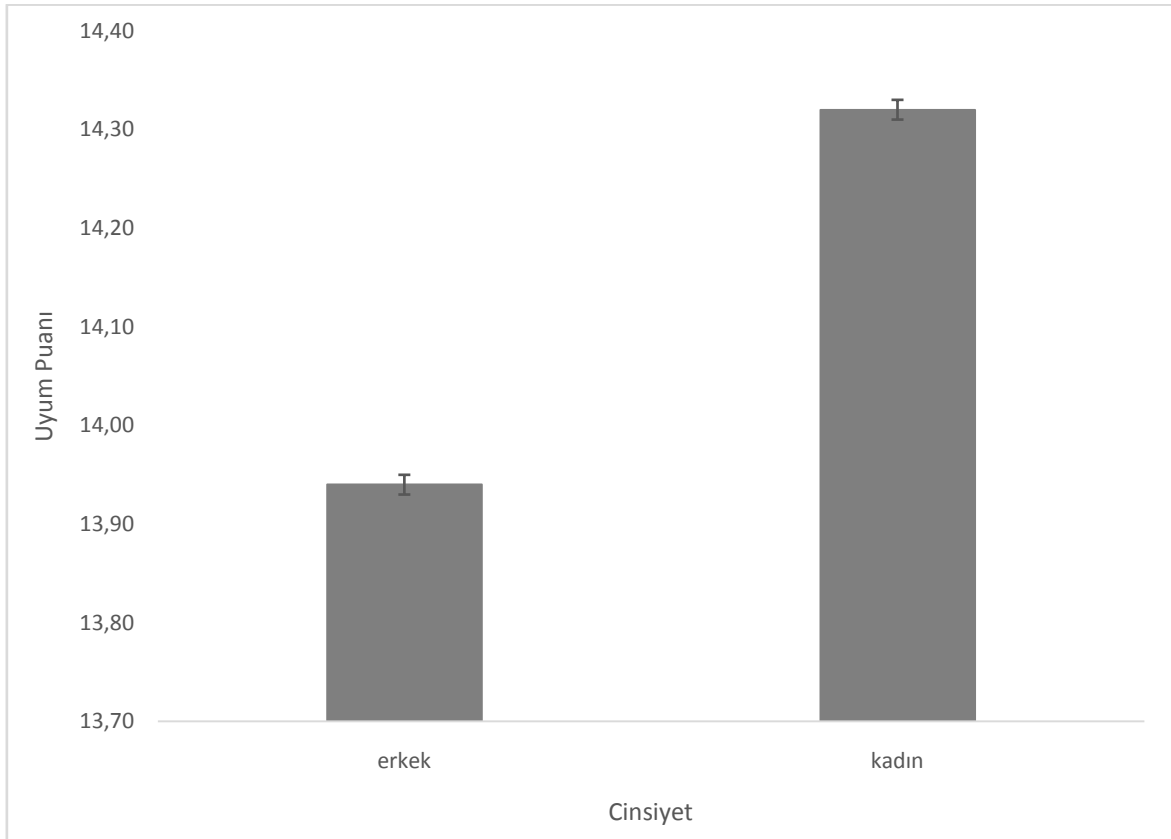
Çizim 4.16. Kocaeli’nde ve Kilis’te yaşayan katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Kocaeli’nde yaşayan katılımcıların uyum beklentisi puanlarının Kilis’te yaşayanlara göre daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (z= -2.44. p= 0.014).

4.3.2 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisinin Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.20. Kadın ve erkek katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Erkek	65	102.56	6666.50	4521.5	6666.5	0.99	0.32
Kadın	152	111.75	16986.50				

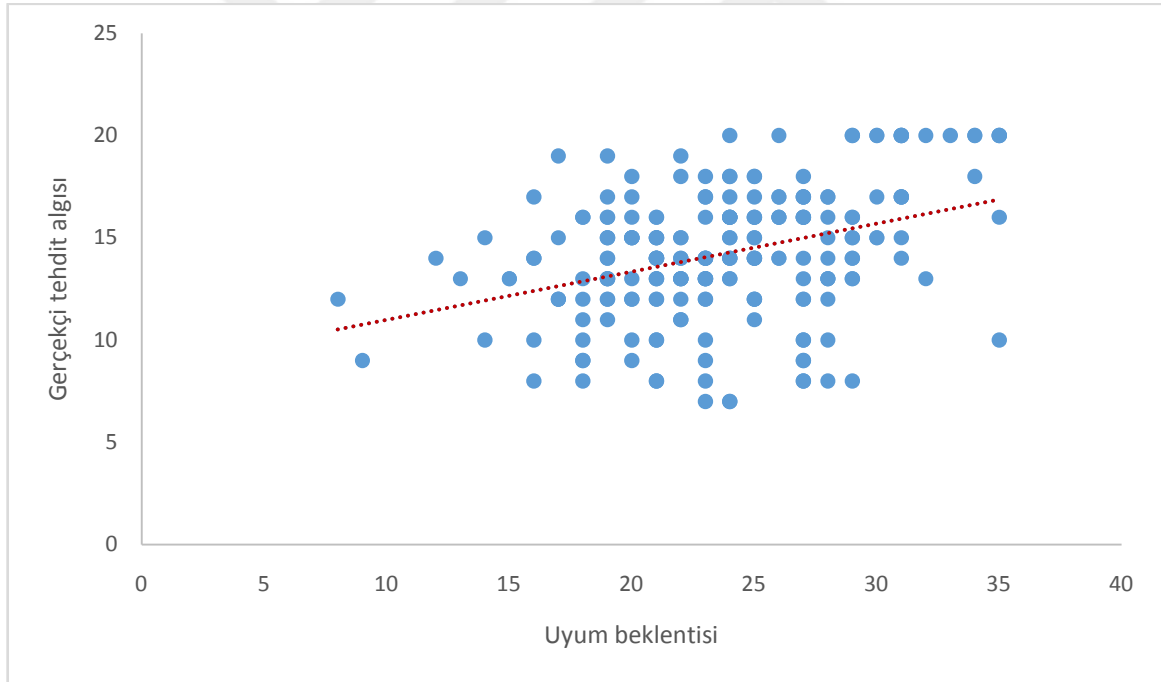
Çizim 4.17. Kadın ve erkek katılımcıların uyum puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Erkek katılımcıların uyum beklentisi puanlarının kadınlara göre daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($z = -0.99$, $p > 0.05$).

4.3.3 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Gerçekçi Tehdit Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4. 21. Uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi

		Gerçekçi tehdit algısı	Uyum beklentisi
Spearman's rho	Gerçekçi tehdit algısı	Korelasyon	1.000
		p	.
		N	217
	Uyum beklentisi	Korelasyon	0.350
		p	0.000
		N	217

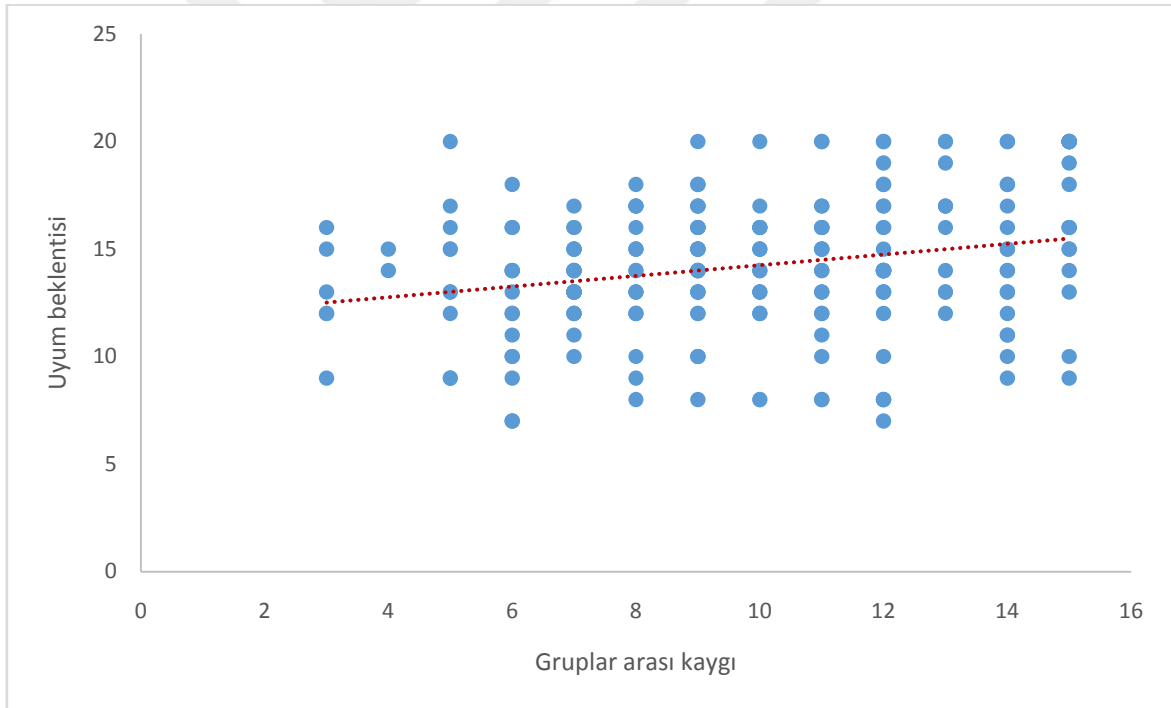
Çizim 2.18. Uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısı puanları arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir (Spearman's rho = 0.350, p=0.000). İki değişken arasında düşük düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Uyum beklentisi puanları yüksek olanların gerçekçi tehdit algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.3.4 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.22. Uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho			Gruplar arası kaygı	Uyum beklentisi
	Gruplar arası kaygı	Korelasyon	1.000	0.243
		p	.	0.000
		N	217	217
	Uyum beklentisi	Korelasyon	0.243	1.000
		p	0.000	.
N		217	217	

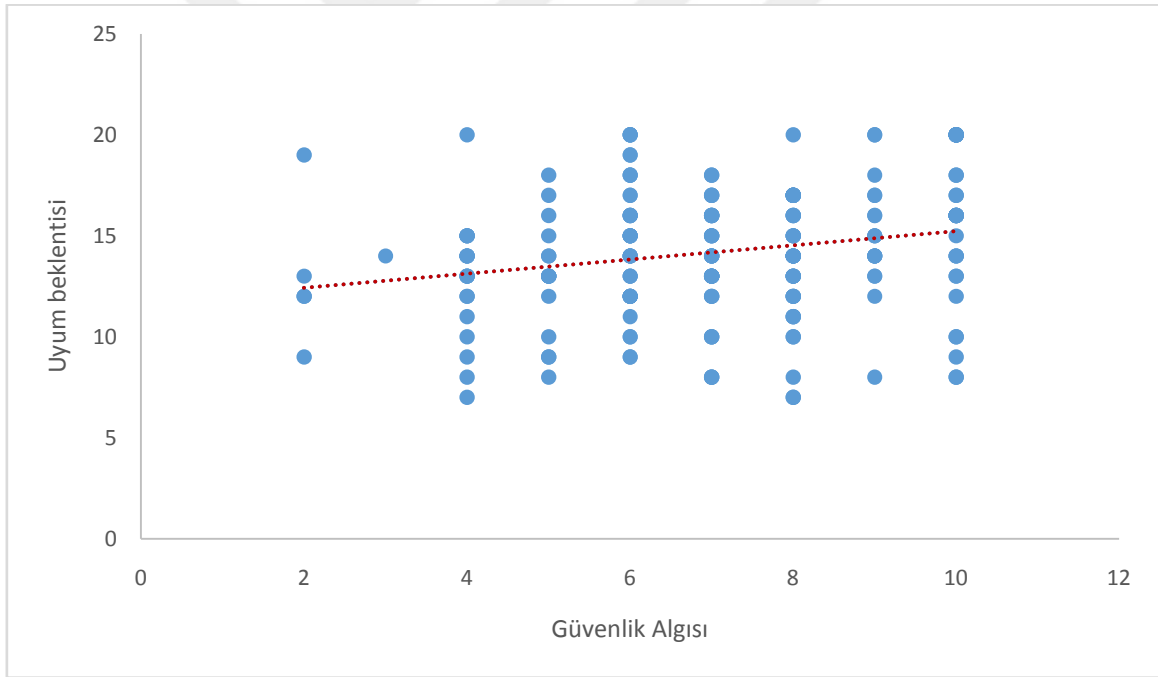
Çizim 4.19. Uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı puanlarının Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı puanları arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir (Spearman's rho = 0.243. p=0.000). İki değişken arasında düşük düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Uyum beklentisi puanları yüksek olanların gruplar arası kaygı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.3.5 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.23. Uyum beklentisi ve gruplar arası güvenlik algısı ilişkisinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho	Güvenlik algısı	Korelasyon	1.000	Uyum beklentisi
		p	.	0.000
	N	217	217	
Uyum beklentisi	Uyum beklentisi	Korelasyon	0.234	1.000
		p	0.000	.
		N	217	217

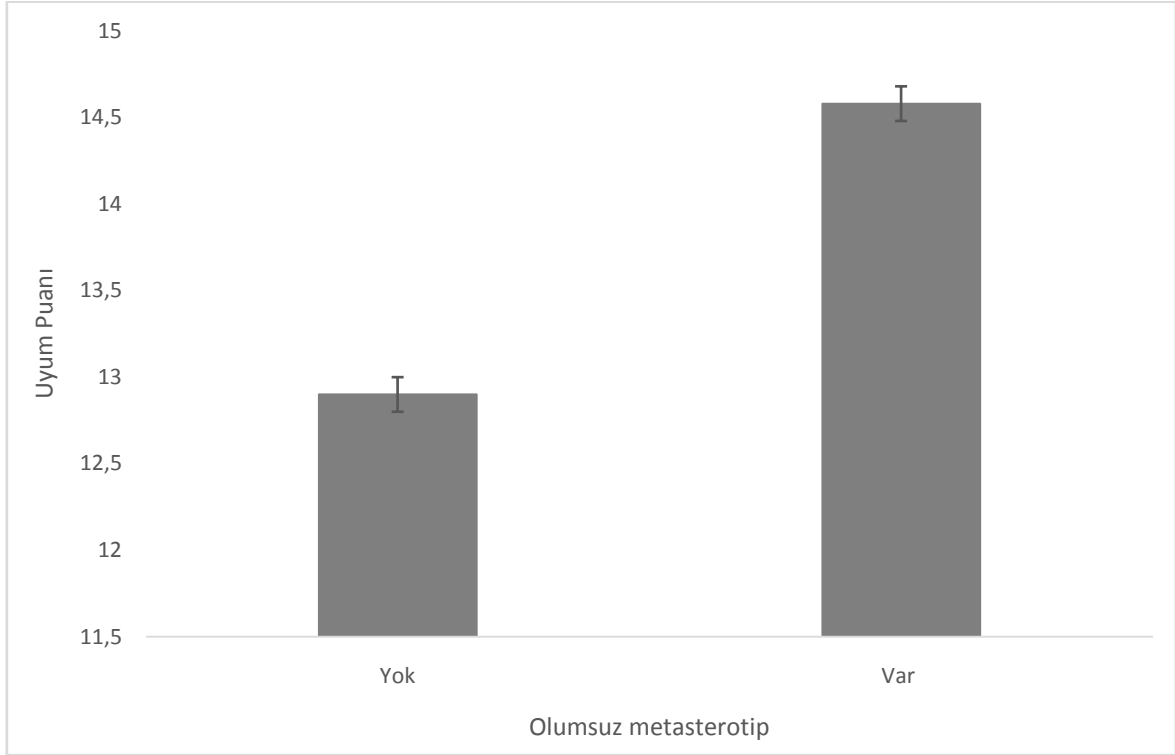
Çizim 4.20. Uyum beklentisi ve gruplar arası güvenlik algısı ilişkisinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların uyum beklentisi ve güvenlik algısı puanları arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir (Spearman's rho = 0.234, p=0.000). İki değişken arasında düşük düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Uyum beklentisi puanları yüksek olanların güvenlik algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.3.6 Yerel Halkın Suriyeli Mültecilerden Uyum Beklentisi ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.24. Uyum beklentisi ve Metasterotip puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Olumlu	48	81.77	3925	2749	3925	-3.425	0.001
Olumsuz	169	116.73	19728				

Çizim 4.21. Uyum beklentisi ve Metasterotip puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

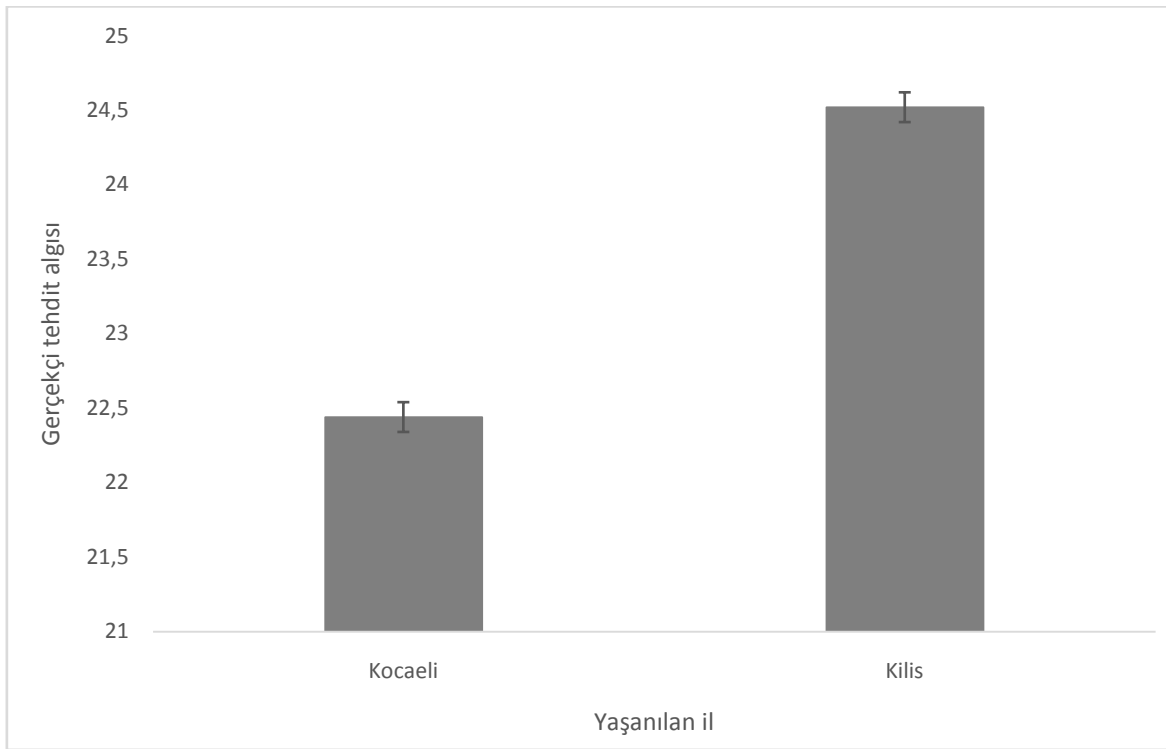
Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların uyum beklentisi puanlarının diğer katılımcılara göre daha olumsuz olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (z= -3.425. p = 0.001).

4.4 Gerçekçi Tehdit Algısı Verilerinin Değerlendirilmesi

4.4.1 Gerçekçi Tehdit Algısının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.25. Kilis ve Kocaeli’nde yaşayan katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Kocaeli	87	22.44	4.79	3.112	0.002
Kilis	130	24.52	4.84		

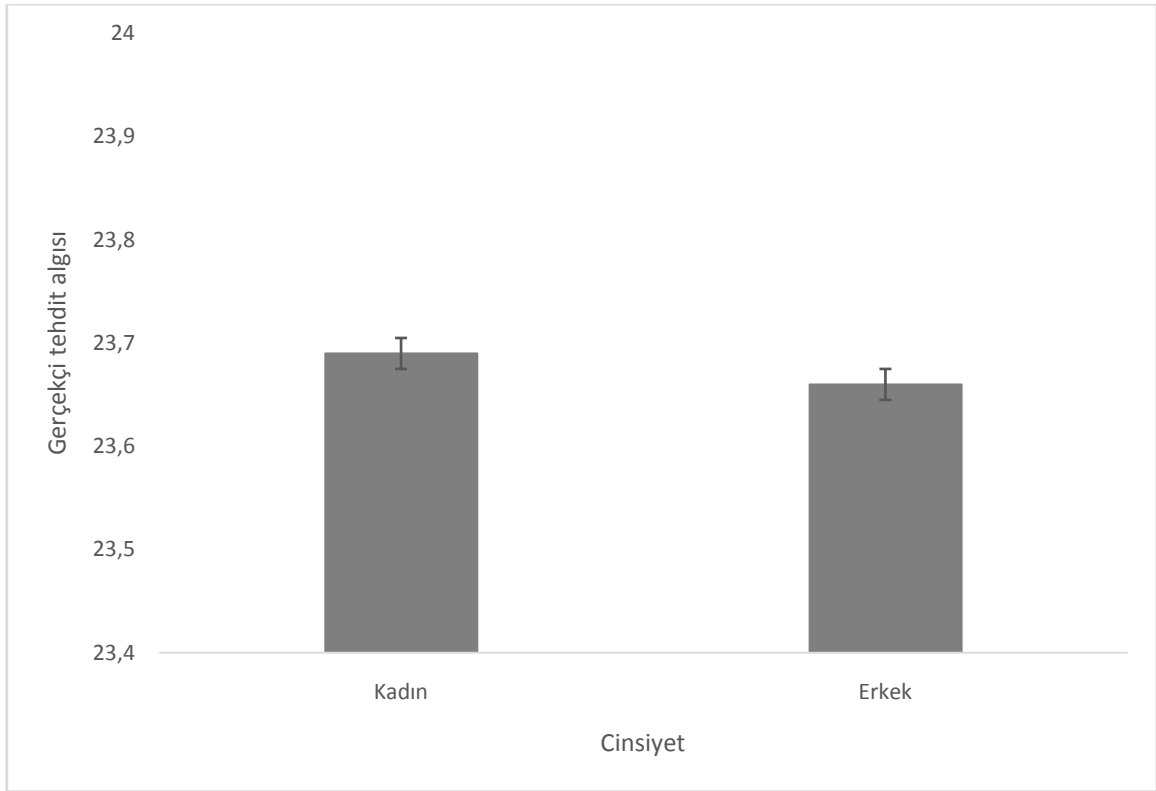
Çizim 4.22. Kilis ve Kocaeli’nde yaşayan katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Kilis’te yaşayan katılımcıların gerçekçi tehdit algısı puanlarının Kocaeli’nde yaşayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(214) = 3.112$, $p = 0.002$).

4.4.2 Gerçekçi Tehdit Algısının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.26. Kadın ve erkek katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Kadın	152	23.69	4.69	0.040	0.968
Erkek	64	23.66	5.44		

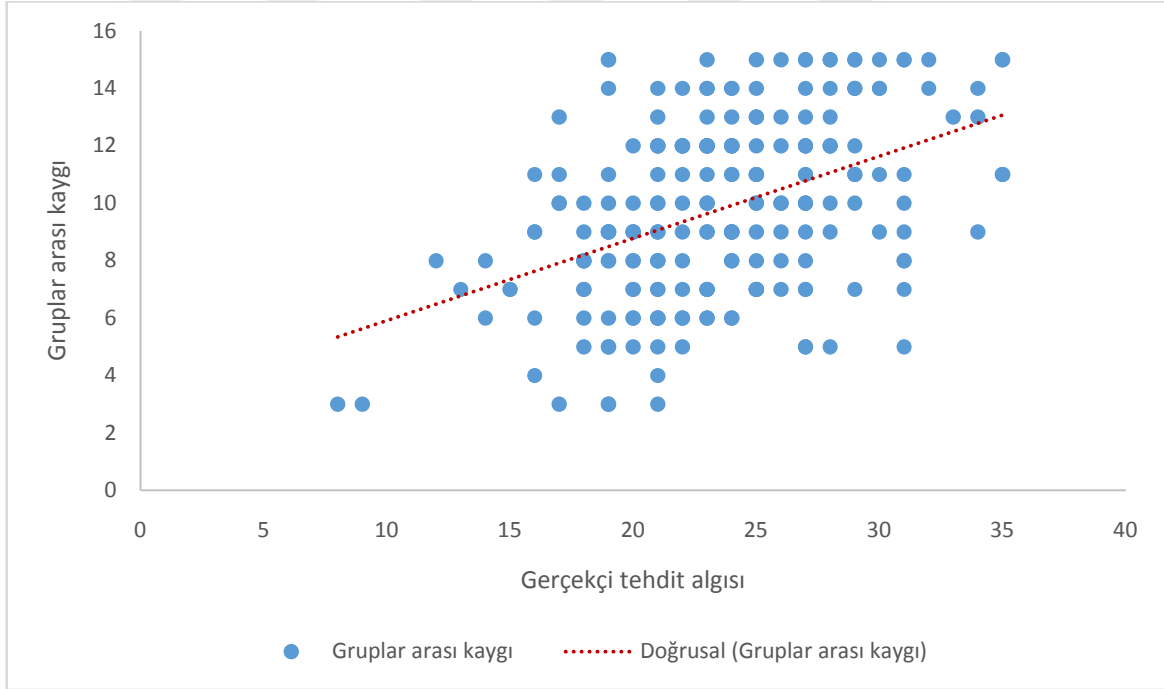
Çizim 4.23. Kadın ve erkek katılımcıların gerçekçi tehdit algılarının bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılması

Kadın katılımcıların gerçekçi tehdit algısı puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(214)= 0.040$, $p>0.05$).

4.4.3 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Gruplar Arası Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.27. Gruplar arası kaygı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

			Gerçekçi tehdit algısı	Gruplar arası kaygı
	Spearman's rho	Gerçekçi tehdit algısı	Korelasyon	1.000
p			.	0.000
N			217	217
Spearman's rho	Gruplar arası kaygı	Korelasyon	0.433	1.000
		p	0.000	.
		N	217	217

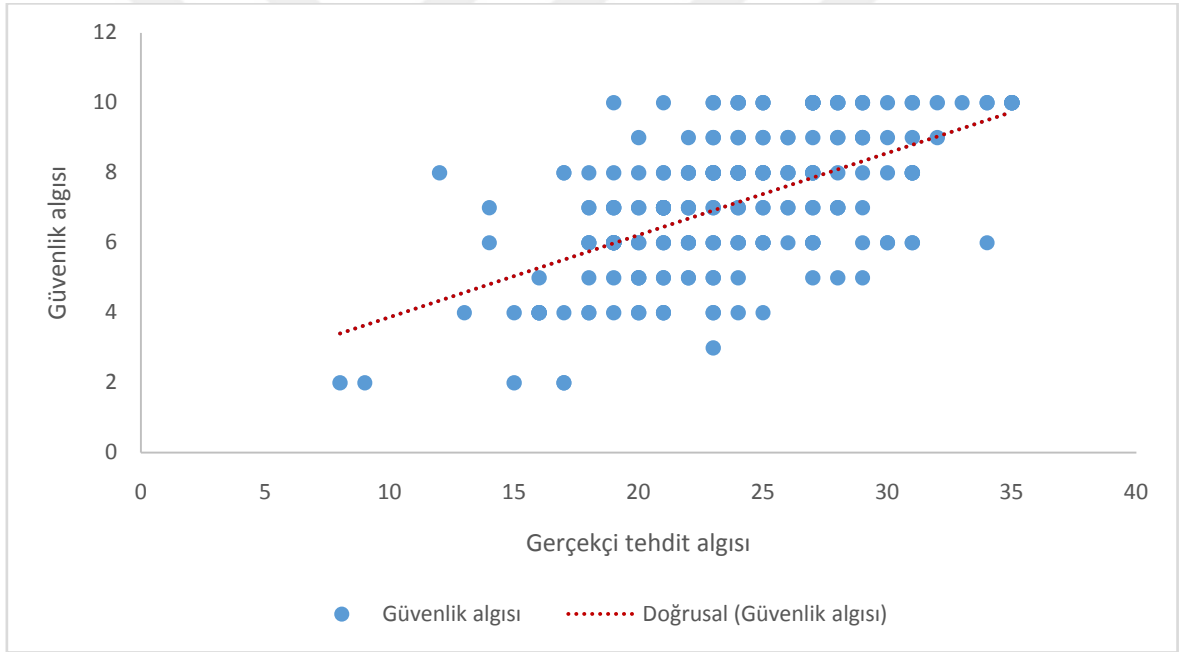
Çizim 4.24. Gruplar arası kaygı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların gerçekçi tehdit algısı ve gruplar arası kaygı puanları arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir (Spearman's rho = 0.433. p=0.000). İki değişken arasında orta düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Gerçekçi tehdit algısı yüksek olanların gruplar arası kaygı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.4.4 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.28. Güvenlik algısı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho	Gerçekçi tehdit algısı	Korelasyon	Gerçekçi tehdit algısı	Güvenlik algısı
			1.000	0.547
		p	.	0.000
		N	217	217
	Güvenlik algısı	Korelasyon	0.547	1.000
		p	0.000	.
		N	217	217

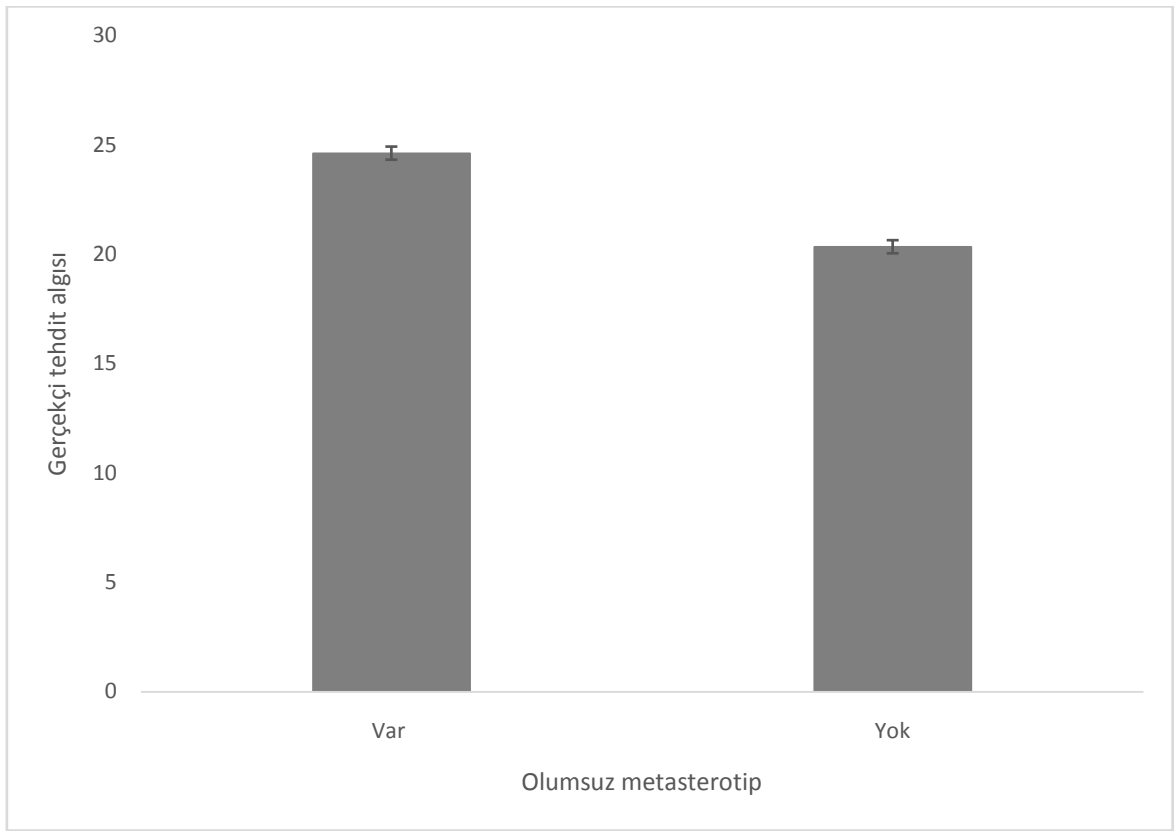
Çizim 4.25. Güvenlik algısı ve gerçekçi tehdit puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların gerçekçi tehdit algısı ve güvenlik algısı puanları arasında pozitif ve orta düzeyde güçlü bir korelasyon vardır (Spearman's rho = 0.547. p=0.000). Gerçekçi tehdit algısı yüksek olanların güvenlik algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.4.5 Gerçekçi Tehdit Algısı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.29. Gerçekçi tehdit algısı ve Metasterotip puanlarının bağımsız değişkenler t testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Standard Sapma	t	p
Olumsuz	169	24.63	4.42	5.684	0.000
Olumlu	48	20.35	4.16		

Çizim 4.26. Gerçekçi tehdit algısı ve Metasterotip puanlarının bağımsız değişkenler t testi ile karşılaştırılması

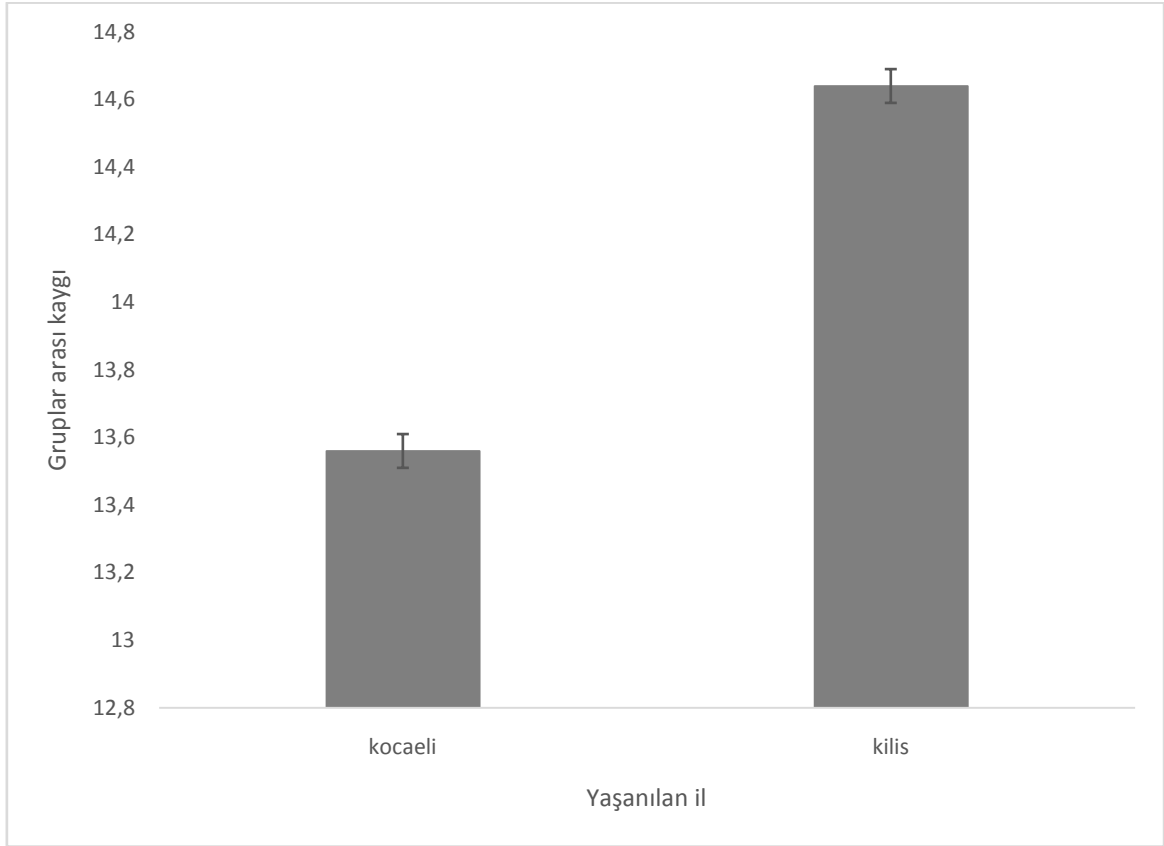
Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların gerçekçi tehdit algısı puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(214)= 5.684$, $p=0.000$).

4.5 Gruplar Arası Kaygı Verilerinin İncelenmesi

4.5.1 Gruplar Arası Kaygının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.30. Yaşanılan ile göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Kocaeli	80	102.36	8905	5077.5	8905.5	-1.28	0.201
Kilis	137	113.44	14747				

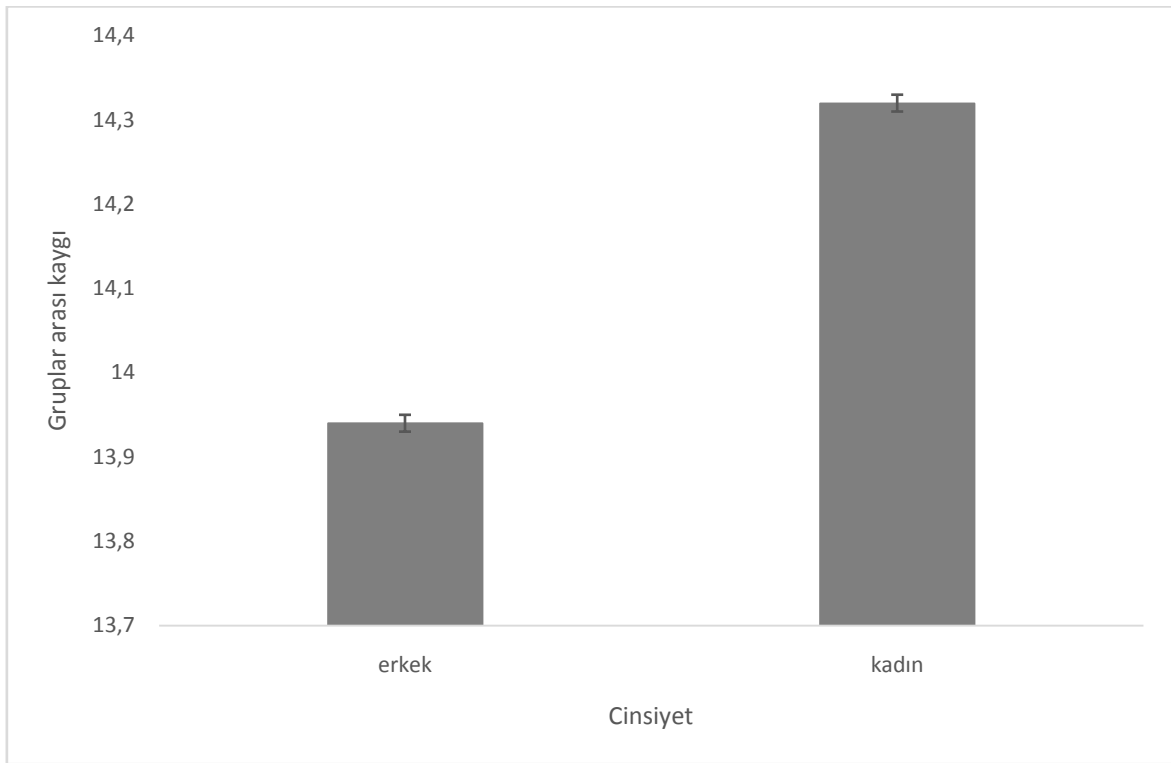
Çizim 4.27. Yaşanılan ile göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Kilis'te yaşayan katılımcıların gruplar arası kaygı puanlarının, Kocaeli'nde yaşayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($z = -1.28$, $p = 0.201$).

4.5.2 Gruplar Arası Kaygının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.31. Cinsiyete göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Erkek	65	74.32	4830.50	2685.5	4830.5	-5.346	0.000
Kadın	152	123.83	18822.50				

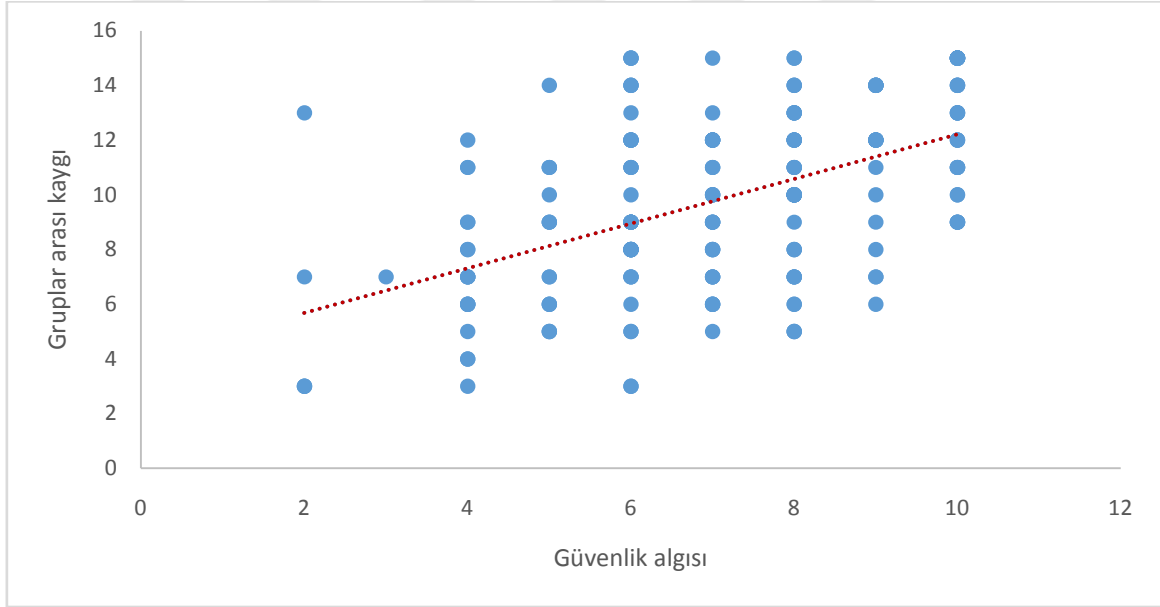
Çizim 4.28. Cinsiyete göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Kadın katılımcıların gruplar arası kaygı puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z = -5.346$, $p = 0.000$).

4.5.3 Gruplar Arası Kaygı ile Güvenlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.32. Güvenlik algısı ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Spearman's rho	Gruplar arası kaygı	Korelasyon	Gruplar arası kaygı	Güvenlik algısı	
			p	.	0.000
	N	217	217		
Spearman's rho	Güvenlik algısı	Korelasyon	0.500	1.000	
			p	0.000	.
			N	217	217

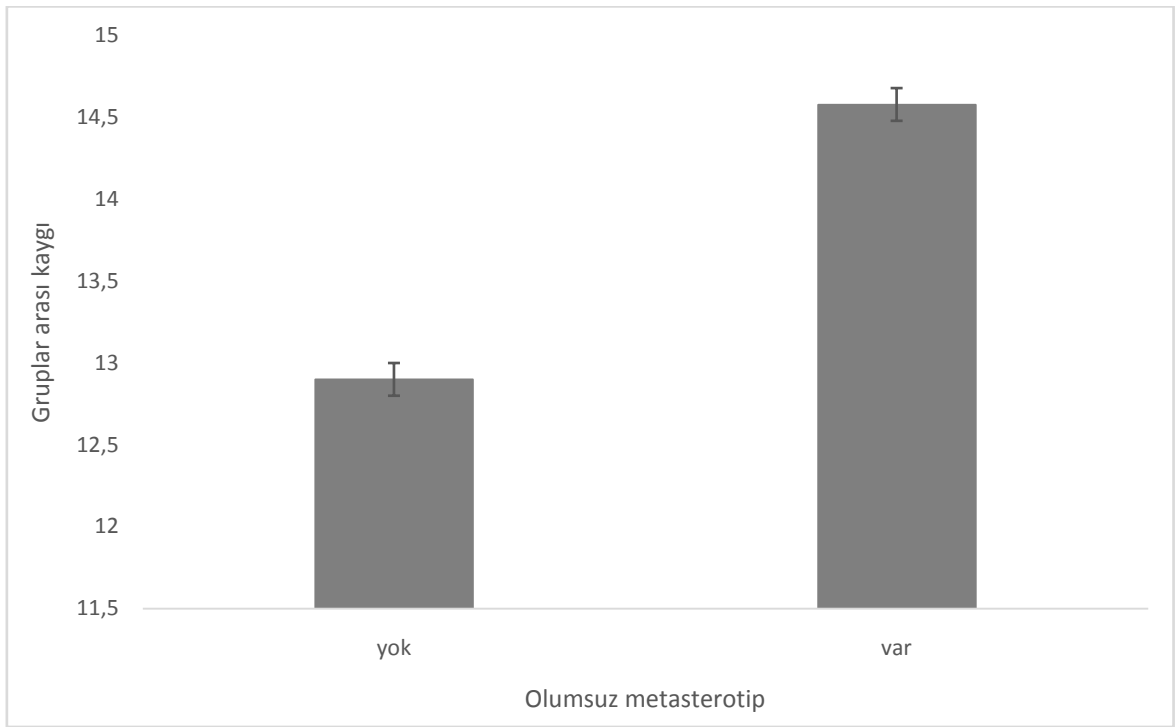
Çizim 4.29. Güvenlik algısı ve gruplar arası kaygı puanları arasındaki ilişkinin Spearman's rho testi ile incelenmesi

Katılımcıların gruplar arası kaygı ve güvenlik algısı puanları arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir (Spearman's rho = 0.500, p=0.000). İki değişken arasında orta düzeyde güçlü bir korelasyon vardır. Gruplar arası kaygı puanları yüksek olanların güvenlik algısı puanları da nispeten daha yüksektir.

4.5.3 Gruplar Arası Kaygı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.33. Metasterotipe göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Olumlu	48	63.32	3039.50	1863.5	3039.5	5.738	0.000
Olumsuz	169	121.97	21613.50				

Çizim 4.30. Metasterotipe göre gruplar arası kaygı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

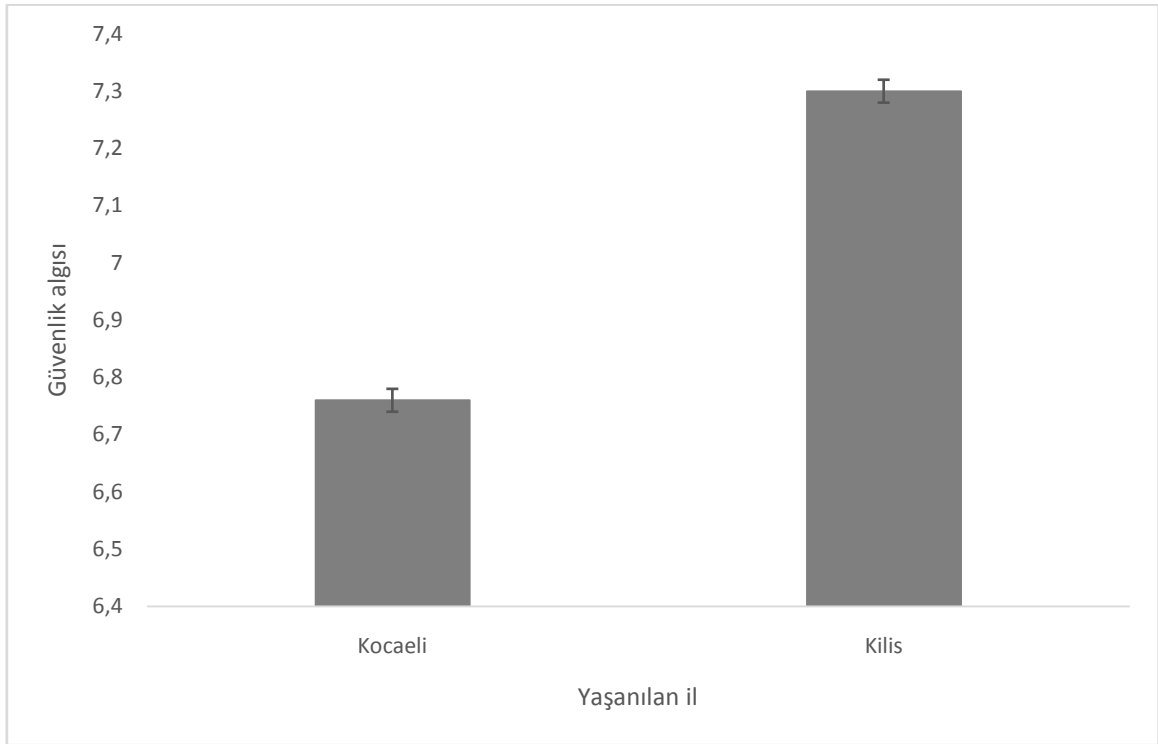
Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların gruplar arası kaygı puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z = -5.738$, $p = 0.000$).

4.6 Güvenlik Algısı Verilerinin İncelenmesi

4.6.1 Güvenlik Algısının Yaşanılan İle Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.34. Yaşanılan ile göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Kocaeli	80	98.7	8587	4759	8587	2.003	0.045
Kilis	137	115.89	15066				

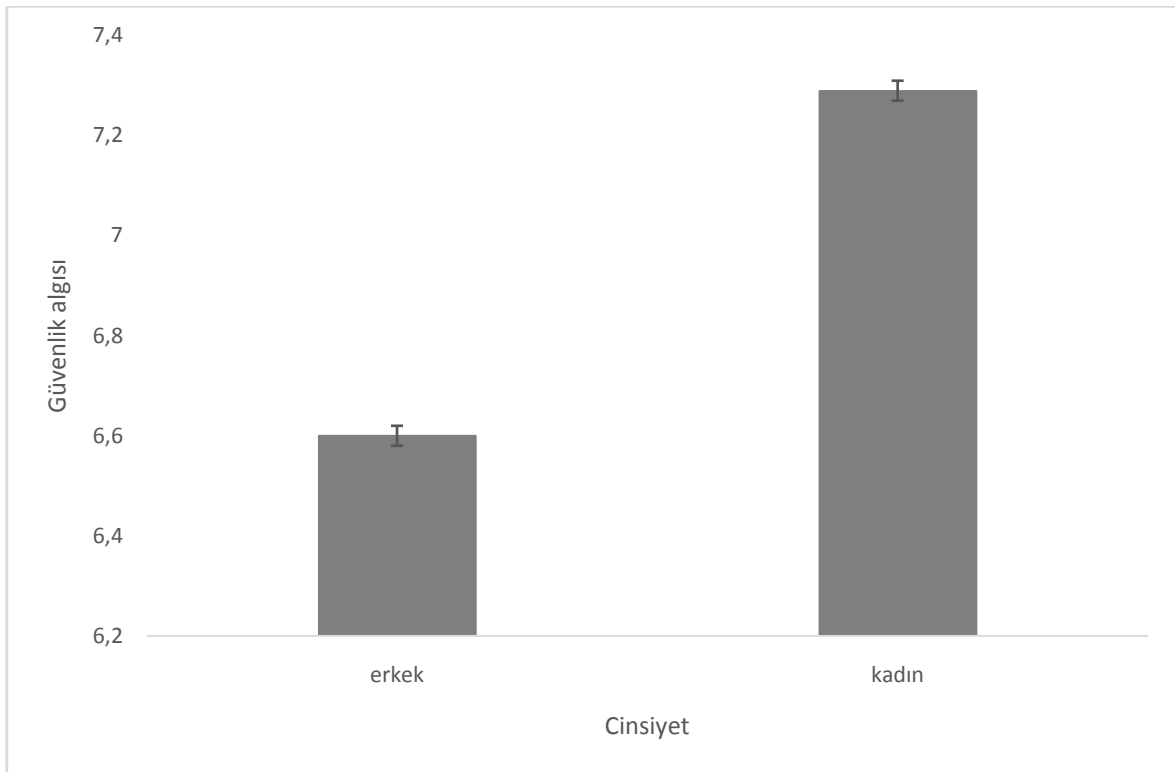
Çizim 4.31. Yaşanılan ile göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Kilis'te yaşayan katılımcıların güvenlik algısı puanlarının Kocaeli'nde yaşayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (z= -2.003. p = 0.045).

4.6.2 Güvenlik Algısının Cinsiyetlere Göre Farkının İncelenmesi

Çizelge 4.35. Cinsiyete göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Erkek	65	93.52	6078.50	3933.5	6078.5	-2.407	0.016
Kadın	152	115.62	17574.50				

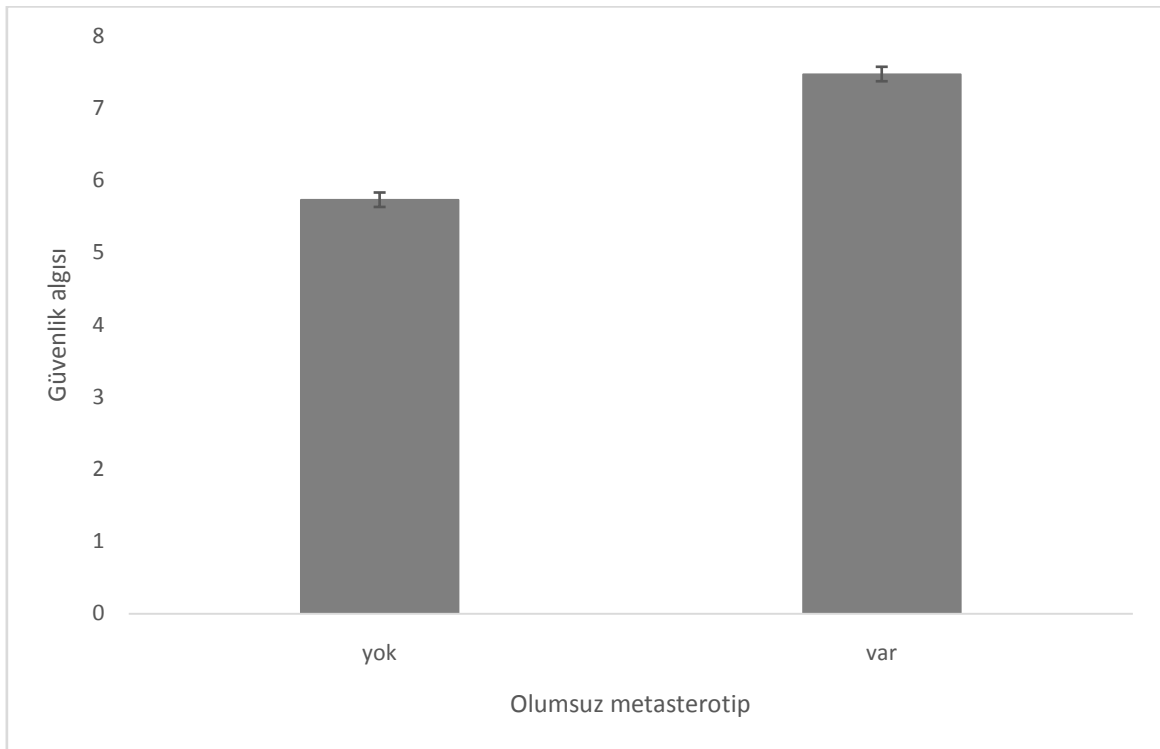
Çizim 4.32. Cinsiyete göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Kadın katılımcıların güvenlik algısı puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z = -2.407$, $p = 0.016$).

4.6.3 Güvenlik Algısı ile Olumsuz Metasterotip Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.36. Metasterotipe göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Toplam	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
Olumlu	48	69.20	3321.50	2145.5	3321.5	5.042	0.000
Olumsuz	169	120.30	20331.50				

Çizim 4.33. Metasterotipe göre güvenlik algısı puanlarının Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması

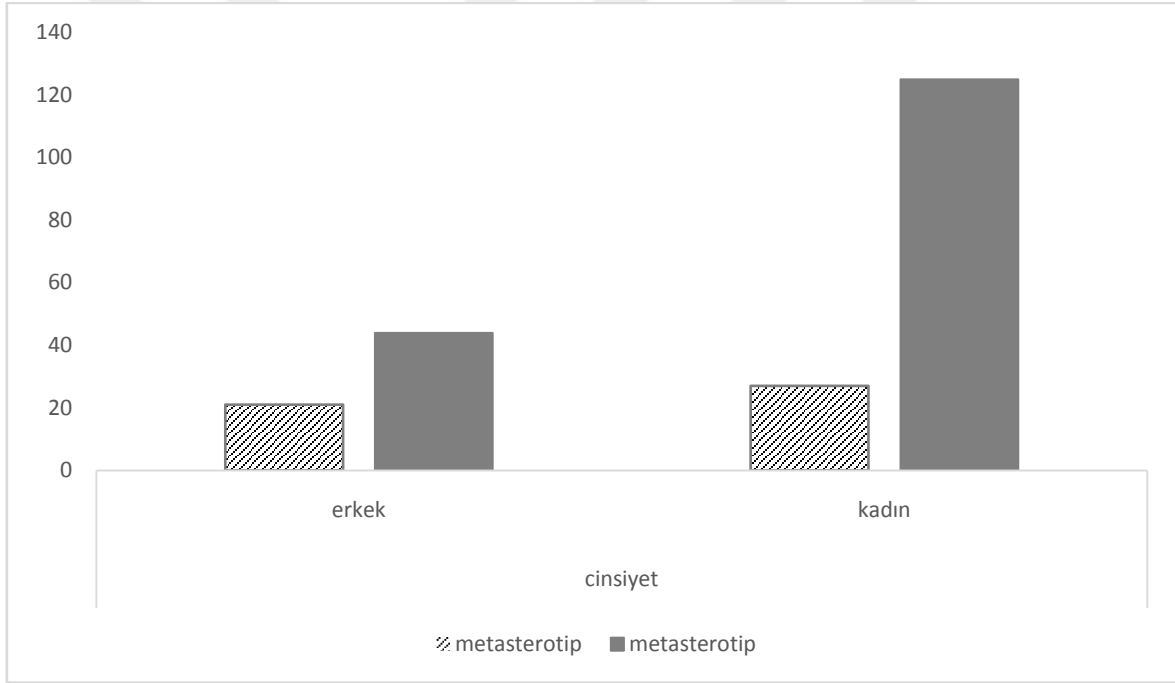
Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların güvenlik algısı puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (z= -5.042. p = 0.000).

4.7 Metasterotip Verilerinin İncelenmesi

4.7.1 Olumsuz Metasterotip ile Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4.37. Cinsiyete göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması

Cinsiyet	Olumsuz metasterotip				X2	p
	Yok		Var			
	Sayı	%	Sayı	%		
Kadın	27	17.76	125	82.24	5.591	0.021
Erkek	21	32.31	44	67.69		
Toplam	48	22.12	169	77.88		

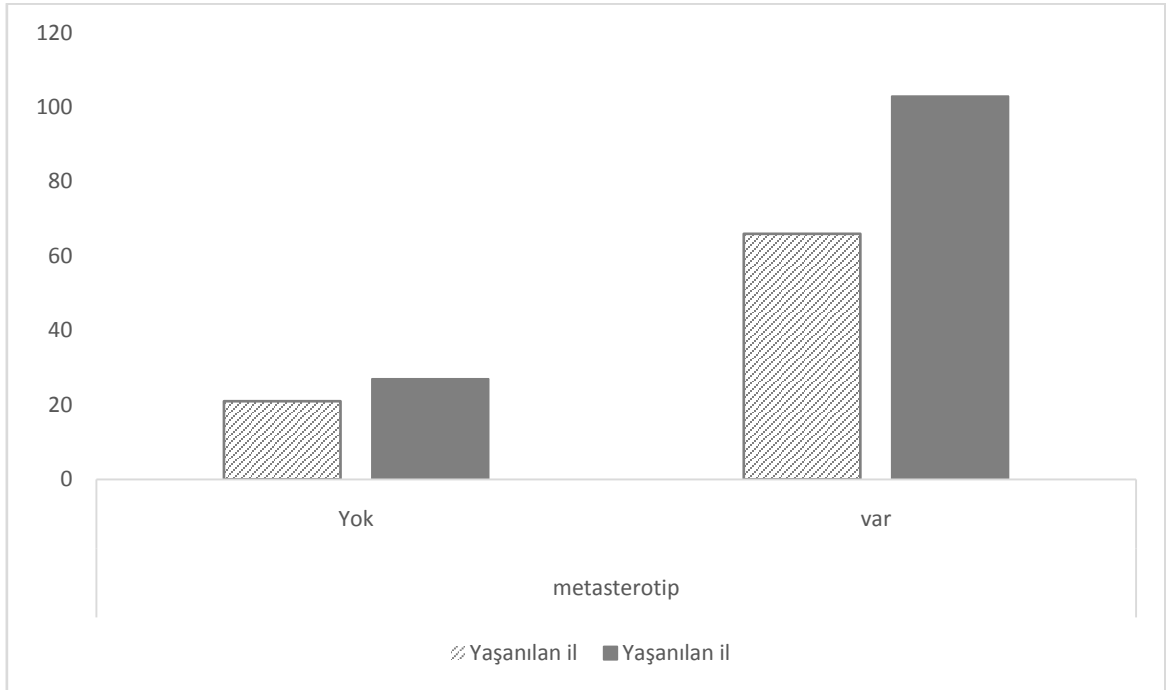
Çizim 4.34. Cinsiyete göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması

Kadın katılımcıların %17.8'i, erkek katılımcıların ise %32.1'i olumsuz metasterotipe sahiptir. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($X^2(1)=5.591$, $P=0.021$).

4.7.2 Olumsuz Metasterotip ile Yaşanılan İl Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çizelge 4. 38. Yaşanılan ile göre olumsuz metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması

Yaşanılan yer	Olumsuz Metasterotip				X2	p
	Yok		Var			
	Sayı	%	Sayı	%		
Kocaeli	21	24.1	66	75.9	0.343	0.618
Kilis	27	20.8	103	79.2		
Toplam	48	22.1	169	77.9		

Çizim 4.35. Yaşanılan ile göre Metasterotip sıklığının ki kare testi ile karşılaştırılması

Kilis'te yaşayan katılımcıların %20.8'i, Kocaeli'nde yaşayan katılımcıların 24.1'i olumsuz metasterotipe sahiptir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($X^2(1)=0.343$, $P>0.05$).

5. TARTIŞMA

Mevcut çalışma 2011’de başlayan ve günümüze kadar artarak devam eden göç dalgasının toplumsal sonuçları üzerine yoğunlaşmıştır. Göç eyleminden sonra iki farklı topluluğun bir arada yaşamaya başlaması tutum ve uyum sorunlarına neden olmuştur. Bu tez çalışması ile ev sahibi topluluğun mültecilere karşı tutumlarının ve tutumlarla ilişkili özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

5.1 Katılımcıların Özellikleri

Tutum ve uyum konulu bu çalışmaya katılım oranının yüksek olması konunun önemi ve güncelliğinin öğrenciler tarafından da benimsendiğini göstermektedir. Girilen sınıflardaki öğrencilerin hemen hemen hepsi çalışmaya katılmayı kabul etmişlerdir. Özellikle Kilis’teki öğrencilerin çalışmaya katılım isteklerinin çok daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Çalışmada 65 erkek, 152 kadın katılımcı bulunmaktadır. Sayılar arasında bu kadar fark olması karşılaştırmaların güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyecek bir etkidir. Erkek katılımcı sayısının az olmasının kayıtlı öğrencilerin demografik yapısının bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada öğrenciler 10 farklı etnik köken belirtmişlerdir. Bu durum farklı kimlikleri ifade edebilmek açısından olumlu bir göstergedir.

Örneklem üniversite öğrencilerinden oluştuğu için genç bir grup ile çalışılmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ila 27 arasında değişmektedir. Yine muhtemelen üniversite öğrencisi olmalarından kaynaklanan bir durum da bütün katılımcıların bekar olmalarıdır.

Katılımcıların çoğunun (%94) hane gelirlerinin düşük olması düşündürücüdür. Bu gelir dengesizliğinden dolayı sosyoekonomik statü ile tutum arasındaki ilişki incelenememiştir.

Katılımcılar Kocaeli’nden kaynaklanan özellikler (örn. deprem yaşantısı) nedeniyle doğal yollarla ortaya çıkan travmaları daha fazla yaşamış görünmektedirler. İnsan kaynaklı travmaların düşük belirtildiğini de göz önüne alırsak iki travma türü arasındaki fark beklenen bir sonuçtur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin sosyopolitik konumu ve Kocaeli’nin sanayi kenti olmasından dolayı katılımcı sayısı arttıkça doğal ve insan elinden kasıtlı çıkan travmatik yaşantıların sıklığı arasında da denge sağlanabileceği düşünülmektedir.

5.2 Katılımcıların Tutuma İlişkin Özellikleri

Kilis'te yaşayan katılımcıların tutumlarının, Kocaeli'nde yaşayan katılımcılara göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu bilgi hipotez 1'i desteklememektedir. Bu durumun açıklaması, temas, uyum beklentisi, gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı, güvenlik algısı ve metasterotip değişkenleri ile tutumun ilişkisi incelenerek yapılabilir.

Gruplar arası tutum çalışmalarında genellikle temasın olumlu tutumların ortaya çıkmasında etkili olduğu görülmüştür (Dovidio ve ark., 2011; Brown ve ark., 2007; Eller ve Abrams, 2004; Levin ve ark., 2003). Fakat bu tip çalışmalar temasın ya da ilişkinin kalitesine değil çoğunlukla niceliğine odaklanmaktadır. Bu noktada tutumu olumsuz olarak etkileyen etkenin temasın niteliği olduğu düşünülebilir. Temas kalitesinin gruplar arası tutum üzerine etkisini inceleyen çalışmalar incelendiğinde ise tutumu etkileyen esas faktörün temasın kalitesi olduğu görülmüştür (örn. Brown ve Hewstone, 2005). Kilis'te yerel halk ve mültecilerin temasları değerlendirildiğinde kalitenin oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Suriye ve Türkiye kültürü coğrafi ve dini yakınlık sebepleriyle büyük oranda benzeşmektedir. Yine de farklı insan tipleri, yeni alışkanlıklar ve farklı yaşayış biçimleri şehre girmeye başlamıştır. Bu değişim aniden ve büyük sayılarla meydana gelmiştir. Bu hızlı değişim, iş imkanları dahil mültecilerin yerel kaynakları kullanmaya başlamaları, siyasi ötekileştirme gibi sebeplerden dolayı iki grup arasındaki temasın kalitesini düşürmüş olabilir.

Temas kalitesini düşüren etkenlerden bir diğerinin mülteci sayısının çok fazla olması söylenebilir. Yakınlık hipotezine (Studlar, 1977) göre göçmenlere karşı tutum göçmen sayısından önemli derecede etkilenmektedir. Göçmen sayısı için bir "taşma noktası" vardır ve sayı bu noktaya ulaştığında göçmenlere karşı olumsuz tutumlar artmaya başlamaktadır. Bu noktada Kilis'teki mülteci sayısının taşma noktasını aştığı söylenebilir. Dört yıl boyunca insanlar dalgalar halinde büyük sayılarda Türkiye'ye gelmişlerdir. Kilis Suriye sınırındaki illerimizden biri olduğu içinde çok fazla mülteci geçişine sahne olmuş ve şu anda da birçok mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Şehir içindeki nüfus dengeleri oldukça değişmiştir. Mülteci nüfusu ile yerel halk nüfusu neredeyse yarı yarıyadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise göçmen ve mülteci nüfusunun yoğun olmasının tehdit algısı ve yabancılaşmanın artmasına ve neticesinde olumsuz tutumların artmasına sebep olduğu görülmektedir (Dustman ve Peterson, 2001). Örneğin Amerika'da İspanyol ve Asyalı göçmenlere karşı tutumunun incelendiği bir çalışmada göçmenlerin daha yoğun yaşadığı bölgelerde yaşayan insanların tutumlarının daha negatif olduğu görülmüştür (Stein ve ark.,

2000). 90'lı yılların başında Yugoslavya'nın yıkılması ile birlikte Almanya'ya Balkanlar'dan bir milyonun üstünde bir mülteci geçişi olmuştur. Bununla birlikte Almanya'da göçmenlere karşı düşmanca tutumların arttığı ve hatta şiddet olaylarının da ortaya çıktığı tespit edilmiştir (Krueger ve Pischke, 1997).

Temasın kalitesini etkileyen bir diğer etkenin şu anda Kilis'te yaşayan mülteci profili olduğu söylenebilir. Ekonomik durumu iyi ve meslek sahibi olan mülteciler sınırı geçtikten kısa bir süre sonra kıyı illeri ve İstanbul'a geçmişlerdir. Şu anda ise Kilis'te sosyoekonomik statüsü düşük ve meslek sahibi olmayan mültecilerin kaldığı alan çalışması sırasında gözlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Hollanda'da yapılan bir çalışmada hangi özelliklere sahip göçmenlerin yerel halk tarafından daha olumlu karşılandığı araştırılmıştır. Yerel halkın eğitim seviyesi ve mesleki yeterliliği yüksek olan göçmenlere karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir (Turper ve ark., 2015). İngiltere'de yapılan başka bir çalışmada da yerel halkın sığınmacılar, büyük aileler ve kalifiye olmayan işçiler gibi dezavantajlı sayılabilecek gruplara karşı daha negatif tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir (Migration Observatory, 2011).

Bunlara ek olarak araştırmanın katılımcı profilinin de temasın kalitesini düşürebileceği düşünülmektedir. Üniversite öğrencileri daha kapalı ve izole yaşayan bir gruptur. Kendi topluluklarından sıyrılıp mültecilerle etkileşim içinde olmaları her zaman için mümkün olmayabilir.

Suriyelilerle daha önceden tanışıklığa sahip olma ve arkadaşlık/komşuluk etme tutum üzerinde anlamlı bir fark yaratmasa da, tutum puanlarına olumlu etki yaptıkları gözlenmektedir. Öte yandan akrabalık ilişkilerinin mültecilere karşı tutum üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Suriyeli akrabası olanların olmayanlara göre mültecilere karşı daha olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunu da temas kalitesi ile ilişkilendirmek mümkün olabilir. Akrabalık iki bireyin ya da grubun birbirlerini tanımalarına ve sürekli etkileşim halinde olmalarına olanak veren bir temas türü olarak değerlendirilebilir. Bu noktada akrabalığın tanışıklık ve arkadaşlık/komşuluğa göre daha olumlu bir tutuma yönlendirdiğini söylemek mümkündür.

Bunlara ek olarak İngiltere'de azınlık gruplarına yönelik tutumları ölçen bir çalışmada etnik olarak çeşitli kimliklerin yaşadığı ve göç alan bölgelerde yaşayan kişilerin, göçün göreceli olarak yeni meydana geldiği bölgelerde yaşayanlara oranla göçmenlere karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür (Valentine ve McDonald, 2004). Azınlıklara karşı tutumları inceleyen çalışmalarda da etnik heterojenliğin daha olumlu tutumlarla ve daha yüksek güven seviyesi ile ilişkili olduğu görülmüştür (Marschall ve

Stolle, 2004; Tolbert ve Hero, 2001). Bu da Kocaeli'nde yaşayan insanların daha olumlu tutuma sahip olmalarını açıklamaktadır. Kocaeli Türkiye'nin en büyük sanayi şehridir. İş olanaklarının fazla olması sebebiyle ülkenin her bölgesinden uzun yıllardır göç almaktadır. Burada yaşayan insanlar çok farklı etnik kökenlere ve kültürlere sahiptirler. Öte yandan Kilis Türkiye'nin göç veren illerindedir. Burada insanlar kendi toplumları içerisinde görece daha izole bir hayat sürmektedirler. Kilis'e gelen ilk göç dalgası ise dört yıl önce başlayan Suriyeli mültecilerin göçüdür. Dolayısıyla çok kültürlü Kocaeli'nde yaşayan kişiler Kilislilere göre mültecilere karşı daha olumlu tutumlara sahiptirler.

5.2.3 Uyum Beklentisi

Uyum beklentisi ve tutum ilişkisi incelendiğinde uyum beklentisi arttıkça tutum puanlarının da arttığı yani daha olumsuz olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu hipotez 2'yi desteklemektedir. Yaşanılan ile göre uyum beklentisi farkına bakıldığında ise Kilis'te yaşayanların Kocaeli'nde yaşayanlara göre mültecilerden daha fazla uyum bekledikleri görülmüştür. Kilislilerin olumsuz tutumlarının yüksek uyum beklentileri ile ilişkili olduğu söylenebilir. İlgili yazında da uyum beklentisinin yüksek olmasının daha olumsuz tutumlar ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Montreuil & Bourhis, 2004). Buradan yola çıkılarak tutumun ve uyumun yakın kavramlar oldukları söylenebilir. Tutumdaki iyileşmeler göçmenlerin uyumunu kolaylaştırabilir.

5.2.4 Gerçekçi Tehdit Algısı

Gerçekçi tehdit algısı ve tutum ilişkisi incelendiğinde algılanan tehdit arttıkça tutumların daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu bulgu hipotez 3'ü desteklemektedir. Yaşanılan ile göre gerçekçi tehdit algısında ki farka bakıldığında ise Kilislilerin Kocaelilere göre daha fazla tehdit algıladıkları görülmüştür. İlgili yazında da gerçekçi tehdit algısının yüksek olmasının daha olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu gözlenmiştir (Segovia ve DeFever, 2010; Islam & Jahjah, Schwarzwald & Tur-Kaspa, 1997; Stephan, Ybarra & Bachman, 1999; Stephan ve ark, 1994, Murray ve Marx, 2013). Gerçekçi tehdit algısının yüksek olmasının anlamı yerel halkın Suriyeli mültecilerin vergi yüküne sebep olduklarını, istihdam noktasında daha ucuza çalışarak haksız rekabete sebep olduklarını ve onlar yüzünden kendilerinin devlet hizmetlerinden daha az yararlandıklarını düşünüyor olmalarıdır. Dolayısıyla Kilislilerin Kocaelililere göre daha olumsuz tutumlarının gerçekçi tehdit algılarının yüksek olması ile ilişkili olduğu söylenebilir.

5.2.5 Gruplar Arası Kaygı

Gruplar arası kaygı ve tutum ilişkisi incelendiğinde kaygı arttıkça tutumların daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bunun anlamı insanların Suriyelilerden zarar görebilme endişesi arttıkça tutumlarının da daha olumsuz bir hale gelmesidir. Bu bulgu hipotez 4'ü ve ilgili yazındaki bulguları da desteklemektedir (Mayda, 2006; Schweitzer ve ark., 2005), fakat Kilis ve Kocaeli arasındaki tutum farkını açıklamak için yeterli değildir. Zira yaşanan ile göre gruplar arası kaygı farkına bakıldığında tutumlarda ile göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

5.2.6 Güvenlik Algısı

Güvenlik algısı ve tutum ilişkisi incelendiğinde daha olumsuz güvenlik algısına sahip olanların tutumlarının daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu bulgu hipotez 5'i desteklemektedir. Yaşanılan ile göre güvenlik algısında ki farka bakıldığında ise Kilislilerin Kocaelilere göre güvenlikten daha fazla endişe ettikleri görülmüştür. Kilis halkı mültecileri kamu güvenliğine tehdit olarak görmekte ve göçlerinden sonra Türkiye'nin daha az güvenli bir yer olduğunu düşünmektedirler. Kilislilerin olumsuz tutumlarının güvenlik algılarının olumsuz olması ile ilişkili olduğu söylenebilir.

5.2.7 Metasterotip

Metasterotip ve tutum ilişkisi incelendiğinde olumsuz metasterotipe sahip olanların tutumlarının daha olumsuz olduğu görülmüştür. Bu bulgu hipotez 6'yı desteklemektedir. Yaşanılan ile göre metasterotip farkına bakıldığında Kilislilerin %79'unun, Kocaelililerin ise %75'inin olumsuz metasterotipe sahip oldukları görülmüştür. Bunun anlamı katılımcıların çoğunun mültecilerin yerel halka karşı olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirtmiş olmalarıdır. Fakat iller arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Kilislilerin olumsuz tutumlarının sahip oldukları olumsuz metasterotip ile ilişkili olduğu söylenebilir fakat olumsuz metasterotip iller arasındaki tutum farkını açıklamak için yeterli değildir.

5.3 Kadınların Tutuma İlişkin Özellikleri

Kadınların tutumlarının erkeklere kıyasla daha olumsuz olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu hipotez 7'yi desteklememektedir ve ilgili yazındaki bilgilerle çelişmektedir. Yapılan çalışmalarda kadınların göçmenlere ve mültecilere karşı tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu görülmüştür (Schweitzer ve ark., 2005; McKay ve Pittam, 1994). Mevcut çalışmada ortaya çıkan olumsuz tablo ilk olarak çalışmanın diğer değişkenlerinin cinsiyet

ile ilişkisi incelenerek değerlendirilebilir. Uyum beklentisi ve gerçekçi tehdit algısının cinsiyetlere göre farkı incelendiğinde kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Gruplar arası kaygı, güvenlik algısı ve olumsuz metasterotiplerin kadınların tutumlarını etkilediği düşünülmektedir. Cinsiyetlere göre gruplar arası kaygı düzeyi incelendiğinde kadınların kaygı düzeyinin erkeklere oranla çok daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun anlamı kadınların Suriyeli göçmenlerle temas edince tedirgin olmaları ve Suriyeli göçmenlerden zarar görme korkusuna sahip olduklarıdır. Buna ek olarak kadınların güvenlik algısının erkeklerinkine göre daha olumsuz olduğu görülmüştür. Yani kadınlar Suriyeli mülteciler geldikten sonra Türkiye'nin öncesine göre daha az güvenli bir bölge haline geldiğini ve mültecilerin kamu güvenliğini tehdit ettiklerini düşünmektedirler. Bu da tutumlarını olumsuz etkileyen sebeplerden biri gibi gözükmektedir. Suç oranları incelendiğinde Kilis ilinde göze çarpıcı bir artış gözlenmemektedir. Fakat TESEV ve ORSAM'ın Türkiye'deki Suriyeli mülteciler ile ilgili hazırladıkları rapora göre yerel halk arasında Suriyeliler arasında rahatlıkla Esad'a bağlı kişiler, IŞİD üyeleri ya da PKK'luların olabileceği korkusunun hakim olduğu ve bu durumun özellikle sınır kasabalarında ve Kilis, Şanlıurfa gibi sınıra yakın illerde daha yaygın olduğu belirtilmiştir (2015). Dolayısıyla gerçekte önemli bir güvenlik problemi olmadığı ancak insanların tehdit algısına sahip oldukları söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde düşünüldüğü zaman da kadınların güvenlik ile ilgili kaygıları ve zarar görme korkuları içinde buldukları kültür içinde son derece anlamlıdır. Kadınların daha fazla ötekinin şiddetine açık oluşu ve bu şiddetin cinsel doğasının olması tehdit algılarının artmasına sebep olmuş olabilir.

Bunların yanı sıra kadınların erkeklerden daha fazla olumsuz metasterotipe sahip oldukları gözlenmiştir. İlgili yazında metasterotip yeni çalışılan bir konu olduğu için kadın ve erkek farkını gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Metasterotiplerin olumsuz tutumlar ile birlikte görüldüğünden yola çıkılırsa kadınların olumsuz tutumlarını etkileyen etkenlerden birinin de mültecilerin kendileri hakkında olumsuz düşündükleri fikrine sahip olmaları olduğu söylenebilir.

Bir diğer etken Türkiye'de yaşayan erkeklerin Suriyeli kadınlarla evlenmeleri olarak değerlendirilebilir. Kilis gibi Suriyeli mültecilerin çok yoğun yaşadıkları bölgelerde yerel halkın erkekleri Suriyeli kadınlar ile ikinci veya üçüncü eş olarak imam nikahı ile evlenmeye başlamışlardır. Bu durum ise kadınların mülteci kadınlarla kuma olarak birlikte yaşamaya başlamalarına ve boşanmalarda artışa sebep olmuştur. Dolayısıyla Kilisli kadınlar mülteci kadınları potansiyel kumaları ve evliliklerine tehdit olarak görmektedirler.

Kadınların eşlerini kaybetme korkusu ağır basmakta ve mülteci kadınları yuva yıkan kadınlar olarak nitelendirmektedirler.

5.4 Farklı Etnik Kökenler ve Kültürlerin Tutuma İlişkin Özellikleri

Kendisini Türk'ten başka bir etnik kökene mensup olarak nitelendiren kişilerin Suriyeli mültecilere karşı tutumlarının daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu hipotez 8'i desteklemektedir. Estonya ve Rusya'da yürütülen bir çalışmada da mevcut çalışmaya paralel olarak etnik azınlıkların yerel halka göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür (Paas ve Demidova, 2014). Öte yandan sosyal kimlik teorisine (Tajfel, 1981) göre göçmenlere karşı önyargı iç grup kayırcılığından kaynaklanmaktadır. Kişiler güçlü bir grup kimliği oluşturarak kendi gruplarından olanları olumlu, olmayanları ise olumsuz değerlendirme eğilimine girmektedirler. Bu da mevcut çalışmada çoğunluğun neden azınlık gruba göre göçmenlere karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını açıklayabilir (Turper ve ark., 2015).

Buna benzer olarak ailesinde göç öyküsü olanların diğerlerine göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür. İlgili yazında aile göç öyküsü ile göçmenlere karşı tutum ilişkisini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kişinin kendisinin veya bir yakının göçmen olması deneyiminin empatik eğilimi arttırarak daha olumlu tutuma yönlendirdiği söylenebilir.

5.5 Travmatik Yaşantıların Tutum ile İlişkisi

Travmatik yaşantılar ve göçmenlere karşı tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Özellikle insan elinden kasıtlı çıkmış travmaların mültecilere karşı daha olumlu tutumla ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bunun sebebi mülteciliğin de ve insanları mülteciliğe zorlayan savaşın da insan elinden kasıtlı çıkmış travmalar olmalarıdır. Dolayısıyla bu tip deneyimlerin aile göç öyküsüne sahip olmada da olduğu gibi empatik eğilimi arttırması beklenmektedir. Katılımcılar içerisinde insan elinden kasıtlı çıkmış travmatik yaşantısı olduğunu belirtenlerin sayısı oldukça düşüktür. Bu sayının artmasıyla birlikte anlamlı bir farklılık görülebileceği düşünülmektedir.

5.6 Çalışmanın Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kullanılan soru formlarının araştırmacı tarafından hazırlanması ve geçerlilik-güvenilirlik çalışmalarının yapılmamış olması sebebiyle değişkenlerin (gerçekçi tehdit algısı, uyum beklentisi, gruplar arası kaygı, güvenlik algısı ve metasteroitler) tutum ile ilişkilerinin yanı sıra birbirleri ile ilişkilerini de incelemek anlamlı olacaktır.

Yukarıda da görüldüğü üzere bütün değişkenler ilgili yazında olduğu gibi tutumu etkili bir şekilde tahmin etmişlerdir.

Uyum beklentisi ile gerçekçi tehdit algısı değişkenleri arasında pozitif düşük düzeyde güçlü bir ilişki vardır. Mültecilerden daha fazla kültürel uyum bekleyenlerin, ekonomik ve sosyal kaynakları üzerine algıladıkları tehdit de daha yüksektir.

Uyum beklentisi ve gruplar arası kaygı değişkenleri arasında pozitif ve düşük düzeyde güçlü bir ilişki vardır. Mültecilerden daha fazla kültürel uyum bekleyenlerin, temas edince zarar görme kaygılarının arttığı gözlenmiştir.

Uyum beklentisi ve güvenlik algısı değişkenlerinin arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde güçlü bir ilişki vardır. Mültecilerden daha fazla kültürel uyum bekleyenlerin, diğerlerine göre Türkiye'yi daha az güvenli buldukları saptanmıştır.

Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların diğerlerine göre mültecilerden kültürel uyum beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Gerçekçi tehdit algısı ve güvenlik algısı değişkenleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde güçlü bir ilişki vardır. Ekonomik ve sosyal kaynaklar üzerine daha fazla tehdit algılayanların, Türkiye'yi daha az güvenli buldukları görülmüştür.

Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların gerçekçi tehdit algıları diğer katılımcılara göre daha yüksektir. İnsanların kendileri hakkında kötü düşünüldüğünü varsaymaları, ekonomik ve sosyopolitik kaynaklarının suistimal edildiği algısı ile birlikte görülmektedir.

Katılımcıların gruplar arası kaygı ve güvenlik algısı değişkenleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde güçlü bir ilişki vardır. Suriyeli mülteciler ile temas edince zarar görme kaygısı artan kişilerin mültecileri kamu güvenliğine tehdit olarak görmekte oldukları sonucuna varılabilir.

Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların gruplar arası kaygı puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. İnsanların kendileri hakkında kötü düşünüldüğünü varsaymalarının, temas sırasında zarar görme endişelerini de arttırmış gözükmektedir.

Olumsuz metasterotipe sahip katılımcıların güvenlik algısı puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. İnsanların kendileri hakkında kötü düşünüldüğünü varsaymaları ile olumsuz güvenlik algılarının yakından ilişkili oldukları gözlenmiştir.

Görüldüğü üzere gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı, güvenlik algısı ve metasterotip değişkenleri hem tutumun olumlu ya da olumsuz olmasını hem de

birbirlerinin etkilerini tahmin edebilmektedirler. Bu da anketin geçerliliği ve güvenilirliği açısından olumlu bir gösterge niteliğindedir. Uyum beklentisi değişkeni ise diğerlerine nazaran daha zayıf tahmin gücüne sahiptir. Bu durum yöntemsel bir sorundan kaynaklanıyor olabilir. Uyum beklentisi sorularının daha geniş bir yelpazede olması ve uyum biçimlerini yansıtıyor olması tahmin gücünü de arttırabilir. İçsel geçerlilik ve güvenilirlik noktasında daha kesin bir yargıya varabilmek için ise daha ileri istatistiksel analizler gerekmektedir.

5.7 Sınırlılıklar

Çalışma maddi olanakların yetersizliğinden dolayı sadece üniversite öğrencilerini kapsamıştır. Araştırmacılar için üniversiteler aracılığı ile öğrencilere ulaşmak kolaydır ve ek bir maddi yük getirmemektedir. Fakat bu durum toplumun diğer kesimlerinin çalışmadan dışlanmasına sebep olmuştur. Esnaflar, ev hanımları, memurlar, sağlık çalışanları gibi farklı grupların çalışmaya alınamamış olması örneklemin Kilis ilini temsili açısından bir sınırlılığa sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra üniversite öğrencileri belli bir yaş aralığında, genç bir grup oldukları için çalışmada her yaş grubunun temsili mümkün olmamıştır.

Örnekleme kadın ve erkek katılımcıların sayıları, üniversitelere kayıtlı öğrencilerin demografik özelliklerinden dolayı eşit olarak dağılmamıştır. Kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcıların neredeyse iki buçuk katı kadardır. Bu da karşılaştırmaların güvenilirliğini sınırlamaktadır.

Bir başka sınırlılık ise çalışmanın sadece Kilis ve Kocaeli illerinde yürütülebmiş olmasıdır. Elde edilen sonuçların illerin ekonomik, kültürel ve sosyodemografik yapılarından kaynaklanan özelliklerden etkilenmiş olma olasılığı bulunmaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1 Sonuçların Özeti

Mevcut çalışmada Kilis'te yaşayan insanların Kocaeli'nde yaşayanlara göre Suriyeli mültecilere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Tutumlar üzerinde gerçekçi tehdit algısı, temas kalitesi, uyum beklentisi, gruplar arası kaygı, güvenlik algısı ve metasterotiplerin etkili olduğu gözlenmiştir.

Kadınların erkeklere oranla Suriyeli mültecilere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Bu tabloda gruplar arası kaygı, güvenlik algısı, metasterotipler, toplumsal problemler ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olduğu gözlenmiştir.

Kendisini Türk'ten başka bir etnik kökene mensup olarak nitelendiren kişilerin Suriyeli mültecilere karşı tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Çalışma Suriyeli mültecilere karşı yerel halkın tutumu ile ilgili yazındaki boşluğu doldurabilecek bulgulara ulaşmıştır. İleride bu konu hakkında yürütülebilecek çalışmalar için bir zemin hazırlamıştır.

Tutumun olumlu ya da olumsuz olmasını etkileyen etkenler de tespit edilmiştir. Bunlar; uyum beklentisi, gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası kaygı, güvenlik algısı, metasterotipler, temas kalitesi, cinsiyet ve etnik kökendir.

6.2 Öneriler

İleride yapılacak olan çalışmalar temsil gücü daha yüksek bir örneklem grubu üzerinde yürütülmelidir. Her meslek grubundan, sosyoekonomik statüden ve yaş aralığından katılımcıların olduğu heterojen bir örneklem grubu hedeflenmelidir. Bu sayede sonuçlar toplumun bütününe genellenebilir olacaktır. Ayrıca farklı gruplar farklı tutum örüntülerine sahip olabilirler. Bu farklılıkların görünür olması ileride yürütülebilecek olan iyileştirici çalışmalara yol gösterici olabilecektir.

Afetlere yönelik psikososyal çalışmaların bünyesinde toplulukların birbirlerine karşı önyargılarını kırmayı ve göçmenlerin uyumunu kolaylaştırmayı hedefleyen sosyal psikolojik müdahaleler de yer almalıdır. Böylece psikososyal çalışmalar yeni bir boyut kazanmış ve etkinlikleri artmış olacaktır.

İlgili yazında kadınların göçmenlere ve mültecilere karşı tutumlarının erkeklere göre daha olumlu oldukları görülmektedir. Mevcut çalışma da ise bu durum tam tersi görülmüştür. Kadınların zarar görme endişeleri ve yaşadıkları yeri daha az güvenli bulmaları bu süreci etkiliyor olarak gözükmektedir. Bu konu irdelenmesi ve sebeplerinin

üzerinde durulması gereken bir konudur. Kadınların neden mültecilerden zarar görebilme endişesini taşıdıkları ve etraflarını güvenli bulmadıkları sorularının üzerinde toplumsal cinsiyet rolleri de hesaba katılarak araştırmalar yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge, MA: Addison-Wesley.

American Psychological Association (2012). *Crossroads: The Psychology of Immigration in the New Century*. APA Presidential Task Force on Immigration. Washington, DC: Author. www.apa.org/topics/immigration/report.aspx.

Atasoy, A. Geçen, R. Korkmaz, H. (2013). *Siyasi Coğrafya Aısından Türkiye (Hatay) Suriye Sınırı*. (http://www.mku.edu.tr/files/1_dosya_1355572531.pdf), (11.05.2015)

Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615–631.

Bizman, A., & Yinon, Y. (2001). Intergroup and interpersonal threats as determinants of prejudice: The moderating role of in-group identification. *Basic and Applied Social Psychology*, 23, 191–196.

Brown, R., Eller, A., Leeds, S., & Stace, K. (2007). Intergroup contact and intergroup attitudes: A longitudinal study. *European Journal of Social Psychology*, 37(4), 692-703.

Brown, R., & Hewstone, M. (2005). An integrative theory of intergroup contact. *Advances in experimental social psychology*, 37, 255-343.

Ceobanu, A. M., & Escandell, X. (2010). Comparative analyses of public attitudes toward immigrants and immigration using multinational survey data: A review of theories and research. *Annual Review of Sociology*, 36, 309 –328.
doi:10.1146/annurev.soc.012809.102651

Crain, R. L., & Weisman, C. S. (1972). *Discrimination, personality, and achievement*. New York: Seminar Press.

Crawley, H., Drinkwater, S., ve Kauser, R. (2013). *Regional Variations in Attitudes Towards Refugees: Evidence from Great Britain (No. 1326)*. Centre for Research and Analysis of Migration (CReAM), Department of Economics, University College London.

Crush, J., & Pendleton, W. (2004). Regionalizing Xenophobia?: citizen attitudes to immigration and refugee policy in Southern Africa (No. 30). Cape Town: Southern African Migration Project.

Dovidio, J. F., Eller, A., & Hewstone, M. (2011). Improving intergroup relations through direct, extended and other forms of indirect contact. *Group Processes & Intergroup Relations*, 14(2), 147-160.

Dustmann, C. ve Preston, I. (2001). Attitudes Towards Ethnic Minorities, Ethnic Context and Location Decisions, *Economic Journal*, Vol. 111, pp. 353-373.

Eagly, A. H., & Mladinic, A. (1989). Gender stereotypes and attitudes toward women and men. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 15, 543-558.

Eagly, H., ve Chaiken S. (1998). Attitude, Structure and Function. İçinde *Handbook of Social Psychology*, ed. D.T. Gilbert, Susan T. Fisk, and G. Lindsey, 269–322. New York: McGowan-Hill.

Eller, A. L., ve Abrams, D. (2003). “Gringos” in Mexico: Cross-sectional and longitudinal effects of language school-promoted contact on intergroup bias. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 55–75.

Eller, A. L., ve Abrams, D. (2004). Come together: Longitudinal comparisons of Pettigrew’s reformulated intergroup contact model and the Common Ingroup Model in Anglo-French and Mexican-American contexts. *European Journal of Social Psychology*, 34, 229–256.

Gomez A. (2002). Metastereotypes and intergroup relations. If my group stereotypes others, others stereotype my group... and we know. Concept, research lines and future perspectives of metastereotypes. *Revista de Psicología Social*, 17, 253-282.
<http://dx.doi.org/10.1174/02134740260372982>

González, K. V., Verkuyten, M., Weesie, J., & Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing integrated threat theory. *British Journal of Social*

Psychology, 74, 667-685.

İskan Kanunu.(2006). T.C. Resmi Gazete. 26301. 19. Eylül 2006.

Islam, M. R. ve Jahjah, M. (2001). Predictors of young Australians' attitudes toward Aboriginals, Asian and Arabs. *Social Behavior and Personality*, 29(6), 569-580.

İnceoğlu, M. (2010). Tutum-algı iletişim. İstanbul; Siyasal Kitabevi.

Jakobsson, N., ve Blom, S. (2014). Did the 2011 Terror Attacks in Norway Change Citizens' Attitudes Toward Immigrants? *International Journal of Public Opinion Research*, 26(4), 425 – 486.

Kim, J., ve Oe, T. (2009). Meta-stereotype as an indicator of intergroup attitude: How Japanese perceive they are viewed by Koreans. *Japanese Psychological Research*, 51(4), 279-285.

Ko, S. J., Judd, C. M., ve Blair, I. V. (2006). What the voice reveals: Within- and between-category stereotyping on the basis of voice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 806 – 819. doi:10.1177/ 0146167206286627

Krueger, A. B., ve Pischke, J. S. (1997). A statistical analysis of crime against foreigners in unified Germany. *Journal of Human Resources*, 182-209.

Levin, S., van Laar, C., ve Sidanius, J. (2003). The effects of ingroup and outgroup friendships on ethnic attitudes in college: A longitudinal study. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 76 –92

Marschall, M. J. ve Stolle, D. (2004). Race and The City: Neighborhood Context and the Development of Generalized Trust. *Political Behavior*, 26, 2: 125-153.

Matera, C., Stefanile, C., ve Brown, R. (2011). The role of immigrant acculturation preferences and generational status in determining majority intergroup attitudes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47(4), 776-785.

Matera, C., Stefanile, C., ve Brown, R. (2015). Majority–minority acculturation preferences concordance as an antecedent of attitudes towards immigrants: The mediating role of perceived symbolic threat and metastereotypes. *International Journal of Intercultural Relations*, 45, 96-103.

Mayda, A. M. (2006). Who is against immigration? A cross-country investigation of individual attitudes toward immigrants. *The Review of Economics and Statistics*, 88(3), 510-530.

Migration Observatory. (2011). *The Variations Enigma: Regional Differences in Support for Reducing Immigration in the UK*, Commentary, University of Oxford.

Montreuil, A., ve Bourhis, R. Y. (2004). Acculturation orientations of competing host communities towards valued and devalued immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 28, 507–532.

Murray, K. E., & Marx, D. M. (2013). Attitudes toward unauthorized immigrants, authorized immigrants, and refugees. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19(3), 332.

Navas L., M., Rojas Tejada, A. J., ve Garcia Fernandez, M. D. C. (2011). Concordance between acculturation attitudes and perceptions of the Spaniards toward Maghreb immigrants: relationship to prejudice. *Anales De Psicología*, 27(1), 186-194.

ORSAM ve TESEV (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. ORSAM Rapor No. 195. ISBN: 978-605-4615-95-7

Owuamalam, C. K., Tarrant, M., Farrow, C. V., & Zagefka, H. (2013). The effect of metastereotyping on judgements of higher-status outgroups when reciprocity and social image improvement motives collide. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 45(1), 12.

Paas T. ve Demidova O. *What Explains People's Attitudes Towards Immigrants? A Comparative Study of Estonia and Russia*. 2014. The University of Tartu Faculty of

Pereira, C., Vala, J., ve Costa-Lopes, R. (2010). From prejudice to discrimination: The legitimizing of perceived threat in discrimination against immigrants. *European Journal of Social Psychology*, 40, 1231–1250. doi:10.1002/ejsp.718

Pettigrew, T. F., ve Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783

Phelps, J. M., Ommundsen, R., Türken, S., ve Ulleberg, P. (2013). Intergroup perception and proactive majority integration attitudes. *Social Psychology*, 44(3), 196

Riek, B. M., Mania, E. W., ve Gaertner, S. L. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 336 – 353. doi:10.1207/s15327957pspr1004_4

Rustenbach, E. (2010). Sources of Negative Attitudes Toward Immigrants in Europe: A Multi-Level Analysis1. *International Migration Review*, 44(1), 53-77.

Rutland, A., ve Brown, R. (2001). Stereotypes as justifications for prior intergroup discrimination: Studies of Scottish national stereotyping. *European Journal of Social Psychology*, 31, 127-141.

Schwarzwald, J. ve Tur-Kaspa, M. (1997). Perceived threat and social dominance as determinants of prejudice towards Russian and Ethiopian immigrants in Israel. *Megamont*, 38, 504-527

Schweitzer, R., Perkoulidis, S., Krome, S., Ludlow, C., ve Ryan, M. (2005). Attitudes toward refugees: The dark side of prejudice in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 57, 170 –179. doi:10.1080/ 00049530500125199

Sears, D. O. ve Henry, P. J. (2003). The Origins of Symbolic Racism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (2), 259-275.

Segovia, F., ve Defever, R. (2010). The polls—Trends American Public Opinion on Immigrants and Immigration Policy. *Public Opinion Quarterly*, 74(2), 375-394.

Shimoni, M. T., & Schwarzwald, J. (2003). Perceived threat and prejudice in three domains of inter-group tension in Israeli society. *Megamot*, 42(4), 549-584.

Spencer-Rodgers, J., & McGovern, T. (2002). Attitudes toward the culturally different: The role of intercultural communication barriers, affective responses, consensual stereotypes, and perceived threat. *International Journal of Intercultural Relations*, 26, 609-631.

Stein, R. M., Post, S. S., ve Rinden, A. L. (2000). Reconciling context and contact effects on racial attitudes. *Political Research Quarterly*, 53(2), 285-303.

Stephan, W. G., Ybarra, O., ve Bachman, G. (1999). Prejudice toward immigrants: An integrated threat theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 29, 2221-2237.

Stephan, W. G., Ybarra, O., Martinez, C., Schwarzwald, J., & Tur-Kaspa, M. (1998). Prejudice toward Immigrants to Spain and Israel: An integrated threat theory analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 559-576.

Stephan, W. G., Ybarra, O., ve Rios Morrison, K. (2009). Intergroup Threat Theory (pp. 43-59). In T. Nelson (Ed.), *Handbook of Prejudice*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Stephan, W. G., Diaz-Loving, R. ve Duran, A. (2000). Integrated threat theory and intercultural attitudes - Mexico and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31 (2), 240-249.

Stephan, W. G., Ageyev, V. S., Coates-Shrider, L., Stephan, C. W. ve Abalakina, M. (1994). On the relationship between stereotypes and prejudice: An international study. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 277-284.

Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (1985). Intergroup anxiety. *Journal of Social Issues*, 41, 157- 175.

Studlar, D. T. (1977), Social Context and Attitudes Toward Coloured Immigrants. *British Journal of Sociology*, Vol. 28, No. 2, pp. 168-184.

Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories: Studies in social psychology*. CUP Archive.

Tausch, N., Tam, T., Hewstone, M., Kenworthy, J., & Cairns, E. (2007). Individual-level and group-level mediators of contact effects in Northern Ireland: The moderating role of social identification. *British Journal of Social Psychology*, 46, 541–556.

Tolbert, C. J. ve R. E. Hero.(2001). "Dealing With Diversity: Racial/Ethnic Context and Social Policy Change." *Political Research Quarterly* 54, 3: 571-604.

Turper, S., Iyengar, S., Aarts, K., ve van Gerven, M. (2015). Who is Less Welcome?: The Impact of Individuating Cues on Attitudes towards Immigrants. *Journal of ethnic and migration studies*, 41(2), 239-259.

UN – DESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs). (2013). *International Migration Report 2013*. ST/ESA/SER.A/346. New York: UN – DESA.

UNHCR. (2014). *Global Trends 2013*, UNHCR.

Valentine, G. and McDonald, I. (2004), *Understanding Prejudice: Attitudes Towards Minorities*, Stonewall, London.

Van Dyk, A. C. (1990). Voorspellers van etniese houdings in &n noue kontaksituasie [Determinants of ethnic attitudes in a close contact situation]. *South African Journal of Psychology*, 20, 206–214.

Verkuyten, M. (2005). Immigration discourses and their impact on multiculturalism: A discursive and experimental study. *British Journal of Social Psychology*, 44, 223–240. doi:10.1348/014466604X23482

Verkuyten, M. (1997). The structure of ethnic attitudes: The effect of target group, region, gender, and national identity. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 123, 261-284.

Voci, A., ve Hewstone, M. (2003). Intergroup contact and prejudice toward immigrants in Italy: The mediational role of anxiety and the moderational role of group salience. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 37–54.

Vorauer, J. ve Kumhyr, S. (2001). Is This About You or Me? Self- Versus Other-Directed Judgments and Feelings in Response to Intergroup Interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 706-719

Vorauer J. D., Main K. J., ve O'Connell G. B. (1998). How do individuals expect to be viewed by members lower status groups? Cont of meta-stereotypes. *Journal of Personality and Social Intergroup Contact and Group Identity Verification*

Włodarczyk, A., Basabe, N., & Bobowik, M. (2014). The perception of realistic and symbolic threat and its influence on prejudice, ingroup favouritism and prosocial response: The native population in the face of immigration/Percepción de amenaza realista y simbólica, su influencia sobre el prejuicio, el favoritismo endogrupal y la respuesta prosocial: la población nativa ante la inmigración. *Revista de Psicología Social*, 29(1), 60-89.

Ybarra, O. J. ve Stephan, W. G. (1994). Perceived threat as a predictor of stereotypes and prejudice: Americans' reactions to Mexican immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 42, 39-54.

Zagefka, H., ve Brown, R. (2002). The relationship between acculturation strategies, relative fit and intergroup relations: immigrant-majority relations in Germany. *European Journal of Social Psychology*, 32(2), 171-188.

Zagefka, H., Brown, R., Broquard, M., & Martin, S. L. (2007). Predictors and consequences of negative attitudes toward immigrants in Belgium and Turkey: The role of acculturation preferences and economic competition. *British Journal of Social Psychology*, 46(1), 153-169

ÖZGEÇMİŞ

1. Bireysel Bilgiler

Adı Soyadı: Esra Işık

Doğum yeri ve tarihi: İzmit 14.10.1990

Uyruğu: T.C.

Medeni Durumu: Bekar

Çalıştığı kurum: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

İletişim Adresi ve telefonu: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi Umuttepe Yerleşkesi, Tıp Fakültesi Hastanesi Binası Kat:3 M Blok 41380, Kocaeli

02623037916

2. Eğitimi

2008 – 2013 Bilkent Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü

2004 – 2008: Muammer Dereli Anadolu Öğretmen Lisesi

Yabancı dili: İngilizce

3. Unvanları

Psikolog

4. Mesleki Deneyimi

Araştırma Görevlisi

2014 – Halen Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

5. Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

6. Bilimsel Etkinlikler

Seçilmiş yayınlar: Toksoy E., Işık E. (2014, Aralık). “Ben Çocukken Bir Yetişkindim. Şimdi İse Çocuk Gibi Davranıyorum.” Ailesindeki Şiddet Atmosferinden Sonra, Evliliğinde Şiddetle Karşılaşan Bir Kadının Psikoterapi Süreci. Poster Bildiri. Uluslararası Ruhsal Travma Toplantıları VIII Savaş ve Barış Ortamında Ruh Sağlığı, İstanbul

Aldığı burslar: Bilkent Üniversitesi 2012-2013 akademik yılı başarı bursu

EK 1. Araştırma Anketleri

Kişisel Bilgiler

1. Adınız - Soyadınız:

2. Doğum tarihiniz:

Yaşınız:

3. Cinsiyetiniz:

Erkek ()

Kadın()

4. Medeni durumunuz:

Evli()

Dul()

Boşanmış()

Bekar()

5. Hangi dine ya da mezhebe mensupsunuz?

Müslüman/Sünni ()

Müslüman/Alevi ()

Hıristiyan ()

Yahudi ()

Diğer.....

6. Etnik kökeniniz:

7. Evinizde konuşulan dil:

8. Yaşadığınız yer:

9. Ne kadar zamandır burada yaşıyorsunuz?

10. Ailenizde göç öyküsü var mı?

Var ()

Yok ()

11. Var ise ne zaman ve nereden göç edildiği:

12. Yurt dışında yaşayan akrabanız var mı? Var ise yakınlığını belirtiniz.

13. Eğitim durumunuz :

İlkokul ()

Lise ()

Ortaokul ()

Üniversite / Yüksekokul ()

14. Eğitim gördüğünüz alan:

15. Mesleğiniz:

16. Şu anda çalışıyor musunuz?

17. Çalıştığınız kurum ve göreviniz:

18. Eve giren toplam aylık gelir:

0 - 1.000 TL () 1.000 - 3.000 TL ()

3.000 - 6.000 TL ()

6.000 - 9.000 TL ()

9.000 TL ve üzeri ()

19. Bugüne kadar aşağıdakilerden birisi kendinizin veya yakınınızın başına geldi mi?

Doğal afet ()

Trafik kazası ()

Ani veya beklenmedik ölüm ()

Ölümcül hastalık tanısı ()

20. Bugüne kadar aşağıdakilerden birisi kendinizin veya yakınınızın başına geldi mi?

Fiziksel/cinsel/duygusal şiddet ()

Terör saldırısı yaşama ()

Çatışma ortamında bulunma ()

21. Daha önce ruhsal bir sorun veya hastalık yaşadınız mı? Belirtiniz.

22 . Daha önce bedensel bir sorun veya hastalık yaşadınız mı? Belirtiniz.

23. Suriyeli göçmenlere yönelik genel tutumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Çok Olumsuz

Olumsuz

Kararsızım

Olumlu

Çok

Olumlu

TUTUM ÖLÇEĞİ

Genel Tutum

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Göçmen kampları şehirlerin dışında uzak yerlerde kurulmalıdır.					
Göçmenler kişisel temizliğe önem vermiyorlar.					
Ben veya bir yakınım Suriyeli biriyle evlenebilirim.					
Suriyeli göçmenlerin varlığının kültürel zenginlik olduğunu düşünüyorum.					
Çocuklarım/kardeşlerim/yeğenlerim Suriyeli çocuklar ve gençlerle arkadaşlık edebilir.					
Suriyeli bir iş arkadaşımın olmasına olumlu bakabilirim.					
Göçmenlerin genellikle dürüst insanlar olduğunu düşünürüm.					
Suriyeli göçmenler bana zarar verebilirmiş gibi geliyor.					
Eğer ayrımcılığa maruz kaldığımı görürsem bir mülteciye yardım ederim.					
Ben Türkiyelilerin ve göçmenlerin tamamen birbirine kaynaşmasını tercih ederim.					
Suriyeli göçmenler iş bulma ve para kazanma gibi konularda haksız rekabete sebep olmaktadırlar.					
Suriyeli göçmenler işsizlik sorununun büyümesine sebep olmaktadırlar.					
Suriyeli göçmenler ekonomiye katkı yapmaktadırlar.					
Suriyeli göçmenler kamu güvenliğini tehdit etmektedirler.					
Suriyeli göçmenler geldikten sonra Türkiye eskiye göre daha az					

güvenli bir ülke haline geldi.					
Suriyeli göçmenler devletin yardım severliğini istismar etmektedirler.					
Suriyeli göçmenler vergi yüküne sebep olmaktadırlar.					
Suriyeli göçmenler Türkiye vatandaşlarıyla aynı sağlık hizmetini alabilmeliler.					
Türkiye vatandaşları Suriyeli göçmenlerden dolayı devlet hizmetlerinden daha az yararlanıyorlar.					
Suriyeli göçmenler de yoksul Türkiye vatandaşlarının yararlandığı (örn gıda, yakacak) yardımlarından yararlanmalıdırlar.					
Suriyeli göçmenlerin aile, sosyal ilişkiler, dini ve ahlaki konulardaki değer ve inançları Türkiyelilerinkilerle uyumlu değildir.					
Suriyeli göçmenler yerel halka karşı olumsuz bir tutuma sahipler.					
Türkiye'deki ırkçı gruplar Suriyelilere karşı bir tehdit oluşturmamaktadır.					
Göçmenlerin anadillerinde eğitim alabilmeleri için yatırım yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.					
Suriyeli bir göçmenle temas edince (karşılaşınca/görüşünce/konuşunca) tedirgin oluyorum.					
Karanlıkta Suriyeli biriyle karşılaşmak tedirginliğimi daha da artırır.					
Çok kültürlü bir Türkiye iyidir.					

Uyum

	Kesinlikle katılmıyoru m	Katılmıyoru m	Kararsız m	Katılıyoru m	Kesinlikle Katılıyoru m
Suriyeli göçmenler Türkçe öğrenmeliler.					

Suriyeli göçmenler Türkiye kültürünü öğrenmeliler.					
Suriyeli göçmenler kendi kültürlerini bir kenara bırakarak buldukları yerin yaşam şekline göre yaşamalılar.					
Suriyeli göçmenler Türk medyasını takip etmeliler.					

Etkileşim Soruları

1. Daha önce Suriyeli veya başka göçmen/mülteci bir tanıdığınız oldu mu?

Evet ()

Hayır()

2. Suriyeli akrabanız var mı?

Evet ()

Hayır()

3. Bir haftada kaç mülteci ile temas (görüşme/konuşma/karşılaşma) ediyorsunuz?

4. Sizce bu temasın kalitesi nedir? İzlenimlerinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Çok Kötü

Kötü

Kararsızım

İyi

Çok İyi

5. Suriyeli arkadaşınız/dostunuz var mı?

Evet ()

Hayır()

6. Suriyeli komşunuz var mı?

Evet ()

Hayır()

7. Toplu taşıma araçlarında Suriyeli göçmenlerle karşılaşıyor musunuz?

Evet ()

Hayır()

8. Suriyelilerle ticaret /alışveriş yapıyor musunuz?

Evet ()

Hayır()

EK 2. Araştırmaya Katılım Onam Formu

KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU

1. **Çalışmanın adı:** Suriye'den Gelen Göçmenler ve Yerel Halkın Ruhsal, Toplumsal Sorunları ve Diğer Topluluğa Karşı Tutumları

2. **Araştırmacıların adları, kurumları ve iletişim numaraları.**

Esra Işık: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi. İletişim numarası: 02623037916

Ahmet Tamer Aker: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi. İletişim numarası: 02623037501

şafak Ebru Toksoy: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi. İletişim numarası: 02623037192

Hasan Onur Demirci: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi. İletişim numarası: 02623037916

3. **Araştırma amacının anlaşılır ve özet açıklaması:** Suriye'den gelen göçmenlerin ve Türkiye'de yaşayan yerel halkın birbirlerine karşı tutumlarının belirlenmesi

4. **Neden ben seşildim?** Kilis, Adapazarı ve Kocaeli bölgelerinde yaşayan Suriyeli bir göçmen topluluğunun veya yerel halkın bir mensubu olduğunuz için.

5. **Araştırmaya katılmak / bir kez katıldıktan sonra sonuna kadar devam etmek zorunda mıyım?** İstekli olduğunuz sürece katılımınızı bekliyoruz. Bir zorunluluğunuz yok.

6. **Katılmayı kabul edersem bana ne yapılacak?** Araştırma kapsamına giren soru formlarını ve ölçekleri cevaplamanızı bekleyeceğiz.

7. **Araştırmaya katılmanın olası dezavantajları ve riskleri nelerdir?** Herhangi bir dezavantajınız ve riskiniz bulunmamaktadır.

8. Araştırmaya katılmanın olası yararları nelerdir? Tutumların doğru değerlendirilmesi konuk ve ev sahiplerinin bütünleşmesini ve önlemler alınmasını kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla daha huzurlu bir toplum yaşamına katkı sağlamış olacaksınız.

9. Araştırma masrafları: Herhangi bir masrafınız olmayacak.

10. Kimlik bilgilerim ve elde edilen verilerin gizliliği nasıl sağlanacak? Kimlik bilgileriniz ve verileriniz sorumlu araştırmacılar tarafından korunacaktır.

11. Araştırma sonunda bana bilgi verilecek mi? Araştırma sonunda yazılacak olan bilimsel yayınlardan haberdar edileceksiniz.

12. Araştırma sonuçlarına ne olacak? Bilimsel içerikte bir yayın yapılarak, bilimsel kongre ve yayınlarda paylaşılacak.

13. Daha ayrıntılı bilgi için, yukarıda adı ve iletişim numaraları verilen araştırmacılara ulaşabilirsiniz.

Araştırmaya ve çalışmaya katılımınız için teşekkürler.

Araştırma ve çalışma süresince burada verilen bilgilerin dışında bir uygulama ya da sonuç ile karşılaşırsanız aşağıdaki adrese Őikayetinizi bildirebilirsiniz.

Adres: Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Klinik Araştırmalar ve Etik Kurulu

Umuttepe Yerleşkesi

Kocaeli

Telefon: 02623037450

ONAM FORMU

14. Araştırmanın Adı: Suriye'den Gelen Göçmenler ve Yerel halkın Ruhsal, Toplumsal Sorunları ve Diğer Topluluğa Karşı Tutumları

	Evet	Hayır
Hasta Bilgilendirme Formunu okudunuz mu?	☐	☐
Araştırma projesi size sözlü olarak da anlatıldı mı?	☐	☐
Size araştırmayla ilgili soru sorma, tartışma fırsatı tanındı mı?	☐	☐
Sorduğunuz tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildiniz mi?	☐	☐
Araştırma hakkında yeterli bilgi aldınız mı?	☐	☐
Herhangi bir zamanda herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilme hakkına sahip olduğunuzu anladınız mı?	☐	☐
Araştırma sonuçlarının uygun bir yolla yayınlanacağına katılıyor musunuz?	☐	☐
Yukarıdaki soruların yanıtları size kim tarafından açıklandı? <i>Lütfen ismini yazınız....</i>		

İmza:

Adı / Soyadı:

Tarih:

Tez Denetleme Listesi

- Tez, aşağıdaki denetimler yapılarak tamamlanmıştır.
- Kapak ve iç kapak sayfalarında BİLİM UZMANLIğI ya da DOKTORA şeklinde elde edilen unvanlar yazıldı (Kapak sayfasına danışman adı yazılmamalıdır).
- Kapak sayfasına mezun olunan PROGRAMIN (Anabilim dalının değil) adı yazıldı.
- Tez kapağı sırt kısmına kılavuzda belirtilen çizimde (yazının yönüne dikkat!) ad, program, yıl yazıldı.
- Onay sayfası uygun çizimde hazırlandı (kazanılan unvanlar BİLİM UZMANLIğI ya da DOKTORA olmalıdır) imzalatıldı (Enstitü Müdürü'nn imzası da gereklidir, imzaların aynı renk kalemle atılmasına dikkat edilmelidir).
- Dizinler kılavuzda belirtildiği gibi sıralandı.
- n sayfalara i, ii, iii şeklinde Roma rakamları konuldu.
- Sayfa numaraları kılavuzda belirtildiği şekilde konuldu.
- Sayfa düzeni kılavuzda belirtildiği şekilde yapıldı.
- Ana metin yazı boyutu 12 olacak çizimde basıldı.
- Dipnot yazı boyutu 10 olacak şekilde basıldı.
- Ana metin satır aralığı 1.5 olacak şekilde yazıldı.
- Kaynaklar abecesel sıralamaya göre yazıldı.
- Kaynak gösterme ilkelerine ve yazım kurallarına uyuldu.
- Ekler kılavuzda belirtildiği gibi verildi.

21/07/2015

Prof. Dr. A. Tamer Akr

